

**BRANŻE REGIONU O NAJWIĘKSZYM POTENCJALE
ZATRUDNIENIA W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM
RAPORT Z BADANIA**

BRANŻE REGIONU O NAJWIĘKSZYM POTENCJALE ZATRUDNIENIA W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

RAPORT Z BADANIA

Wykonawca:
MARKET RESEARCH WORLD
ul. Mastalerza 26/13
44-100 Gliwice

Zamawiający:
WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W TORUNIU
ul. Szosa Chełmińska 30/32
87-100 Toruń

Toruń 2017

Autorzy:

Edyta Polackiewicz

Anna Sojka

Piotr Sojka

Aleksandra Wojciechowska

Współpraca:

Wydział Badań i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu

Redakcja:

Market Research World

Korekta językowa:

Tomasz Powyszyński

Market Research World

ul. Mastalerza 26/13

44-100 Gliwice

Tel.: 32 420 27 08

E-mail: info@mrw-poland.pl

Spis treści

1. Wstęp	5
2. Metodologia badań	6
3. Wyniki badania	12
3.1. Wybrane dane dotyczące województwa kujawsko-pomorskiego	12
3.2. Branże o największym potencjale zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim	16
3.2.1. Struktura i dynamika zatrudnienia w branżach	16
3.2.2. Koncentracja i rozproszenie branż	22
3.2.3. Podmioty gospodarcze nowo powstałe, zlikwidowane i zawieszone	33
3.3. Szanse na znalezienie pracy w województwie kujawsko-pomorskim	37
3.4. Zatrudnianie cudzoziemców w województwie kujawsko-pomorskim	40
3.5. Wyniki badań jakościowych	47
3.5.1. Branże istotne dla rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego w opinii respondentów badań jakościowych	47
3.5.2. Czynniki wpływające na rozwój branż w województwie kujawsko-pomorskim w opinii respondentów badań jakościowych	53
3.5.3. Branże o największym potencjale zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim w opinii respondentów badań jakościowych	57
3.6. Branże o największym potencjale zatrudnienia na poziomie podregionów województwa kujawsko-pomorskiego	63
3.6.1. Podregion bydgosko-toruński	63
3.6.1.1. Podsumowanie – podregion bydgosko-toruński	71
3.6.2. Podregion grudziądzki	74
3.6.2.1. Podsumowanie – podregion grudziądzki	82
3.6.3. Podregion inowrocławski	84
3.6.3.1. Podsumowanie – podregion inowrocławski	92
3.6.4. Podregion świecki	94
3.6.4.1. Podsumowanie – podregion świecki	102
3.6.5. Podregion włocławski	104
3.6.5.1. Podsumowanie – podregion włocławski	112
4. Wnioski z badania	114
5. Spis tabel, wykresów i rysunków	118

1. Wstęp

Prezentowany raport jest efektem prac w ramach badania **„Branże regionu o największym potencjale zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim”** wykonanego dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu. Badania przeprowadziła firma Market Research World z siedzibą w Gliwicach.

Głównym celem badania była identyfikacja gałęzi produkcji, handlu lub usług charakteryzujących się największym potencjałem kreowania nowych miejsc pracy, a także wskazanie perspektyw rozwoju tych branż i określenie zapotrzebowania na kadry, w tym pracowników z zagranicy.

Raport ma charakter wielowątkowy. Zawiera m.in. charakterystykę branż istotnych dla województwa kujawsko-pomorskiego, identyfikację branż o największym potencjale zatrudnieniowym, opis nowo powstałych podmiotów gospodarczych, informacje dotyczące absolwentów w województwie, a także dane i opinie dotyczące zatrudniania cudzoziemców.

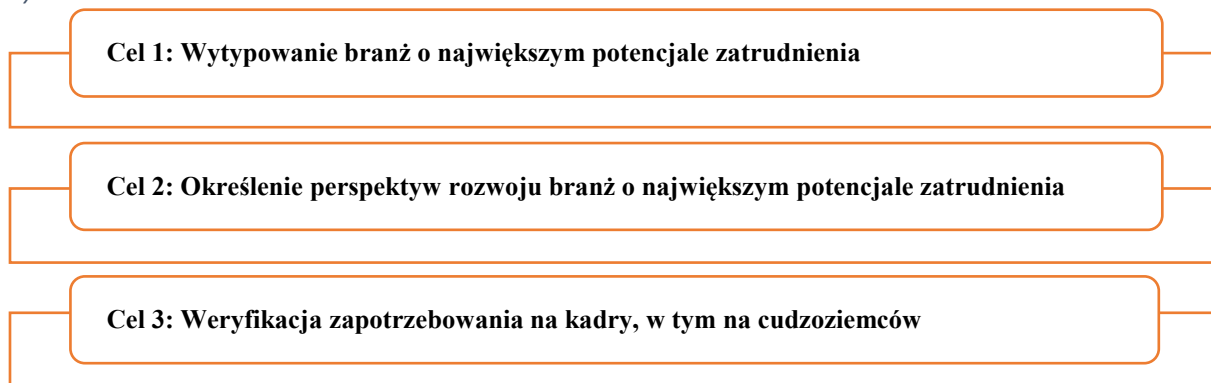
Badanie oparto na analizie danych zastanych oraz jakościowych metodach pozyskiwania danych: indywidualnych wywiadach pogłębionych, telefonicznych wywiadach pogłębionych i zogniskowanych wywiadach grupowych.

Opracowanie zawiera szczegółowe dane dla województwa kujawsko-pomorskiego, a także dla każdego z pięciu podregionów z osobna: bydgosko-toruńskiego, grudziądzkiego, inowrocławskiego, świeckiego i włocławskiego. Zakres czasowy dla części diagnostycznej ustalono na lata 2014–2016, w przypadku części progностycznej natomiast – do roku 2025.

2. Metodologia badań

Celem nadrzędnym badania było wskazanie branż o największym potencjale pod względem zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim, określenie perspektyw rozwoju tych branż oraz weryfikacja zapotrzebowania na kadry, w tym na cudzoziemców.

Rysunek 1. Cele badania

Źródło: Opracowanie własne.

W trakcie procesu badawczego poddano diagnozie następujące zagadnienia badawcze:

- 1) Struktura i dynamika zatrudnienia w branżach (według sekcji PKD) w województwie i podregionach w latach 2014–2016.
- 2) Identyfikacja branż (na poziomie działów PKD) w województwie kujawsko-pomorskim o największym potencjale zatrudnienia:
 - a) branże o wysokim udziale w strukturze zatrudnienia w województwie w latach 2014–2016,
 - b) branże o największej dynamice zatrudnienia w województwie w latach 2014–2016,
 - c) branże występujące częściej w województwie niż w kraju, branże występujące częściej w podregionie niż w województwie,
 - d) koncentracja/rozproszenie branż w podregionach i województwie oraz tendencje zmian w latach 2014–2016.
- 3) Nowo powstałe podmioty gospodarcze w poszczególnych branżach i podregionach województwa w latach 2014–2016:
 - a) charakterystyka nowo powstałych podmiotów według działów PKD,
 - b) dynamika zmian – podmioty nowo powstałe, z zawieszoną działalnością, zlikwidowane według działów PKD.
- 4) Znaczenie poszczególnych branż dla województwa oraz zmiany w zatrudnieniu w tych branżach.
- 5) Perspektywy rozwoju branż do 2025 roku.

- 6) Branże o największym potencjale zatrudnienia:
 - a) identyfikacja branż (na poziomie działów PKD):
 - i. zakres świadczonych usług/działalności,
 - ii. zatrudnienie w branżach, zawody/specjalności związane z branżami o największym potencjale zatrudnienia;
 - b) czynniki wpływające na rozwój branż:
 - i. identyfikacja czynników wspierających rozwój branż oraz zatrudnienia,
 - ii. identyfikacja barier rozwoju poszczególnych branż.
7. Zapotrzebowanie na kadry:
 - a) zmiany w branżach a zatrudnienie, pożądane kwalifikacje i umiejętności pracowników w branżach o największym potencjale zatrudnienia,
 - b) prognoza zapotrzebowania na kadry w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionach do 2025 roku,
 - c) zatrudnianie cudzoziemców przez pracodawców z kujawsko-pomorskiego:
 - i. skala zatrudniania cudzoziemców – czy pracodawca zatrudnia cudzoziemców, ocena skali zjawiska obecnie i prognozy do 2020 roku,
 - ii. branże oraz stanowiska/zawody, w których zatrudniani są cudzoziemcy, w tym identyfikacja stanowisk trudnych do obsadzenia przez Polaków i stopień obsadzenia tych stanowisk przez cudzoziemców,
 - iii. powody zatrudniania cudzoziemców w kujawsko-pomorskim,
 - iv. wpływ zatrudniania cudzoziemców na sytuację na lokalnym rynku pracy.

Niniejszy raport został opracowany na podstawie zrealizowanych badań:

- ➔ analizy desk research,
- ➔ badań jakościowych:
 - indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI),
 - telefonicznych wywiadów pogłębionych (TDI),
 - zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI).

Pierwszą metodą zastosowaną w badaniu była analiza desk research. Jej istotą było pozyskanie danych już istniejących, ale zarazem rozproszonych i nieuporządkowanych.

Analiza desk research opiera się na zebraniu informacji, które zostały wcześniej zgromadzone i przetworzone przez instytucje publiczne, agencje badawcze, firmy prowadzące różnego typu banki danych, prasę branżową itp. Analiza ma charakter zarówno jakościowy, jak i ilościowy.

W kolejnym etapie przeprowadzono badania jakościowe. Wywiady były przeprowadzane według scenariuszy wywiadów w lipcu 2017 roku. Zrealizowano je wśród przedstawicieli wybranych jednostek z terenu województwa kujawsko-pomorskiego. Dobór jednostek do badania był celowy. Uczestnikami wywiadów byli eksperci posiadający wiedzę w zakresie przedmiotu badania. Podczas rekrutacji zastosowano zasadę różnorodności i równowagi uczestników. Oznacza to, że uczestnicy badań jakościowych dobrani zostali spośród różnych jednostek w równych proporcjach. Ponadto podmioty gospodarcze były wybierane spośród najliczniejszych branż występujących w danym podregionie. W każdym podregionie województwa wykonano 3 indywidualne wywiady pogłębione/telefoniczne wywiady pogłębione oraz 1 zogniskowany wywiad grupowy.

Respondentami indywidualnych/telefonicznych wywiadów pogłębionych byli:

- ➔ przedstawiciele urzędów pracy,
- ➔ przedstawiciele agencji zatrudnienia,
- ➔ przedstawiciele podmiotów gospodarczych (pracodawcy).

Respondentami zogniskowanych wywiadów grupowych byli:

- ➔ przedstawiciele administracji publicznej,
- ➔ przedstawiciele agencji zatrudnienia,
- ➔ przedstawiciele uczelni wyższych,
- ➔ przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu (organizacje pracodawców, izby gospodarcze, parki przemysłowe, inkubatory przedsiębiorczości itp.),
- ➔ przedstawiciele podmiotów gospodarczych (pracodawcy).

W ramach badania przeprowadzono 15 indywidualnych wywiadów pogłębionych/telefonicznych wywiadów pogłębionych – po trzy w każdym podregionie. Telefoniczne wywiady pogłębione wykonano, gdy nie było możliwości bezpośredniego spotkania z respondentem.

Indywidualny wywiad pogłębiony polega na przeprowadzeniu rozmowy z respondentem według przygotowanego scenariusza, który jest modyfikowany przez moderatora tak, aby uzyskać odpowiedzi na problemy badawcze.

W trakcie wywiadu indywidualnego podejmowane są pytania badawcze o charakterze eksploracyjnym prowadzące do próby wyjaśnienia i zrozumienia badanych zjawisk.

W ramach badania przeprowadzono 5 zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI) – po jednym w każdym podregionie województwa kujawsko-pomorskiego. W każdym uczestniczyło od 10 do 12 osób, łącznie w zogniskowanych wywiadach grupowych wzięły udział 52 osoby.

Grupowe wywiady pogłębione (wywiady zogniskowane) polegają na przeprowadzeniu rozmowy z grupą osób zaangażowanych w jakiś problem i posiadających wiedzę na dany temat. Materiał jest rejestrowany w postaci nagrań audio lub wideo. Zaletą FGI jest możliwość uzyskania pogłębionych opinii i informacji od respondentów.

Badanie ma charakter eksploracyjny – poszukiwane informacje przyjmują postać pytań problemowych.

Szczegółowość opisywanych branż odnosi się do sekcji i działów PKD 2007¹. Polska Klasyfikacja Działalności (PKD) została wprowadzona do stosowania w statystyce, ewidencji i dokumentacji oraz rachunkowości, a także w urzędowych rejestrach i systemach informacyjnych administracji publicznej firm. Poniższa tabela prezentuje spis sekcji i działów PKD 2007.

Tabela 1. Wykaz sekcji i działów według PKD 2007

Sekcja i dział PKD 2007	Nazwa
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	
1	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową
2	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna
3	Rybactwo
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	
5	Wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego (lignitu)
6	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego
7	Górnictwo rud metali
8	Pozostałe górnictwo i wydobywanie
9	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	
10	Produkcja artykułów spożywczych
11	Produkcja napojów
12	Produkcja wyrobów tytoniowych
13	Produkcja wyrobów tekstylnych
14	Produkcja odzieży
15	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru
18	Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji
19	Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej
20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych
21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych

¹ Należy przez to rozumieć Polską Klasyfikację Działalności wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z 24 grudnia 2007 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. 2007 r. Nr 251, poz. 1885 z późn. zm.).

Sekcja i dział PKD 2007	Nazwa
22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych
23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych
24	Produkcja metali
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych
27	Produkcja urządzeń elektrycznych
28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego
31	Produkcja mebli
32	Pozostała produkcja wyrobów
33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	
35	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	
36	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody
37	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków
38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
39	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami
Sekcja F – Budownictwo	
41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej
43	Roboty budowlane specjalistyczne
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych
46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	
49	Transport lądowy oraz transport rurociągowy
50	Transport wodny
51	Transport lotniczy
52	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport
53	Działalność pocztowa i kurierska
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	
55	Zakwaterowanie
56	Działalność usługowa związana z żywieniem
Sekcja J – Informacja i komunikacja	
58	Działalność wydawnicza
59	Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych
60	Nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych
61	Telekomunikacja
62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana
63	Działalność usługowa w zakresie informacji

Sekcja i dział PKD 2007	Nazwa
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	
64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych
65	Ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego
66	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	
68	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	
69	Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe
70	Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem
71	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne
72	Badania naukowe i prace rozwojowe
73	Reklama, badanie rynku i opinii publicznej
74	Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
75	Działalność weterynaryjna
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	
77	Wynajem i dzierżawa
78	Działalność związana z zatrudnieniem
79	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
80	Działalność detektywistyczna i ochroniarska
81	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni
82	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	
84	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
Sekcja P – Edukacja	
85	Edukacja
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	
86	Opieka zdrowotna
87	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem
88	Pomoc społeczna bez zakwaterowania
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	
90	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką
91	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą
92	Działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi
93	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa	
94	Działalność organizacji członkowskich
95	Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego
96	Pozostała indywidualna działalność usługowa
Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	
97	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
98	Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	
99	Organizacje i zespoły eksterytorialne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy z 2017 roku.

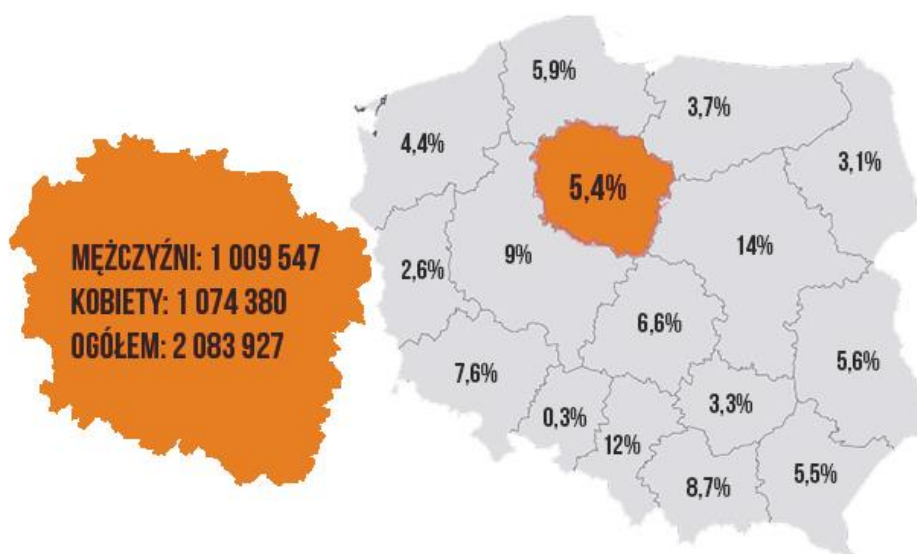
3. Wyniki badania

W niniejszej części raportu zaprezentowane zostały szczegółowe wyniki badania. W celu zachowania przejrzystości dokumentu rozdział podzielono na 6 podrozdziałów. Znajdują się w nich wybrane dane statystyczne na temat sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego, wyniki analizy desk research oraz informacje pochodzące z badań jakościowych.

3.1. Wybrane dane dotyczące województwa kujawsko-pomorskiego

Województwo kujawsko-pomorskie położone jest centralnie w północnej części Polski, zajmuje powierzchnię 17 972 km², co stanowi 5,7% powierzchni Polski. Pod tym względem plasuje się na 10. miejscu spośród wszystkich województw w kraju. Sąsiaduje z pięcioma województwami: pomorskim, warmińsko-mazurskim, mazowieckim, łódzkim i wielkopolskim. Zamieszkiwane jest przez 2 083 927 osób, tj. 5,4% mieszkańców kraju. W strukturze mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety (51,6% wobec 48,4% mężczyzn). Użytki rolne stanowią 52,5% powierzchni województwa, obszary porośnięte lasami natomiast – 38,4%.

Rysunek 2. Ludność w województwie kujawsko-pomorskim na tle innych województw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

W skład województwa kujawsko-pomorskiego wchodzi 144 gminy: 17 gmin miejskich, 35 gmin miejsko-wiejskich i 92 gminy wiejskie, tworzące 19 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu. Województwo kujawsko-pomorskie składa się z 5 podregionów statystycznych – zgodnych ze standardem NUTS 3: bydgosko-toruńskiego, grudziądzkiego, inowrocławskiego, świeckiego i włocławskiego. Pod względem powierzchni największym podregionem jest grudziądzki (22,6% województwa), tuż przed inowrocławskim (22,3% województwa).

Ze względu na liczbę ludności dominuje podregion bydgosko-toruński, skupiając 37,1% mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego, co oznacza wyjątkowo dużą gęstość zaludnienia – 266 osób na 1 km² (dla porównania średnia krajowa to 123 osoby na km²).

Najwięcej zarejestrowanych osób bezrobotnych odnotowano w podregionie włocławskim, tam też stopa bezrobocia rejestrowanego była najwyższa (19,0% w końcu roku 2016).

Podregion bydgosko-toruński charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem bezrobocia rejestrowanego (6,5%), a także wyróżnia się dodatnim saldem migracji wewnętrznych (jako jedyny).

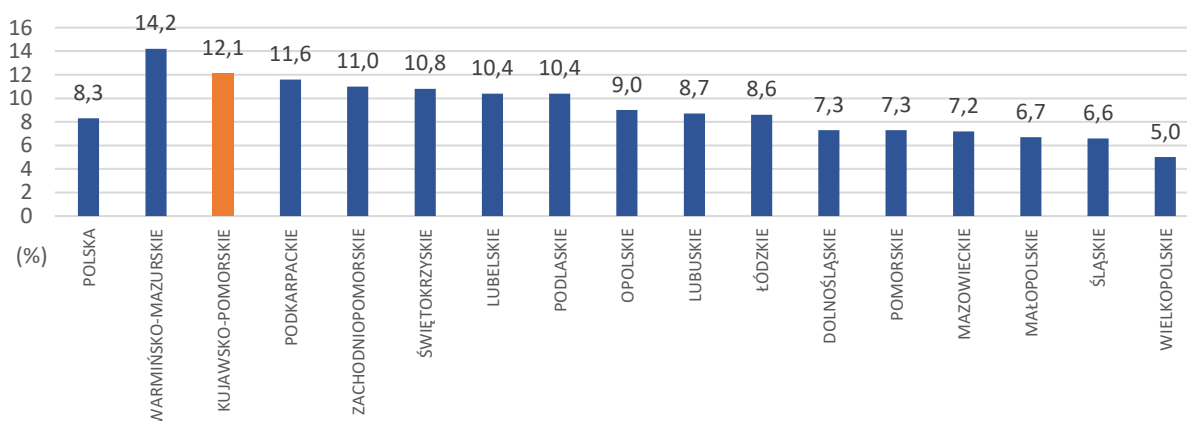
Tabela 2. Wybrane dane dotyczące województwa kujawsko-pomorskiego i podregionów

Obszar	Powierzchnia (km ²)	% województwa	Ludność (tys.) ²	Ludność na km ²	Bezrobotni zarejestrowani (tys.) ³	Stopa bezrobocia rejestrowanego (%) ⁴	Saldo migracji wewnętrznych ⁵	Saldo migracji zagranicznych ⁶
Województwo kujawsko-pomorskie	17 972	100,0	2 083,9	116	98,5	12,1	-1 719	97
Podregion bydgosko-toruński	2 917	16,2	775,4	266	21,5	6,5	788	69
Podregion grudziądzki	4 054	22,6	391,4	97	19,9	13,6	-727	-19
Podregion inowrocławski	4 005	22,3	365,5	91	21,1	16,2	-662	17
Podregion świecki	3 340	18,6	189,5	57	8,7	13,2	-290	19
Podregion włocławski	3 656	20,3	362,2	99	27,2	19,0	-828	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim jest wysoka na tle pozostałych województw – pod koniec roku 2016 wynosiła 12,1% (dla porównania średnia krajowa wynosiła wówczas 8,3%). Pod tym względem województwo kujawsko-pomorskie zajmowało 15. lokatę.

Wykres 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwach Polski na koniec 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

² Na podstawie danych BDL za rok 2016.

³ Na podstawie danych BDL za rok 2016.

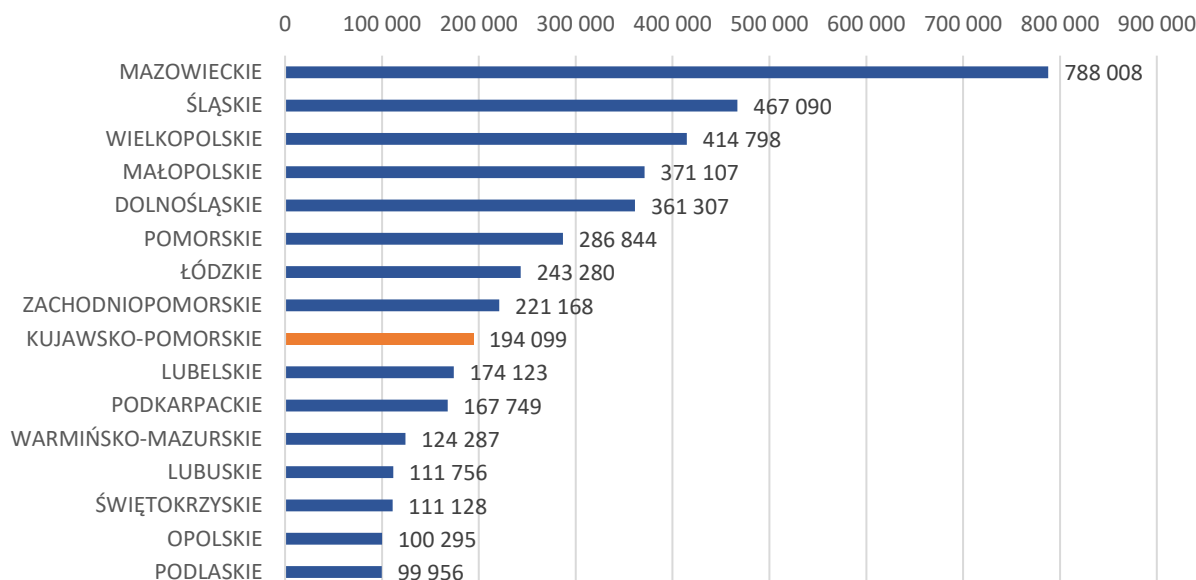
⁴ Na podstawie danych BDL za rok 2016.

⁵ Migracje na pobyt stały wewnętrzne i zagraniczne (dane kwartalne) na podstawie danych BDL za rok 2016. Źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w gminie oraz wymeldowaniach na stałe za granicę jest od 2006 roku rejestr PESEL.

⁶ J.w.

W województwie kujawsko-pomorskim pod koniec roku 2016 było zarejestrowanych 194 099 podmiotów gospodarczych, co stanowiło 4,6% wszystkich firm w Polsce. Z takim wynikiem województwo kujawsko-pomorskie zajmowało 9. miejsce wśród wszystkich województw.

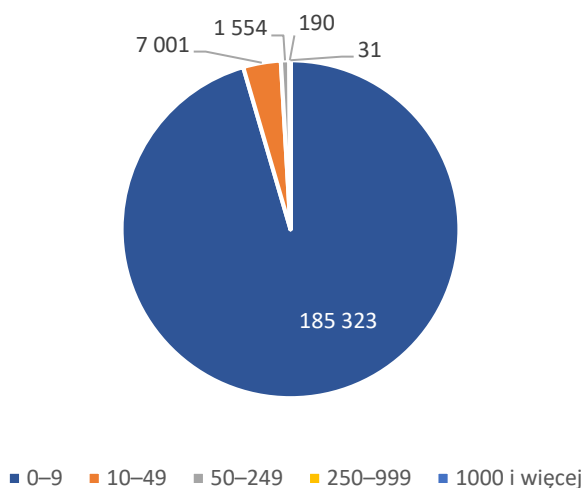
Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON w województwach Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

W województwie kujawsko-pomorskim przeważały podmioty gospodarcze zatrudniające do 9 pracowników (95,5%).

Wykres 3. Podmioty gospodarcze w województwie kujawsko-pomorskim z uwzględnieniem wielkości zatrudnienia (liczba osób)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

Wskaźnik określający liczbę podmiotów gospodarczych przypadających na 100 mieszkańców w województwie kujawsko-pomorskim był niższy niż średnia krajowa, wynosząca 11. W omawianym województwie wskaźnik ten był równy 9,3. Najwyższy wskaźnik dotyczył województwa mazowieckiego (14,7), a najniższy – podkarpackiego (7,9).

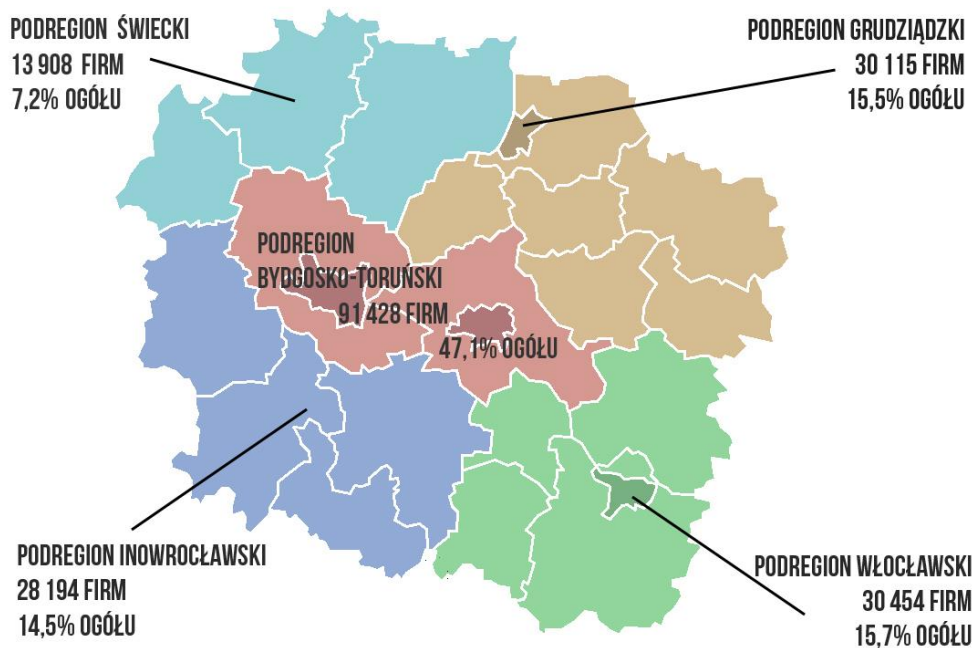
Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 100 mieszkańców w 2016 roku według województw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

W województwie kujawsko-pomorskim najwięcej podmiotów gospodarczych skoncentrowanych było w podregionie bydgosko-toruńskim (91 428, tj. 47,1% ogółu), najmniej natomiast – w podregionie świeckim (13 908, tj. 7,2%).

Rysunek 3. Liczba podmiotów gospodarczych w województwie kujawsko-pomorskim w podziale na podregiony

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

3.2. Branże o największym potencjale zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim

Niniejszy podrozdział składa się z trzech podrozdziałów opisujących strukturę i dynamikę zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim, z uwzględnieniem poszczególnych branż, charakterystykę podmiotów gospodarczych, z naciskiem na ich koncentrację i przestrzenne rozproszenie, oraz dane o podmiotach gospodarczych nowo powstałych, zlikwidowanych i zawieszonych.

3.2.1. Struktura i dynamika zatrudnienia w branżach

Zgodnie z liczbą pracujących według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności w województwie kujawsko-pomorskim na koniec 2014 roku było 450 712 pracujących⁷. W kolejnych latach liczba ta wzrosła. W 2015 roku przybyło 3 775 pracujących, a w 2016 roku – 10 228. Wzrost liczby pracujących w stosunku do roku wyjściowego (2014) wyniósł 3,1%.

Rysunek 4. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

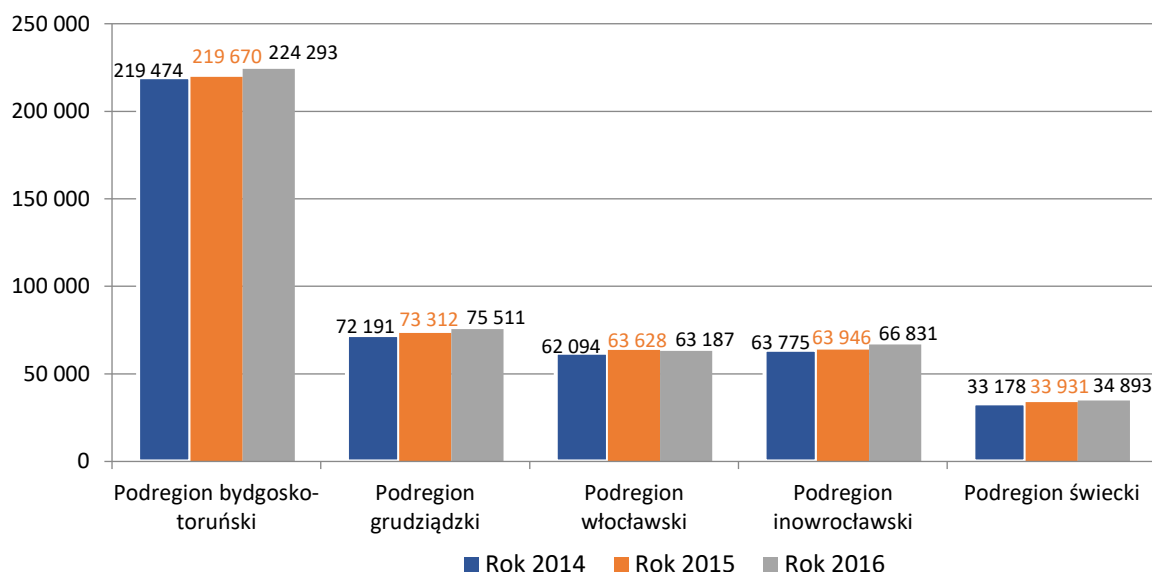

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014, 31.12.2015 oraz 31.12.2016 roku.

Niemal połowa pracujących mieszka w podregionie bydgosko-toruńskim, pod koniec roku 2016 ich liczba wynosiła 224 293 osoby. Najmniej osób pracujących zarejestrowano w podregionie świeckim. Na koniec roku 2016 było ich 34 893. W przypadku jednego podregionu – włocławskiego – liczba pracujących w 2016 roku zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2015 o 441 osób. W pozostałych podregionach liczba pracujących w porównaniu z poprzednim rokiem wzrosła.

⁷ Pracujący według faktycznego miejsca pracy i faktycznego rodzaju działalności, z podmiotami gospodarczymi o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostkami sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących, bez rolnictwa indywidualnego, bez duchownych, bez jednostek działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Wykres 5. Pracujący w poszczególnych podregionach w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014, 31.12.2015 oraz 31.12.2016 roku.

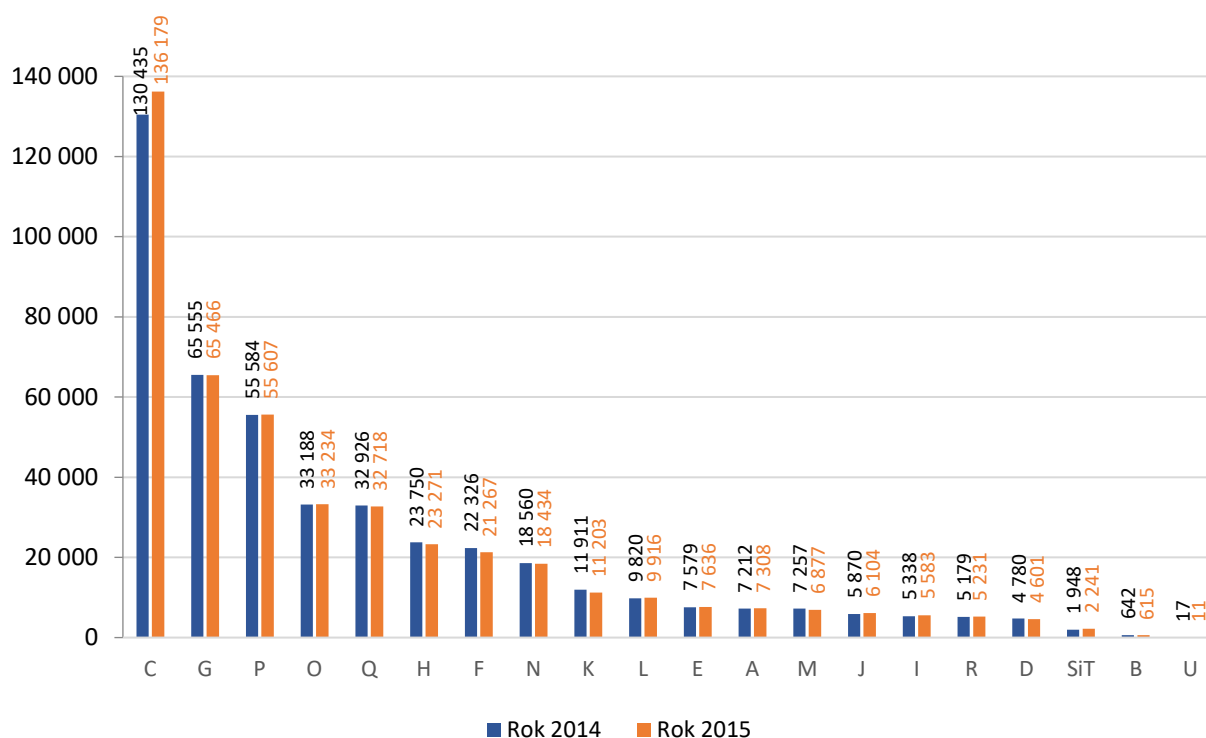
Największą liczbę pracujących odnotowano w sekcjach:

- ➔ C – Przetwórstwo przemysłowe,
- ➔ G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle,
- ➔ P – Edukacja.

W sekcji C liczba pracujących pod koniec roku 2015 wynosiła 136 179. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost – przybyło 5 744 pracujących. W sekcji G liczba pracujących pod koniec roku 2015 wynosiła 65 466, to mniej o 89 niż w roku poprzednim. W sekcji P liczba pracujących pod koniec 2015 roku wynosiła 55 607. W porównaniu z rokiem poprzednim zmiana jest nieznaczna – przybyło 23 pracujących.

Największy wzrost liczby pracujących w porównaniu do roku poprzedniego nastąpił w sekcji C. W pozostałych sekcjach dynamika zmian była nieznaczna.

Wykres 6. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2015

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

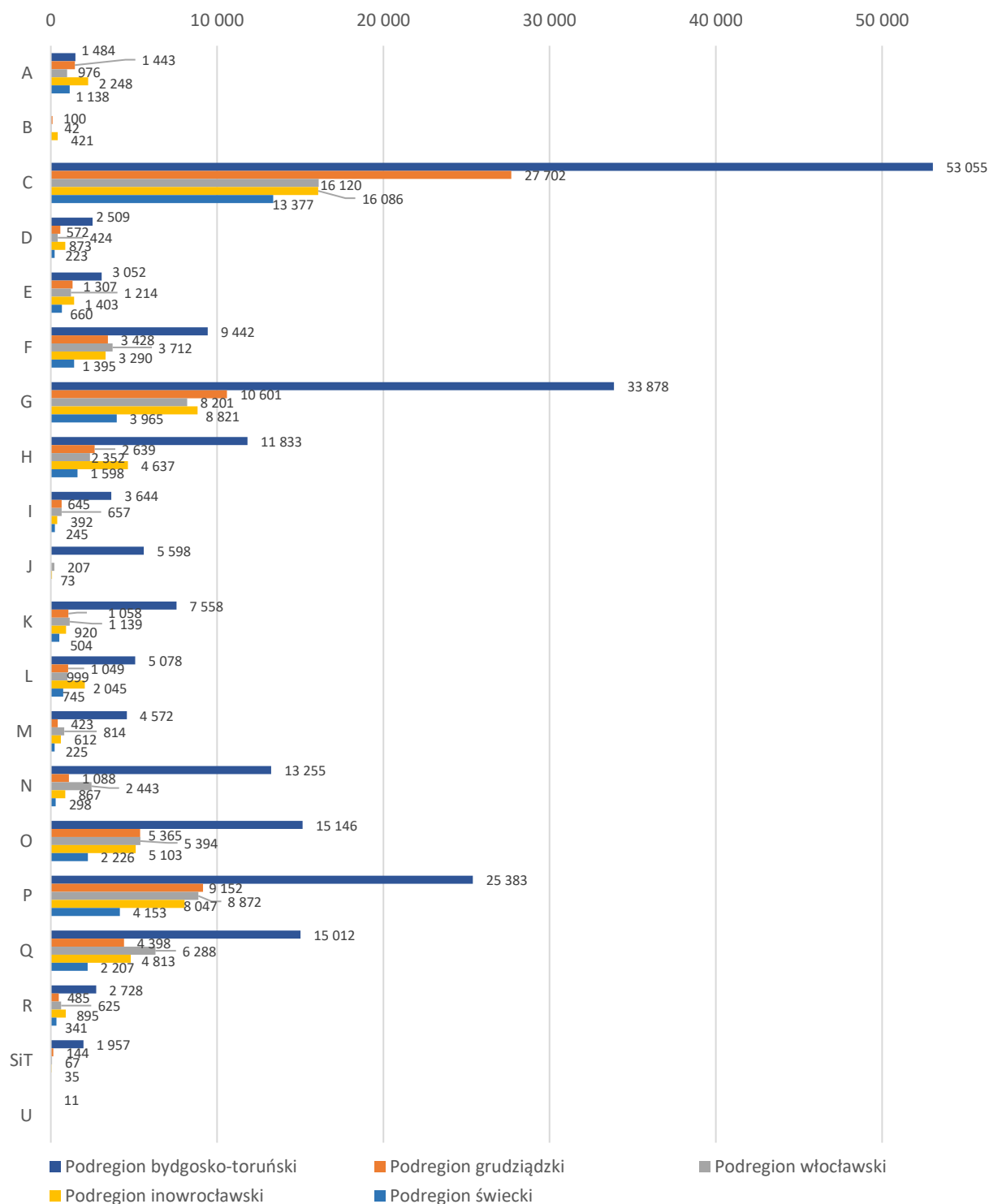
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 oraz 31.12.2015 roku.

W 2015 roku w każdym podregionie największa liczba pracujących dotyczyła sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe, wynosiła ona odpowiednio⁸:

- ➔ 53 055 dla podregionu bydgosko-toruńskiego (42,0%),
- ➔ 27 702 dla podregionu grudziądzkiego (21,9%),
- ➔ 16 120 dla podregionu włocławskiego (12,8%),
- ➔ 16 086 dla podregionu inowrocławskiego (12,7%),
- ➔ 13 377 dla podregionu świeckiego (10,6%).

⁸ Suma z podregionów nie odpowiada sumie przedstawionej na wykresie 6, ponieważ niektóre dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej (w tablicach zastosowano tajemnicę pierwotną i wtórną). Suma nieobjęta tajemnicą wynosi 126 340.

Wykres 7. Pracujący w poszczególnych podregionach w województwie kujawsko-pomorskim z podziałem na sekcje PKD 2007 w 2015 roku

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2015 roku.

Na podstawie działów PKD 2007 wytypowano branże charakteryzujące się największym udziałem w strukturze zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim. Największa liczba pracujących znajdowała się w sekcji P, w dziale 85 – Edukacja, w 2015 wynosiła 55 607. Na drugim miejscu znalazł się dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi, z liczbą pracujących równą 35 424. Na trzecim miejscu znalazł się dział 84 – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne. W branży tej liczba pracujących pod koniec 2015 roku wynosiła 33 234.

Tabela 3. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim pod koniec 2015 roku

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba pracujących	Bilans z rokiem 2014
1	Edukacja	P 85	55 607	23
2	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	35 424	815
3	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	O 84	33 234	46
4	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	25 205	-796
5	Produkcja artykułów spożywczych	C 10	23 908	192
6	Opieka zdrowotna	Q 86	22 812	-541
7	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C 25	21 654	1 805
8	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	14 584	-173
9	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C 22	13 996	443
10	Produkcja mebli	C 31	11 614	1 155
11	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	L 68	9 916	96
12	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	K 64	9 095	-857
13	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	8 455	-362
14	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	C 17	7 437	406
15	Działalność związana z zatrudnieniem	N 78	7 224	383

C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 oraz 31.12.2015 roku.

Branże o największej dynamice zatrudnienia to:

- ➔ Sekcja C, dział 25 – Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń,
- ➔ Sekcja C, dział 31 – Produkcja mebli,
- ➔ Sekcja C, dział 14 – Produkcja odzieży,
- ➔ Sekcja F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,
- ➔ Sekcja K, dział 64 – Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych.

Najwięcej osób pracujących przybyło w dziale 25 (1 805 osób), dziale 31 (1 155 osób) i dziale 14 (1 059 osób). Z kolei największy bilans ujemny dotyczy pracujących w dziale 43 (–913 osób) oraz dziale 64 (–857 osób).

Tabela 4. Branże o największej dynamice zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim w 2015 roku

Lp.	Branża	Seksja i dział PKD 2007	Zmiana (2014–2015)	
			liczba	%
Branże, w których nastąpił największy wzrost liczby pracowników				
1	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C 25	1 805	9,1
2	Produkcja mebli	C 31	1 155	11,0
3	Produkcja odzieży	C 14	1 059	22,9
4	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	C 33	828	19,5
5	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	815	2,4
6	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C 22	443	3,3
7	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	C 17	406	5,8
8	Działalność związana z zatrudnieniem	N 78	383	5,6
9	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	J 62	325	8,7
10	Pomoc społeczna bez zakwaterowania	Q 88	320	6,4
Branże, w których nastąpił największy spadek liczby pracowników				
1	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	N 82	–205	–10,3
2	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	N 80	–224	–3,8
3	Działalność pocztowa i kurierska	H 53	–281	–5,7
4	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	–362	–4,1
5	Opieka zdrowotna	Q 86	–541	–2,3
6	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	M 71	–562	–18,7
7	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	C 16	–742	–17,4
8	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	–796	–3,1
9	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszków emerytalnych	K 64	–857	–8,6
10	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	–913	–11,3

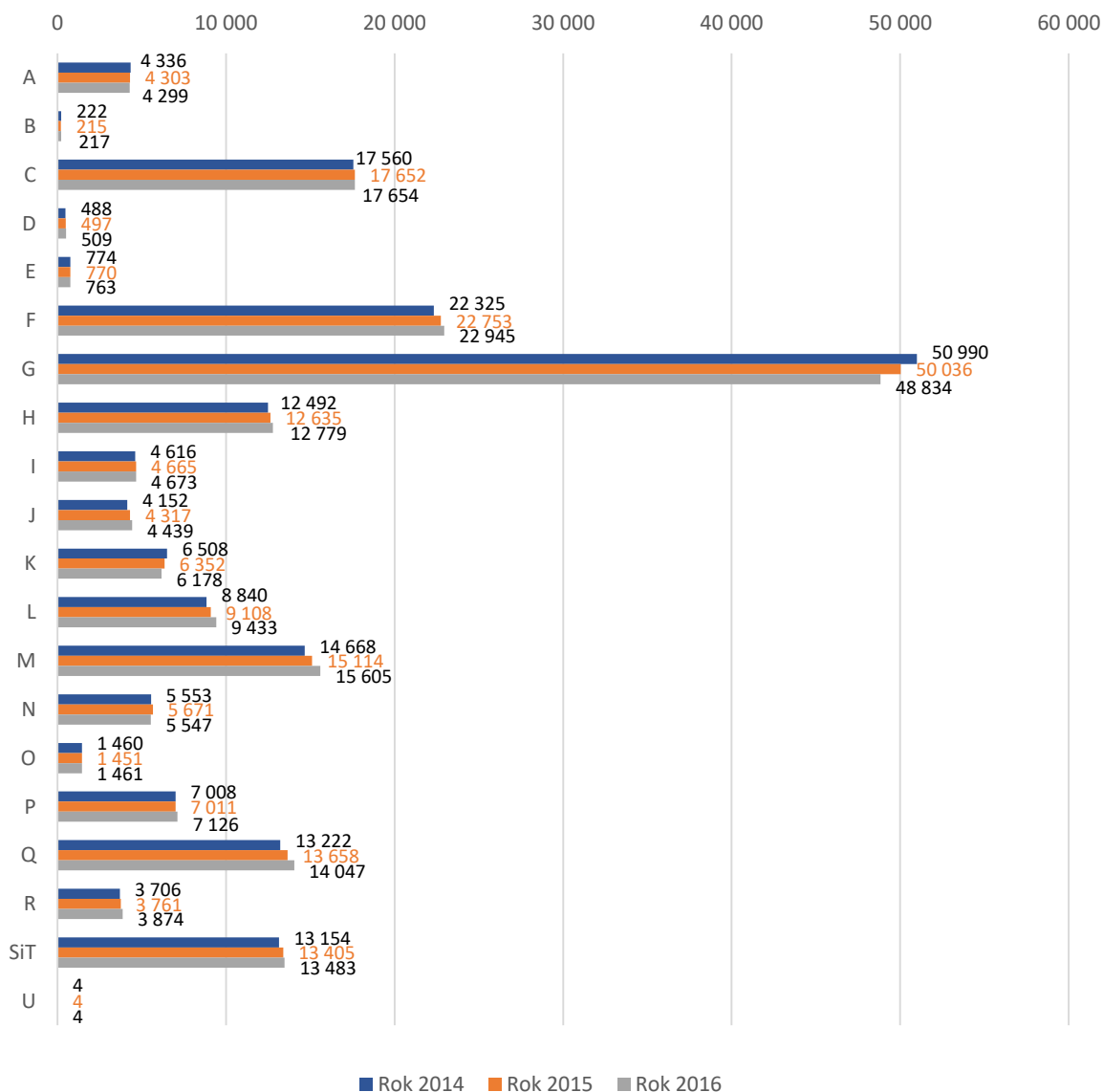
C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 oraz 31.12.2015 roku.

3.2.2. Koncentracja i rozproszenie branż

W województwie kujawsko-pomorskim pod koniec roku 2016 było zarejestrowanych 194 099 podmiotów gospodarczych, z czego najwięcej w sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, F – Budownictwo i C – Przetwórstwo przemysłowe.

Wykres 8. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane z lat 2014–2016.

Bardziej szczegółowa analiza danych, uwzględniająca działy PKD 2007, pokazuje, że największa liczba podmiotów gospodarczych, przekraczająca 10 000, występuje w pięciu branżach:

- ➡ Sekcji G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi,
- ➡ Sekcji F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,
- ➡ Sekcji G, dział 46 – Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi,
- ➡ Sekcji Q, dział 86 – Opieka zdrowotna,
- ➡ Sekcji H, dział 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy.

Tabela 5. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych sekcjach i działach PKD 2007 w województwie kujawsko-pomorskim w 2016 roku

Sekcja i dział PKD 2007	Nazwa	Liczba podmiotów
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		4 299
1	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	3 521
2	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	744
3	Rybactwo	34
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie		217
5	Wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego (lignitu)	1
6	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	0
7	Górnictwo rud metali	0
8	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	201
9	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	15
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe		17 654
10	Produkcja artykułów spożywczych	1 619
11	Produkcja napojów	77
12	Produkcja wyrobów tytoniowych	2
13	Produkcja wyrobów tekstylnych	457
14	Produkcja odzieży	1 136
15	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	184
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	1 490
17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	410
18	Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	808
19	Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	15
20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	341
21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	21
22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	960
23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	891
24	Produkcja metali	88
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	3 308
26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	271
27	Produkcja urządzeń elektrycznych	165
28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	569
29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	128

Sekcja i dział PKD 2007	Nazwa	Liczba podmiotów
30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	124
31	Produkcja mebli	1 361
32	Pozostała produkcja wyrobów	970
33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	2 259
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych		509
35	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	509
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją		763
36	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	85
37	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	151
38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	505
39	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami	22
Sekcja F – Budownictwo		22 945
41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	6 772
42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	1 764
43	Roboty budowlane specjalistyczne	14 409
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle		48 834
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	7 250
46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	13 370
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	28 214
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa		12 779
49	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	11 389
50	Transport wodny	40
51	Transport lotniczy	14
52	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	1 109
53	Działalność pocztowa i kurierska	227
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi		4 673
55	Zakwaterowanie	754
56	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	3 919
Sekcja J – Informacja i komunikacja		4 439
58	Działalność wydawnicza	551
59	Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych	436
60	Nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych	39
61	Telekomunikacja	392
62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	2 419
63	Działalność usługowa w zakresie informacji	602
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		6 178
64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	1 291
65	Ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego	69
66	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	4 818
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości		9 433
68	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	9 433

Sekcja i dział PKD 2007	Nazwa	Liczba podmiotów
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		15 605
69	Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	4 452
70	Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	2 002
71	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	3 562
72	Badania naukowe i prace rozwojowe	166
73	Reklama, badanie rynku i opinii publicznej	1 816
74	Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3 033
75	Działalność weterynaryjna	574
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca		5 547
77	Wynajem i dzierżawa	647
78	Działalność związana z zatrudnieniem	298
79	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	368
80	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	240
81	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	2 029
82	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	1 965
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		1 461
84	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1 461
Sekcja P – Edukacja		7 126
85	Edukacja	7 126
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		14 047
86	Opieka zdrowotna	13 118
87	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem	181
88	Pomoc społeczna bez zakwaterowania	748
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		3 874
90	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	907
91	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą	371
92	Działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi	59
93	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	2 537
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa i Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby		13 483
94	Działalność organizacji członkowskich	6 647
95	Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	1 574
96	Pozostała indywidualna działalność usługowa	5 262
97	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	
98	Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne		4
99	Organizacje i zespoły eksterytorialne	4
Ogółem w województwie		194 099

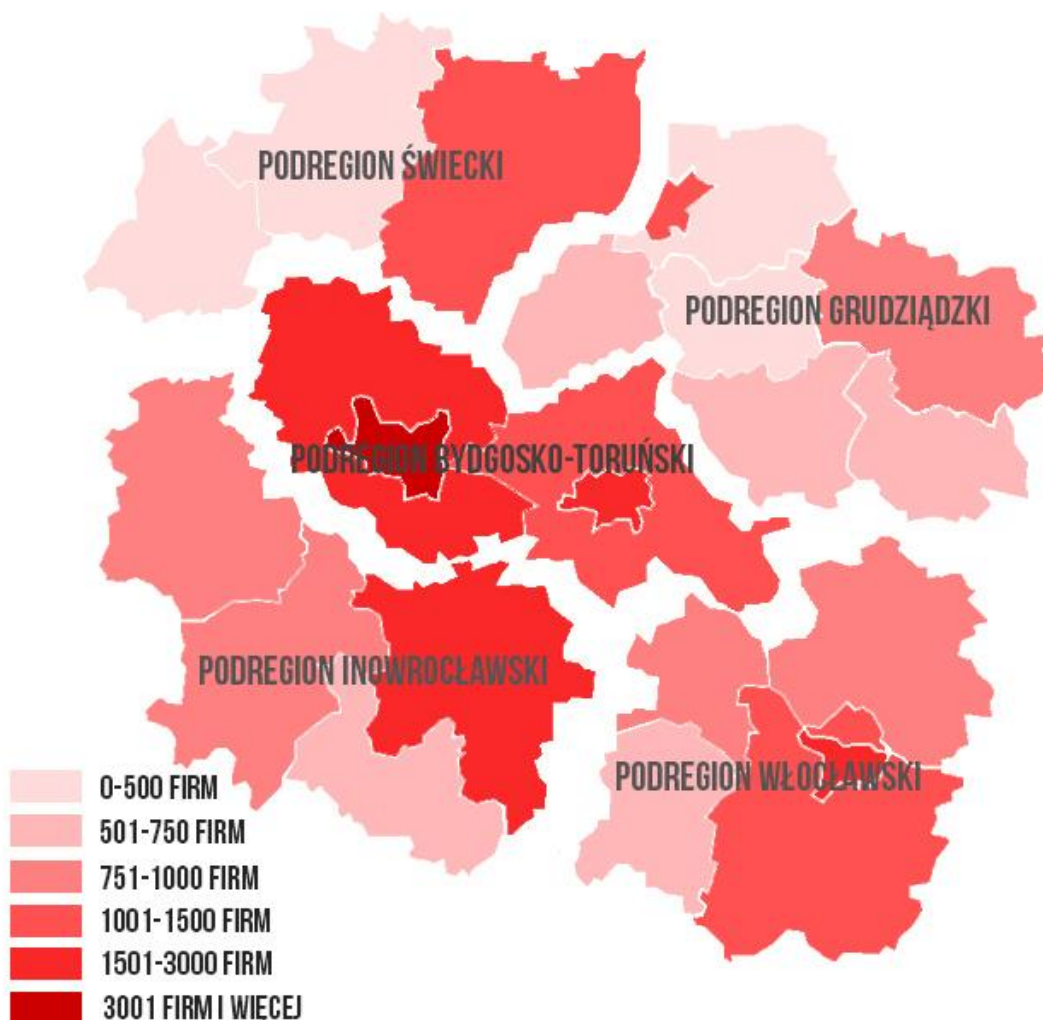
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

Koncentracja przestrzenna branż znaczących dla województwa pod względem liczebności podmiotów gospodarczych została zaprezentowana na poniższych mapach.

Branża 1: Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (Sekcja G, dział 47)

Liczba podmiotów w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych w tej branży pod koniec roku 2016 wynosiła 28 214, w podregionie bydgosko-toruńskim – 11 488 (40,6% ogółu), w podregionie grudziądzkim – 4 709 (16,7% ogółu), w podregionie inowrocławskim – 4 244 (15,1% ogółu), w podregionie świeckim – 1 859 (6,6% ogółu), w podregionie włocławskim – 5 914 (21,0% ogółu). Największa koncentracja firm z branży występuje w Bydgoszczy.

Rysunek 5. Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi

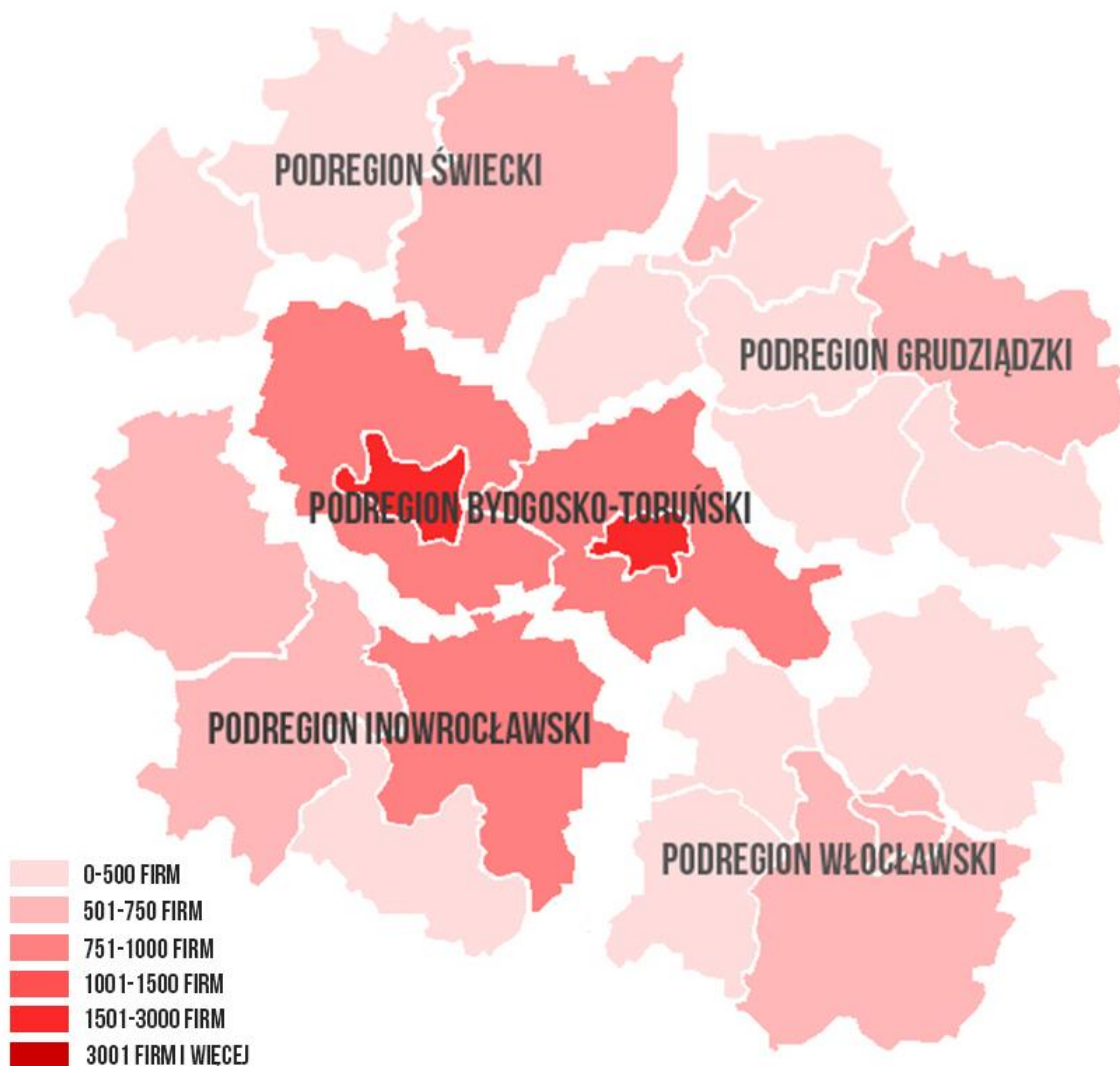

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

Branża 2: Roboty budowlane specjalistyczne (Seksja F, dział 43)

Liczba podmiotów w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych w tej branży pod koniec roku 2016 wynosiła 14 409, w podregionie bydgosko-toruńskim – 5 813 (40,3% ogółu), w podregionie grudziądzkim – 2 600 (18,0% ogółu), w podregionie inowrocławskim – 2 418 (16,8% ogółu), w podregionie świeckim – 1 269 (8,8% ogółu), w podregionie włocławskim – 2 309 (16,0% ogółu). Największa koncentracja firm z branży występuje w Bydgoszczy i w Toruniu.

Rysunek 6. Seksja F – Budownictwo, dział 43 – Roboty budowlane i specjalistyczne

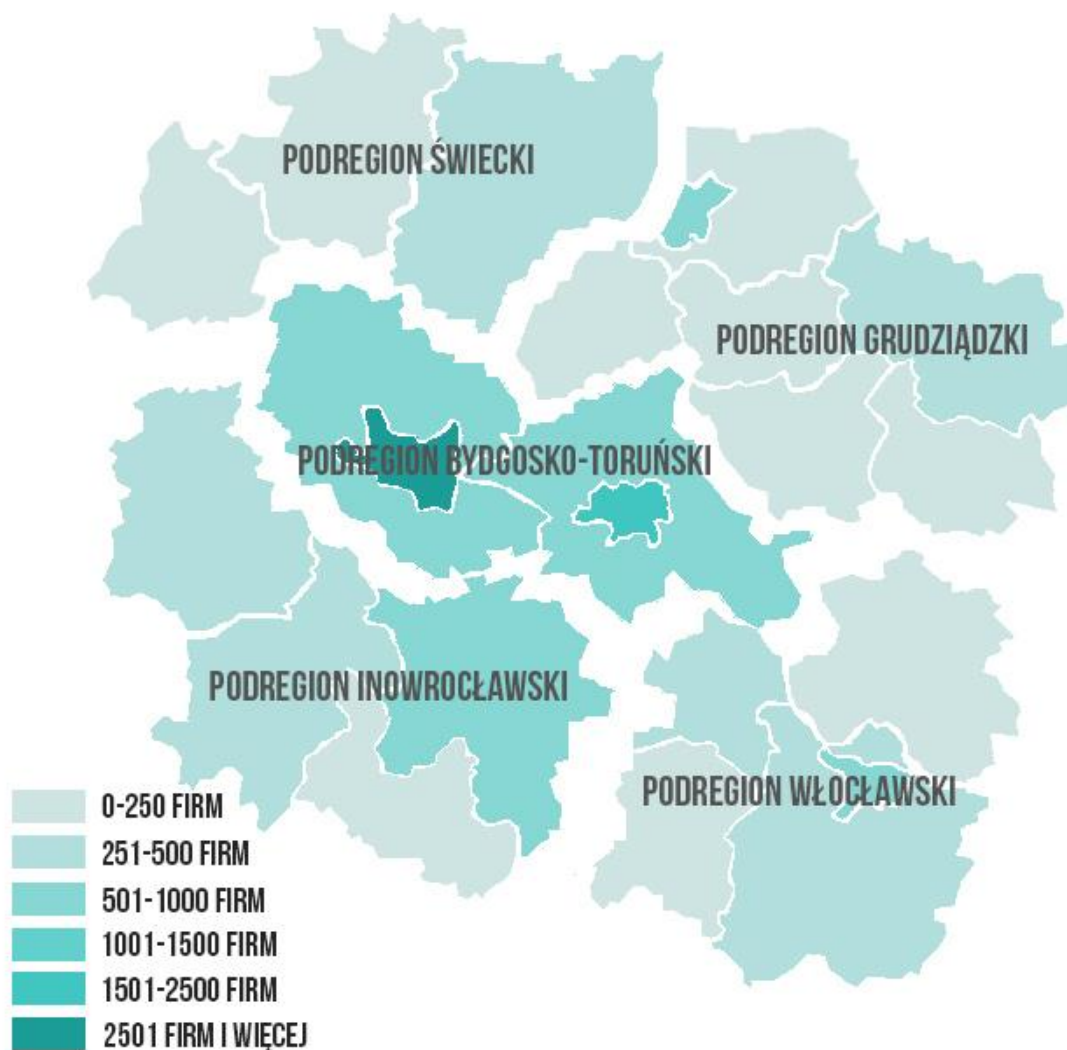

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

Branża 3: Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (Sekcja G, dział 46)

Liczba podmiotów w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych w tej branży pod koniec roku 2016 wynosiła 13 370, w podregionie bydgosko-toruńskim – 7 293 (54,5% ogółu), w podregionie grudziądzkim – 1 818 (13,6% ogółu), w podregionie inowrocławskim – 1 605 (12,0% ogółu), w podregionie świeckim – 668 (5,0% ogółu), w podregionie włocławskim – 1 986 (14,9% ogółu). Największa koncentracja firm z branży występuje w Bydgoszczy.

Rysunek 7. Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, dział 46 – Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi

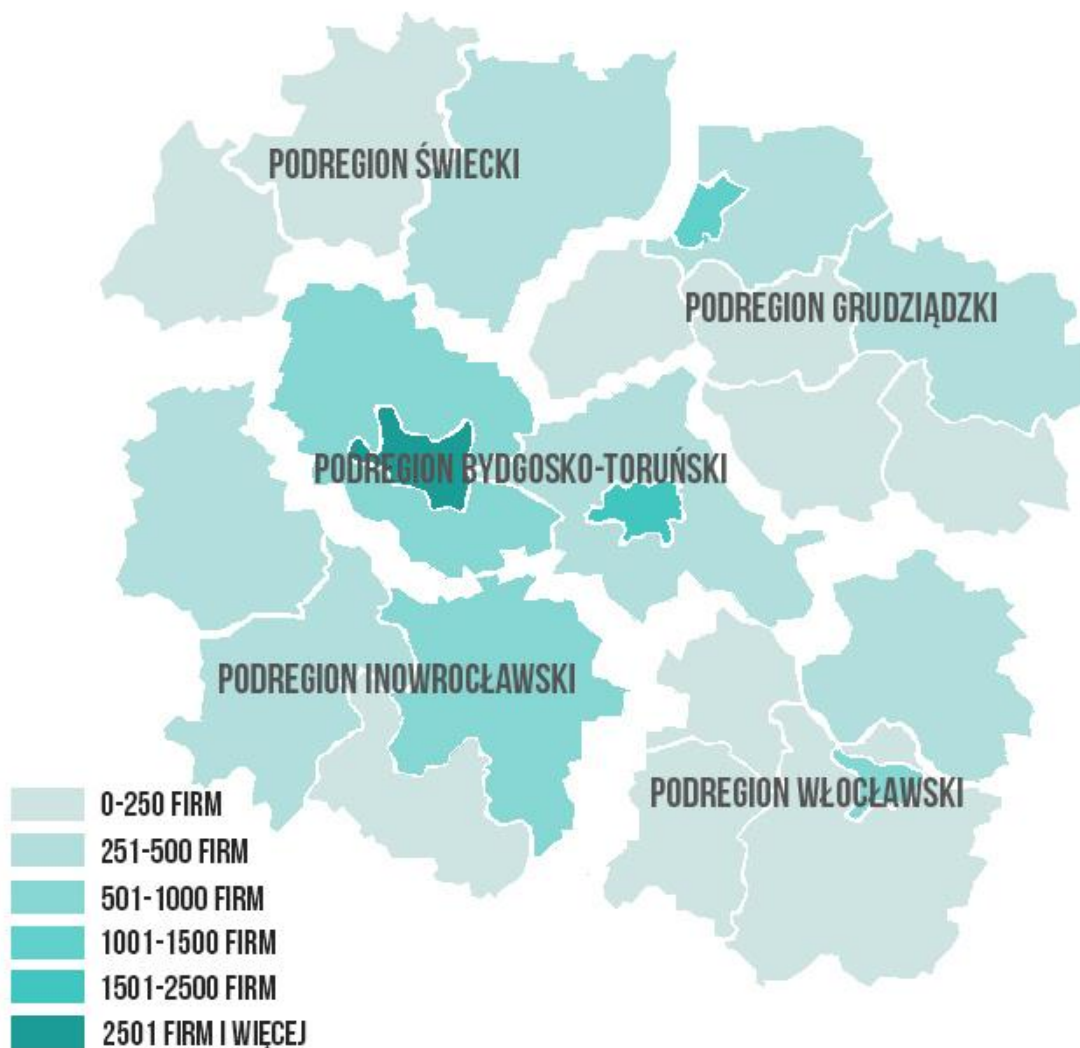

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

Branża 4: Opieka zdrowotna (Sekcja Q, dział 86)

Liczba podmiotów w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych w tej branży pod koniec roku 2016 wynosiła 13 118, w podregionie bydgosko-toruńskim – 6 710 (51,2% ogółu), w podregionie grudziądzkim – 2 521 (19,2% ogółu), w podregionie inowrocławskim – 1 591 (12,1% ogółu), w podregionie świeckim – 778 (5,9% ogółu), w podregionie włocławskim – 1 518 (11,5% ogółu). Największa koncentracja firm z branży występuje w Bydgoszczy.

Rysunek 8. Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, dział 86 – Opieka zdrowotna

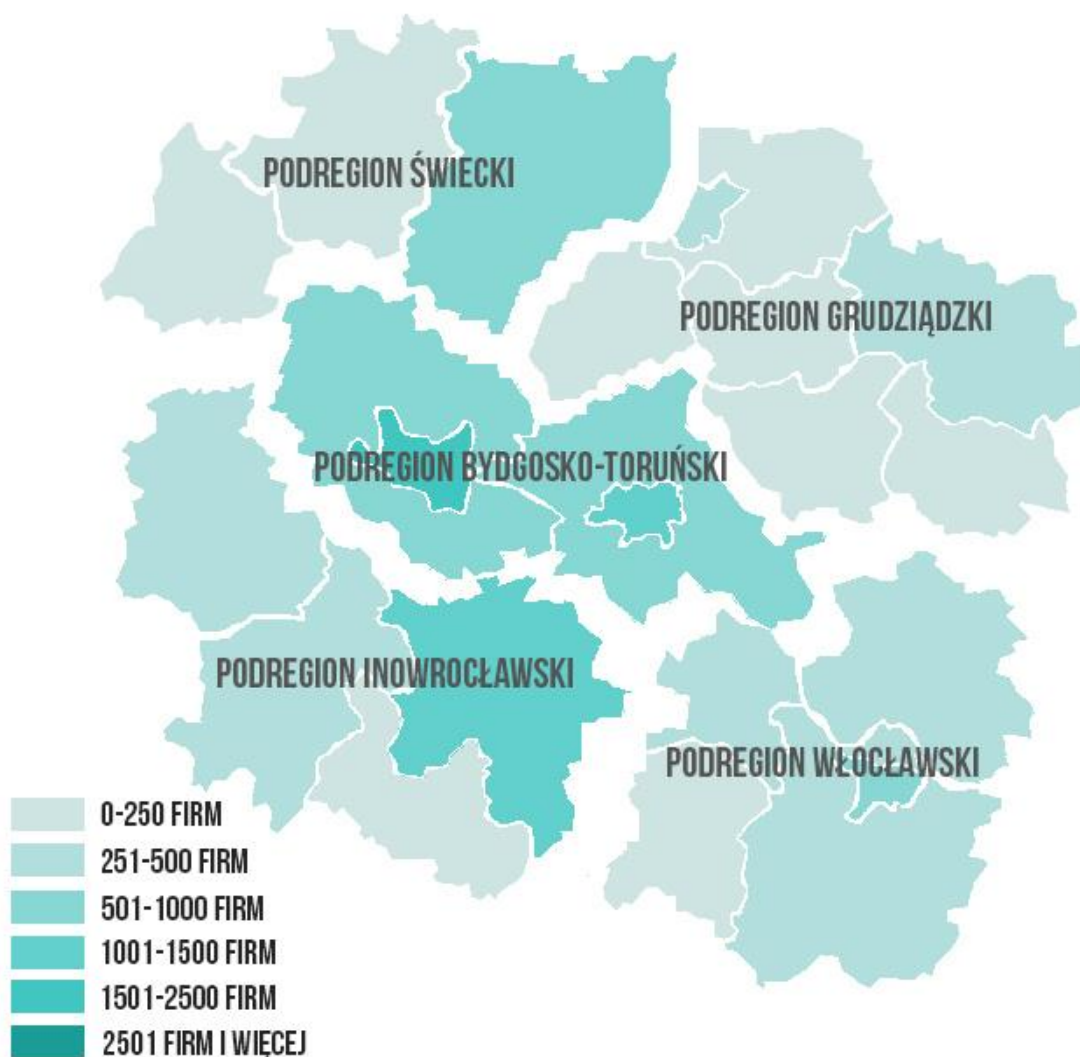

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

Branża 5: Transport lądowy oraz transport rurociągowy (Sekcja H, dział 49)

Liczba podmiotów w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych w tej branży pod koniec roku 2016 wynosiła 11 389, w podregionie bydgosko-toruńskim – 5 237 (46,0% ogółu), w podregionie grudziądzkim – 1 653 (14,5% ogółu), w podregionie inowrocławskim – 1 925 (16,9% ogółu), w podregionie świeckim – 860 (7,6% ogółu), w podregionie włocławskim – 1 714 (15,0% ogółu). Największa koncentracja firm z branży występuje w Bydgoszczy.

Rysunek 9. Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa, dział 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy

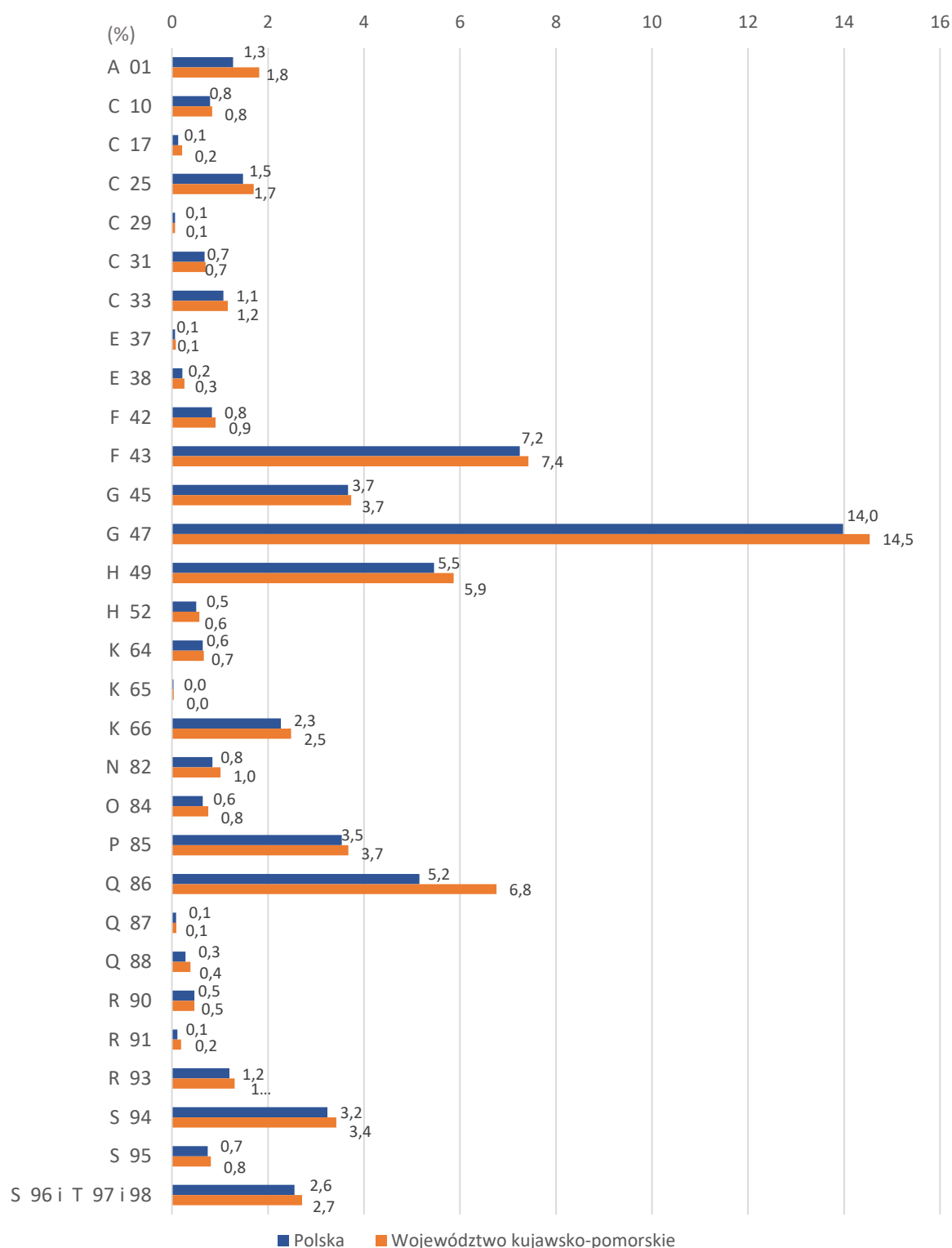
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

W województwie kujawsko-pomorskim pod koniec roku 2016 zidentyfikowano 30 branż występujących częściej w województwie niż w kraju. Wskaźnik obliczono na podstawie liczby podmiotów gospodarczych w danej branży w stosunku do ogółu wszystkich firm występujących w danym podregionie. Więcej firm występuje częściej w województwie kujawsko-pomorskim niż w kraju przede wszystkim w następujących branżach:

- ➔ Sekcja G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi,
- ➔ Sekcja Q, dział 86 – Opieka zdrowotna,
- ➔ Sekcja A, dział 01 – Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową,
- ➔ Sekcja H, dział 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy,
- ➔ Sekcja C, dział 25 – Produkcja metalowych wyrobów gotowych z wyłączeniem maszyn i urządzeń.

Pełne zestawienie danych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9. Branże występujące częściej w województwie kujawsko-pomorskim niż w Polsce na koniec 2016 roku

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2016 roku.

3.2.3. Podmioty gospodarcze nowo powstałe, zlikwidowane i zawieszone

W województwie kujawsko-pomorskim liczba podmiotów gospodarczych nowo powstałych się zmniejszała. W 2016 roku powstało o 1 168 mniej podmiotów gospodarczych niż w 2014 roku. Zmniejszała się również liczba podmiotów gospodarczych zlikwidowanych. W 2016 roku zlikwidowano 15 185, tj. o 1 053 mniej niż w roku 2014.

Najwięcej podmiotów gospodarczych w 2016 roku powstało w Sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (3 338) oraz w Sekcji F – Budownictwo (3 006). W tych sekcjach również najwięcej podmiotów gospodarczych zostało zlikwidowanych (odpowiednio w Sekcji G – 4 324, w Sekcji F – 2 821), przy czym należy podkreślić, że ujemny bilans dotyczy tylko Sekcji G.

W roku 2016 najlepszy bilans między podmiotami gospodarczymi nowo powstałymi a zlikwidowanymi odnotowano w Sekcji M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (498). Najgorszy wynik dotyczył Sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (–986).

Tabela 6. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007⁹

Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
Ogółem	2014	17 218	16 238	980
	2015	17 121	15 483	1 638
	2016	16 050	15 185	865
A	2014	244	175	69
	2015	173	166	7
	2016	187	167	20
B	2014	11	13	–2
	2015	8	10	–2
	2016	9	4	5
C	2014	1 228	1 298	–70
	2015	1 271	1 217	54
	2016	1 158	1 168	–10
D	2014	30	17	13
	2015	21	14	7
	2016	37	13	24
E	2014	54	47	7
	2015	47	50	–3
	2016	41	47	–6

⁹ W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 roku zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności dla podmiotów wpisanych na podstawie danych przekazanych z KRS. Wymienione rozwiązanie jest przyczyną nagłego spadku, od 2015 roku, liczby nowych wpisów spółek handlowych prezentowanych według sektorów własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem prezentowaną w danej podgrupie.

Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
F	2014	2 745	2 891	-146
	2015	3 078	2 659	419
	2016	3 006	2 821	185
G	2014	4 201	5 042	-841
	2015	3 926	4 669	-743
	2016	3 338	4 324	-986
H	2014	1 154	1 243	-89
	2015	1 243	1 127	116
	2016	1 279	1 177	102
I	2014	487	482	5
	2015	516	455	61
	2016	473	463	10
J	2014	442	340	102
	2015	506	318	188
	2016	494	334	160
K	2014	567	722	-155
	2015	581	691	-110
	2016	484	601	-117
L	2014	388	134	254
	2015	393	134	259
	2016	414	147	267
M	2014	1 330	990	340
	2015	1 452	990	462
	2016	1 501	1 003	498
N	2014	951	709	242
	2015	876	755	121
	2016	726	840	-114
O	2014	8	4	4
	2015	24	35	-11
	2016	4	7	-3
P	2014	547	542	5
	2015	512	530	-18
	2016	528	420	108
Q	2014	1 005	571	434
	2015	1 034	618	416
	2016	962	617	345
R	2014	310	244	66
	2015	268	199	69
	2016	321	208	113
S i T	2014	1 516	774	742
	2015	1 088	844	244
	2016	861	820	41
U	2014	0	0	0
	2015	0	0	0
	2016	0	0	0

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane z lat 2014–2016.

W poniższej tabeli przedstawiono 10 szczegółowych branż (ze względu na sekcje i działy PKD 2007), w których liczba podmiotów nowo powstałych była najwyższa w roku 2016. Najwięcej podmiotów nowo powstałych w 2016 roku znajdowało się w Sekcji F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne.

Tabela 7. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)

Sekcja i dział PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
F 43	2014	1 947	1 927	20
	2015	2 131	1 796	335
	2016	2 101	1 949	152
G 47	2014	2 657	3 395	–738
	2015	2 459	3 153	–694
	2016	2 008	2 907	–899
H 49	2014	899	1 063	–164
	2015	1 026	916	110
	2016	1 002	966	36
Q 86	2014	861	458	403
	2015	842	467	375
	2016	835	487	348
G 46	2014	850	944	–94
	2015	812	856	–44
	2016	734	838	–104
G 45	2014	694	703	–9
	2015	655	660	–5
	2016	596	579	17
I 56	2014	420	421	–1
	2015	436	400	36
	2016	382	407	–25
K 66	2014	443	590	–147
	2015	433	560	–127
	2016	359	483	–124
M 69	2014	301	131	170
	2015	339	164	175
	2016	357	166	191
N 82	2014	482	345	137
	2015	379	385	–6
	2016	319	431	–112

F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane z lat 2014–2016.

W analizowanym okresie w województwie kujawsko-pomorskim najwięcej podmiotów gospodarczych ze statusem zawieszonyj działalności było w roku 2015 – 14 029, a najmniej – w 2014 roku – 11 353. W 2016 roku zawieszonych podmiotów gospodarczych było 13 686.

W województwie kujawsko-pomorskim w roku 2016 najczęściej zawieszały działalność podmioty w następujących branżach:

- Sekcja F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,
- Sekcja G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi,
- Sekcja H, dział 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy.

Tendencja ta utrzymywała się w analizowanych latach 2014–2016.

Tabela 8. Branże w województwie kujawsko-pomorskim, w których podmioty gospodarcze najczęściej zawieszały działalność w latach 2014–2016

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością		
			2014	2015	2016
1	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	1 552	2 037	2 040
2	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	1 656	2 037	1 935
3	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	740	895	859
4	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	662	835	786
5	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	644	738	682
6	Opieka zdrowotna	Q 86	435	539	510
7	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	G 45	434	530	505
8	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	K 66	432	438	390
9	Edukacja	P 85	314	398	380
10	Działalność usługowa związana z żywnością	I 56	311	384	363

F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy z 2016 roku.

3.3. Szanse na znalezienie pracy w województwie kujawsko-pomorskim

W niniejszym rozdziale zostały omówione wybrane analizy dotyczące szans na znalezienie pracy w województwie oraz dane na temat absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych i uczelni wyższych.

Pierwszym wskaźnikiem jest liczba ofert pracy pozyskanych przez powiatowe urzędy pracy przypadająca na jedną osobę bezrobotną w zawodzie zgodnym z nomenklaturą KZiS¹⁰. Najwięcej ofert pracy w 2016 roku przypadało dla zawodu spawacza (kod 721204) – 5 na jedną osobę bezrobotną w tym zawodzie. Kolejnym zawodem, na który istniało duże zapotrzebowanie na rynku pracy, był kierowca samochodu ciężarowego (kod 833203) z ponad 2 ofertami pracy dla jednej osoby bezrobotnej. Innymi zawodami, na które przypadała więcej niż jedna oferta pracy, były: robotnik gospodarczy (515303), elektryk (741103), magazynier (432103) i przedstawiciel handlowy (332203).

Tabela 9. Liczba ofert pracy pozyskanych przez powiatowe urzędy pracy przypadająca na jednego bezrobotnego w województwie kujawsko-pomorskim w 2016 roku

Kod zawodu (KZiS)	Nazwa zawodu	Liczba ofert pracy
721204	Spawacz	5,0
833203	Kierowca samochodu ciężarowego	2,4
515303	Robotnik gospodarczy	1,9
741103	Elektryk S	1,9
432103	Magazynier	1,8
332203	Przedstawiciel handlowy	1,4
722204	Ślusarz S	0,4
522301	Sprzedawca S	0,4
711202	Murarz	0,3
512001	Kucharz S	0,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Toruniu z 2016 roku.

Na podstawie danych o bezrobotnych i wolnych miejscach pracy i miejscach aktywizacji zawodowej zgłoszonych w województwie kujawsko-pomorskim obliczono szanse na znalezienie pracy w zawodzie. Największe szanse na znalezienie pracy w zawodzie w województwie kujawsko-pomorskim według grup wielkich zawodów zgodnych z KZiS mieli pracownicy biurowi (150,5%), operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (127,8%) oraz pracownicy przy pracach prostych (116,5%). Do grupy pracowników biurowych zalicza się między innymi magazynierów, którzy są wymienieni w tabeli 9.

¹⁰ Należy przez to rozumieć Klasyfikację Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy z 2014 roku zmienioną rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zmieniającym rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania z 7 listopada 2016 roku (Dz. U. 2016 r., poz. 1876).

Tabela 10. Szanse na znalezienie pracy w zawodzie w województwie kujawsko-pomorskim według wielkich grup zawodów KZiS w 2016 roku

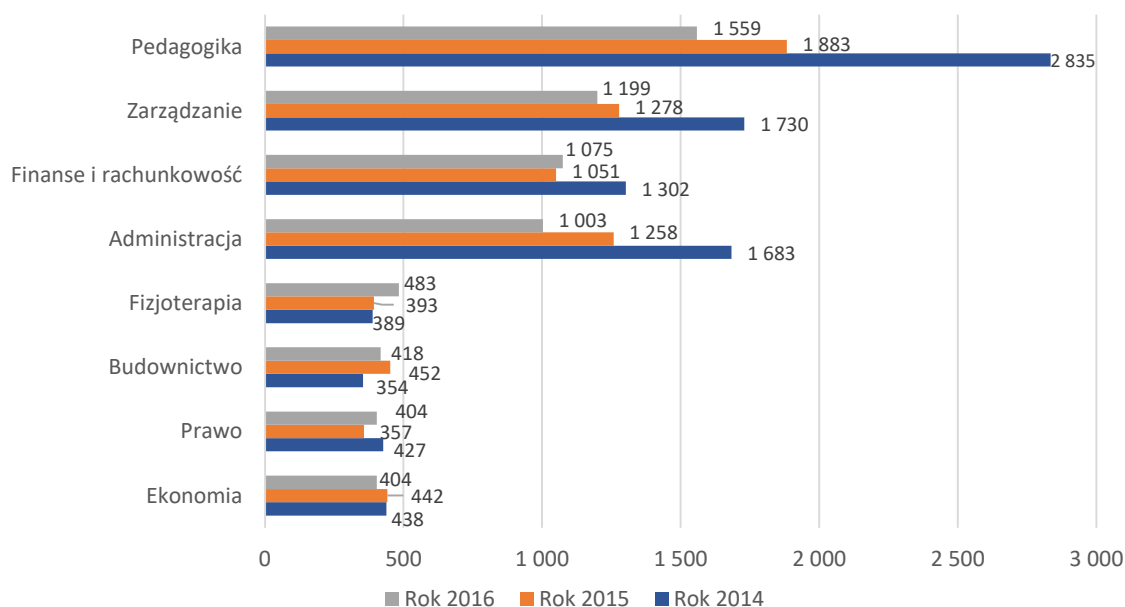
Nazwa grupy zawodów (KZiS)	Szanse na znalezienie pracy
Pracownicy biurowi	150,5%
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	127,8%
Pracownicy przy pracach prostych	116,5%
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	69,4%
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	58,5%
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	50,1%
Technicy i inny średni personel	38,9%
Specjaliści	29,1%
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	26,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP z 2016 roku.

Istotną grupą, która co roku wchodzi na rynek pracy, gotowa na podjęcie zatrudnienia, są absolwenci uczelni wyższych. W województwie kujawsko-pomorskim ich liczba z każdym rokiem malała, w latach 2012–2016 zmniejszyła się blisko o 7 000. Najwięcej absolwentów było w roku 2012, ich liczba wynosiła 23 096. Dwa lata później liczba absolwentów nie przekroczyła 20 000 (wynosiła 19 717). W 2016 roku uczelnie wyższe w województwie kujawsko-pomorskim ukończyło 16 169 osób.

Na poniższym wykresie zaprezentowano liczbę absolwentów wybranych kierunków w latach 2014–2016. W 2016 roku niewielki wzrost liczby absolwentów analizowanych kierunków, w porównaniu z rokiem 2014, nastąpił w dwóch przypadkach: na fizjoterapii (94) i w budownictwie (64). Na pozostałych analizowanych kierunkach liczba absolwentów spadła, największy spadek odnotowano na kierunkach: pedagogika (–1 276), administracja (–680) i zarządzanie (–531).

Wykres 10. Absolwenci wybranych kierunków szkolnictwa wyższego w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim z lat 2015–2017.

Zmniejszyła się również liczba absolwentów ponadgimnazjalnych szkół w województwie kujawsko-pomorskim. W przypadku liceów ogólnokształcących różnica między rokiem 2014 a 2016 wynosiła 839 osób, w szkołach policealnych – 503, w technikach – 886. W przypadku zasadniczych szkół zawodowych, porównując rok 2014 z 2016, mamy wzrost liczby absolwentów o 745, jednak w odniesieniu do roku 2015 liczba absolwentów w 2016 roku spadła o 219.

Tabela 11. Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

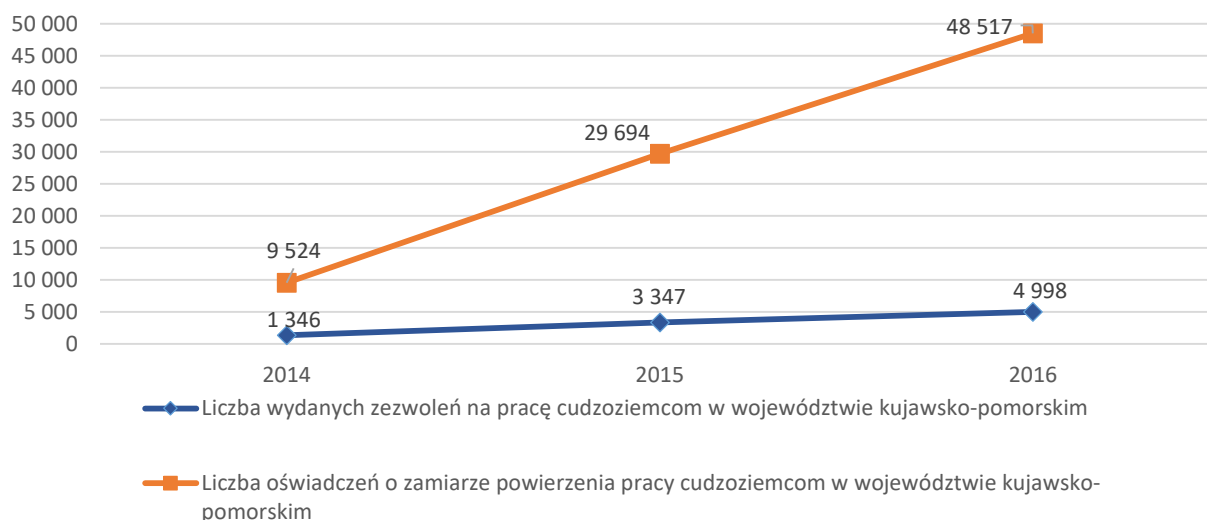
Typ placówki	Liczba absolwentów			Zmiana (2014–2016)	
	2014	2015	2016	liczba	%
Liceum ogólnokształcące	12 066	12 023	11 227	–839	–7,0
Szkoła policealna	4 596	4 766	4 093	–503	–10,9
Technikum	7 415	6 871	6 529	–886	–11,9
Zasadnicza szkoła zawodowa	3 056	4 020	3 801	745	24,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie kujawsko-pomorskim z lat 2015–2017.

3.4. Zatrudnianie cudzoziemców w województwie kujawsko-pomorskim

W latach 2014–2016 zauważalny jest znaczny wzrost zatrudnienia cudzoziemców w Polsce. Tendencja ta została również odnotowana na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, zwłaszcza w zakresie podejmowania pracy bez zezwolenia – na podstawie oświadczenia podmiotu o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom. W roku 2016 odnotowano 4 998 zezwoleń na pracę cudzoziemców i zarejestrowano 48 517 oświadczeń o zamiarze zatrudnienia pracownika z zagranicy.

Wykres 11. Liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców i oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016¹¹

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy i danych WUP w Toruniu¹².

Dynamika wzrostu liczby zezwoleń na pracę cudzoziemców jest bardzo duża – w 2016 roku odnotowano prawie czterokrotnie więcej wydanych zezwoleń w porównaniu z rokiem 2014.

Tabela 12. Liczba wniosków i wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców w Polsce i w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

Obszar	Liczba wniosków o wydanie zezwolenia na pracę			Liczba wydanych zezwoleń na pracę		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Polska	46 905	74 149	139 119	43 663	65 786	127 394
Kujawsko-pomorskie	1 297	3 457	5 272	1 346	3 347	4 998
Udział %	2,8	4,7	3,8	3,1	5,1	4,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy.

¹¹ Ustawa z 15 czerwca 2012 roku o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom nielegalnie przebywającym na terytorium Polski nie dotyczy obywateli Unii Europejskiej, państw EOG oraz Konfederacji Szwajcarskiej, zatem prezentowane analizy nie uwzględniają obywateli tych państw.

¹² Monitoring zatrudnienia cudzoziemców w województwie kujawsko-pomorskim na podstawie § 1 pkt 20 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 21 kwietnia 2015 roku w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę (poz. 588 z 2015 roku) z podziałem na powiaty narastająco na dzień 31.12.2014, 31.12.2015, 31.12.2016 roku.

Prezentowane dane wskazują na dynamiczny wzrost liczby rejestrowanych oświadczeń. Na koniec 2016 roku ich liczba w województwie kujawsko-pomorskim wynosiła 48 517. W analogicznym okresie roku 2014 zarejestrowano ich 9 524 (zatem nastąpił prawie pięciokrotny wzrost).

Tabela 13. Liczba oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom w Polsce i w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

Obszar	Liczba oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom		
	2014	2015	2016
Polska	387 398	782 222	1 314 127
Kujawsko-pomorskie	9 524	29 694	48 517
Udział %	2,5	3,8	3,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy.

Podział zezwoleń na pracę ze względu na obywatelstwo cudzoziemca wskazuje na coraz silniejszą dominację pracowników z Ukrainy. Ponad 97% zezwoleń na pracę w 2016 roku dotyczyło obywateli tego kraju. W 2015 roku obywatelom Ukrainy wydano ponad 92% zezwoleń, w 2014 roku – ponad 84%. Inne kraje pochodzenia cudzoziemców to: Filipiny (126 zezwoleń w latach 2014-2016), Nepal (97 zezwoleń w latach 2014-2016), Białoruś (65 zezwoleń w latach 2014-2016), Mołdawia (64 zezwolenia w latach 2014-2016).

Tabela 14. Państwa, których obywatele złożyli najwięcej wniosków o wydanie zezwolenia na pracę w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

Lp.	Państwa	Liczba wniosków o wydanie zezwolenia na pracę			Liczba wydanych zezwoleń na pracę		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016
1	Białoruś	18	20	30	18	24	23
2	Filipiny	32	79	2	58	66	2
3	Indie	21	19	9	24	19	10
4	Mołdawia	8	25	37	10	21	33
5	Nepal	27	71	6	26	66	5
6	Rosja	14	13	22	14	13	17
7	Stany Zjednoczone Ameryki	12	11	5	12	13	4
8	Ukraina	1 037	3 124	5 100	1 056	3 033	4 843
9	Uzbekistan	9	5	15	9	5	14
10	Wietnam	20	12	10	17	13	–
Ogółem		1 198	3 379	5 236	1 244	3 273	4 951

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy.

Dominującą grupą pracowniczą wśród zatrudnionych na podstawie wydanych zezwoleń na pracę pozostawali robotnicy wykwalifikowani, stanowiący w skali województwa 48,0% w 2014 roku, 59,2% w 2015 roku i 50,7% w 2016 roku. Wśród obywateli Ukrainy robotnicy wykwalifikowani stanowili odpowiednio: 52,6%, 61,8% i 51,0%.

Drugą z kolei grupę zawodową tworzyli pracownicy przy pracach prostych, stanowiący w województwie od 21,4% w 2014 roku, przez 28,3% w 2015 roku, po 21,4% w 2016 roku. Podobną tendencję odnotowano dla obywateli Ukrainy – 25,3% w 2014 roku, 27,6% w 2015 roku i 21,7% w 2016 roku.

Trzecia dominująca grupa pracownicza to kadra kierownicza, doradcy i eksperci, którzy w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku stanowili 6,5%, w 2015 roku – 1,8%, a w 2016 roku – 1,6%. Dla obywateli Ukrainy było to odpowiednio: 4,0% w 2014 roku, po 1,3% w 2015 i 2016 roku. Pozostałe grupy pracownicze stanowiły niewielki odsetek wśród ogólnej liczby wydanych zezwoleń na pracę.

Tabela 15. Grupy pracownicze dominujące wśród wydanych zezwoleń na pracę dla obcokrajowców, w tym Ukraińców, dla województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2014–2016

Obszar	Rok	Dominująca grupa pracownicza			Liczba wydanych zezwoleń na pracę ogółem
		kadra kierownicza, doradcy, eksperci	robotnicy wykwalifikowani	pracownicy przy pracach prostych	
Kujawsko-pomorskie	2014	88	646	288	1 346
		6,5%	48,0%	21,4%	
Ukraina		42	555	267	1 056
		4,0%	52,6%	25,3%	
Kujawsko-pomorskie	2015	59	1 981	947	3 347
		1,8%	59,2%	28,3%	
Ukraina		40	1 874	838	3 033
		1,3%	61,8%	27,6%	
Kujawsko-pomorskie	2016	82	2 536	1 070	4 998
		1,6%	50,7%	21,4%	
Ukraina		64	2 470	1 049	4 843
		1,3%	51,0%	21,7%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy.

Najwięcej zezwoleń na pracę w latach 2014–2015 wydano w branżach: handel hurtowy i detaliczny, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz przetwórstwo przemysłowe. W roku 2016 najwięcej zezwoleń wydano w przetwórstwie przemysłowym. Poniższa tabela prezentuje zezwolenia wydane na pracę w wybranych sekcjach PKD 2007.

Tabela 16. Zezwolenia wydane na pracę z uwzględnieniem wybranych sekcji PKD 2007 w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

Ogółem zezwolenia			Sekcja PKD 2007											
			Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przetwórstwo przemysłowe	Budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny	Transport i gospodarka magazynowa	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Edukacja	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
2014	1 346	Liczba zezwoleń	10	133	45	313	73	29	3	2	139	4	11	2
		% ogółu	0,7	9,9	3,3	23,3	5,4	2,2	0,2	0,1	10,3	0,3	0,8	0,1
2015	3 347	Liczba zezwoleń	37	300	107	517	180	12	2	1	273	12	3	11
		% ogółu	1,1	9,0	3,2	15,4	5,4	0,4	0,1	0,0	8,2	0,4	0,1	0,3
2016	4 998	Liczba zezwoleń	41	528	366	397	322	41	0	0	462	8	2	14
		% ogółu	0,8	10,6	7,3	7,9	6,4	0,8	0,0	0,0	9,2	0,2	0,0	0,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy.

Zarejestrowane przez pracodawców w powiatowych urzędach pracy oświadczenie o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom umożliwia wykonywanie pracy bez zezwolenia przez okres 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy obywatelom Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji i Ukrainy. Należy podkreślić, że liczba cudzoziemców, którzy podjęli pracę w związku z zarejestrowanym oświadczeniem, nie musi być tożsama z liczbą zarejestrowanych oświadczeń. Wynika to m.in. z faktu, że dla części cudzoziemców zarejestrowano więcej niż jedno oświadczenie, odmowy udzielenia wizy niektórym cudzoziemcom czy też rezygnacji części cudzoziemców z przyjazdu do Polski. Dane za 2016 rok wskazują na utrzymującą się koncentrację oświadczeń w odniesieniu do obywatelstwa – na obywateli Ukrainy przypadało 96,4% wszystkich zarejestrowanych w 2016 roku oświadczeń. Liczba oświadczeń zarejestrowanych w 2016 roku dla obywateli poszczególnych państw objętych procedurą uproszczoną przedstawiała się następująco: Ukraina – 46 757, Mołdawia – 922, Białoruś – 650, Rosja – 91, Gruzja – 59, Armenia – 38.

Tabela 17. Oświadczenia pracodawców o zamiarze zatrudnienia cudzoziemców w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

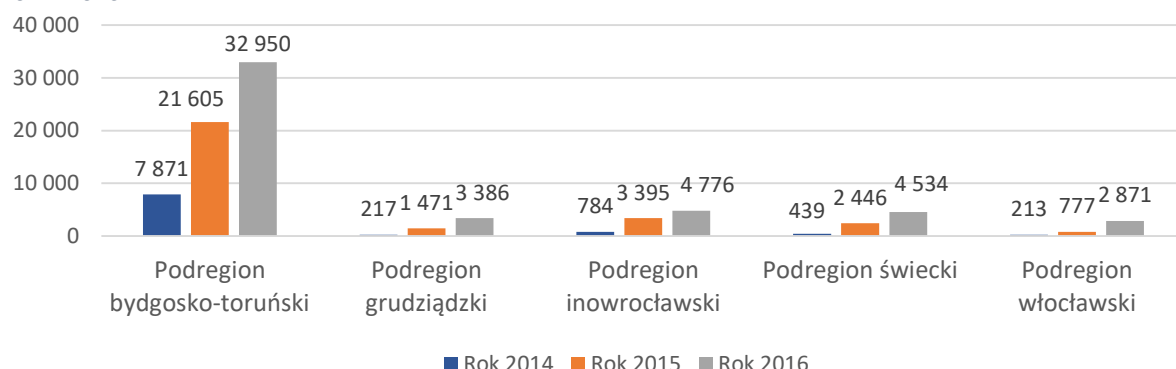
Rok	Białoruś	Rosja	Ukraina	Mołdawia	Gruzja	Armenia	Razem
2014	94	33	8 835	418	115	29	9 524
2015	169	66	28 745	659	21	34	29 694
2016	650	91	46 757	922	59	38	48 517
Ogółem	913	190	84 337	1 999	195	101	—

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Toruniu¹³.

¹³ Monitoring zatrudnienia cudzoziemców w województwie kujawsko-pomorskim na podstawie § 1 pkt 20 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 21 kwietnia 2015 roku w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę (poz. 588 z 2015 roku) z podziałem na powiaty narastająco na dzień 31.12.2014, 31.12.2015, 31.12.2016 roku.

Najwięcej oświadczeń o zamiarze zatrudnienia cudzoziemców zarejestrowano w podregionie bydgosko-toruńskim, w 2016 roku stanowiły 67,9% oświadczeń w skali całego województwa.

Wykres 12. Skala zatrudniania cudzoziemców w podregionach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2014–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Toruniu¹⁴.

W poniższej tabeli zaprezentowano rozkład oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom według podregionów województwa kujawsko-pomorskiego i państw pochodzenia cudzoziemców.

Tabela 18. Oświadczenia pracodawców o zamiarze zatrudnienia cudzoziemców według podregionów w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016

Podregion bydgosko-toruński							
Rok	Białoruś	Rosja	Ukraina	Mołdawia	Gruzja	Armenia	Razem
2014	71	25	7 275	387	87	26	7 871
2015	139	55	20 876	498	15	22	21 605
2016	516	77	31 570	747	12	28	32 950
Suma	726	157	59 721	1 632	114	76	62 426
Podregion grudziądzki							
Rok	Białoruś	Rosja	Ukraina	Mołdawia	Gruzja	Armenia	Razem
2014	5	1	183	0	27	1	217
2015	7	3	1 439	16	4	2	1 471
2016	34	0	3 314	35	2	1	3 386
Suma	46	4	4 936	51	33	4	5 074
Podregion inowrocławski							
Rok	Białoruś	Rosja	Ukraina	Mołdawia	Gruzja	Armenia	Razem
2014	5	4	744	28	1	2	784
2015	17	6	3 344	18	0	10	3 395
2016	50	10	4 628	44	41	3	4 776
Suma	72	20	8 716	90	42	15	8 955
Podregion świecki							
Rok	Białoruś	Rosja	Ukraina	Mołdawia	Gruzja	Armenia	Razem
2014	6	2	430	1	0	0	439
2015	6	2	2 317	119	2	0	2 446
2016	30	1	4 433	64	4	2	4 534
Suma	42	5	7 180	184	6	2	7 419

¹⁴ Jw.

Podregion włocławski							
Rok	Białoruś	Rosja	Ukraina	Mołdawia	Gruzja	Armenia	Razem
2014	7	1	203	2	0	0	213
2015	0	0	769	8	0	0	777
2016	20	3	2 812	32	0	4	2 871
Suma	27	4	3 784	42	0	4	3 861

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Toruniu.

Dane statystyczne znajdują potwierdzenie w opiniach uczestników przeprowadzonych badań jakościowych indywidualnych i grupowych. Respondenci są zgodni, że skala zatrudniania osób z zagranicy zwiększa się i taka tendencja będzie się utrzymywać w perspektywie do roku 2020.

Trudno to powiedzieć, jeżeli chodzi o samą ilość rejestrowanych oświadczeń, to wzrosło diametralnie. W zeszłym roku mieliśmy ponad tysiąc, a wcześniej tylko czterysta, ale to też nie jest miarodajne, ponieważ nie każde rejestrowane oświadczenie znaczy zatrudnienie [...].

/przedstawiciel administracji publicznej/

Zwiększająca się [skala zatrudniania cudzoziemców]. Ja byłam ostatnio na takiej konferencji [...], gdzie jedna z bydgoskich firm [...] mówiła o skali zatrudnienia cudzoziemców. Tam jest specjalna komórka, która rekrutuje obcokrajowców – specjalna osoba dedykowana do rekrutacji tego typu osób. I to jest skala nawet dochodząca do czterdziestu procent zatrudnionych pracowników.

/pracodawca/

Pracodawcy twierdzą, że nie mają Polaków, to zatrudniają cudzoziemców [...], widzieliśmy, jak było wcześniej, trzysta, czterysta złotych ktoś wpisał na umowę zlecenie, na pracę na cały miesiąc i ściągali na coś takiego Ukraińców, to po prostu kpina, żeby ktoś płacił za miesiąc pracy takie pieniądze tak.

/przedstawiciel administracji publicznej/

Wśród narodowości, które znajdowały zatrudnienie na kujawsko-pomorskim rynku pracy, zdecydowanie dominują Ukraińcy. Na ten fakt wpływa możliwość pracy bez zezwolenia przez okres 6 miesięcy, bliskość Ukrainy i Polski, małe różnice kulturowe i brak znaczących barier językowych. Innymi cudzoziemcami zatrudnianymi na regionalnym rynku pracy są Białorusini, Mołdawianie czy Gruzini. Pojawiają się również obcokrajowcy z Azji (Koreańczycy, Chińczycy czy Hindusi).

Wśród głównych powodów zatrudniania cudzoziemców respondenci wymienili:

- ➔ brak polskich pracowników chętnych do podjęcia pracy na oferowanych warunkach,
- ➔ kwestie ekonomiczne wynikające z faktu, że obcokrajowcy akceptują niższe wynagrodzenie,
- ➔ dążenie do stabilnego zatrudnienia, związane z tym, że cudzoziemcy nie są chętni do zmiany miejsca pracy,
- ➔ zwiększające się świadczenia socjalne, które prowadzą do zjawiska „braku opłacalności” podejmowania zatrudnienia, aby nie stracić świadczeń.

Na różne stanowiska przyjeżdżają i raczej proste stanowiska chociaż, są to ludzie wykształceni raczej, bo bardzo wiele osób nie pracuje zgodnie ze swoimi kwalifikacjami tych z Ukrainy [...] naprawdę ludzie z wysokimi kwalifikacjami wykonują proste prace.

/przedstawiciel administracji publicznej/

Ale ważne jest też to, że takiego pracownika [z zagranicy] się zatrudni i on pracuje. Nie szuka gdzieś indziej, nie szuka większej wypłaty, bo to mu starczy [...].

/pracodawca/

M: Z czego wynika fakt zatrudniania cudzoziemców na terenie województwa kujawsko-pomorskiego?

R2: My szukamy tanich pracowników. A oni szukają pracy. R1: Są mniej wymagający, są tańsi.

/moderator, pracodawcy/

To też ważne, że polscy pracownicy nie chcą za daną stawkę pracować, natomiast pracownik zza granicy – już bardzo chętnie.

/przedstawiciel instytucji otoczenia biznesu/

Ukraińcy robią tak samo i dlatego dla pracodawcy jest to korzystna sytuacja, bo przychodzi mu, kiedy on potrzebuje, pracuje tyle, ile potrzebuje, jak już, to negocjuje tylko stawki na początku. [...] już nasz człowiek, to raczej będzie chciał, bo zna prawo pracy, wie, że za nadgodziny powinien dostać więcej.

/przedstawiciel administracji publicznej/

Jak ktoś tutaj przyjeżdża, to przyjeżdża tutaj typowo do pracy. Nie po to, żeby sobie pobłąkać i tylko być w pracy, ale żeby pracować.

/przedstawiciel uczelni wyższej/

Jest to też ciężka praca, [...] trzeba mieć do tego predyspozycje i też zmieniły się pewne oczekiwania finansowe, jeżeli chodzi o Polaków. Bo dla Ukraińców to wynagrodzenie minimalne to jest jednak dużo więcej pieniędzy i oni bardzo chętnie pracują za minimalne wynagrodzenie. Nie zawsze Polacy są gotowi podjąć taką pracę za minimalne wynagrodzenie w trudnych warunkach.

/przedstawiciel administracji publicznej/

Osoby z Ukrainy, które tu przyjeżdżają, chcą pracować non stop i to podkreślają pracodawcy, że on praktycznie może cudzoziemców na różne zmiany puszczać i on to zaakceptuje. Polak w życiu tego nie zaakceptuje, bo chce do domu jechać. A ci ludzie przyjeżdżają na osiem miesięcy dla zarobku i jest OK.

/przedstawiciel agencji zatrudnienia/

3.5. Wyniki badań jakościowych

Niniejszy rozdział prezentuje wyniki badań jakościowych zrealizowanych w ramach przedmiotu badania. Wykonano 5 zogniskowanych wywiadów grupowych oraz 15 indywidualnych wywiadów pogłębionych/telefonicznych wywiadów pogłębionych.

W zogniskowanych wywiadach grupowych wzięło udział łącznie 52 uczestników. Wśród nich przeważały kobiety, stanowiły 61,5% ogółu. Ponad połowa respondentów to przedstawiciele prywatnych podmiotów (55,8%). Podmioty były zróżnicowane pod względem wielkości zatrudnienia, najwięcej było podmiotów zatrudniających do 9 pracowników (30,8%) oraz zatrudniających powyżej 250 pracowników (28,8%). W 1 na 5 podmiotów, których przedstawiciele uczestniczyli w zogniskowanych wywiadach grupowych, zatrudnia się cudzoziemców. Wywiady były prowadzone przez doświadczonego moderatora. Struktura uczestników była zbliżona w każdym podregionie.

Rozdział został podzielony na 3 podrozdziały opisujące branże, które są istotne dla rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, czynniki wpływające na rozwój tych branż, a także branże, które posiadają największy potencjał zatrudnieniowy.

3.5.1. Branże istotne dla rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego w opinii respondentów badań jakościowych

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże istotne dla rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego. Nazwy branż, którymi posługiwali się uczestnicy wywiadów jakościowych, zostały przypisane do sekcji i działów PKD 2007. Z uwagi na fakt, że występuje zróżnicowanie terytorialne tych branż, zostały one przedstawione w podziale na podregiony (dokładny opis branż dla poszczególnych podregionów znajduje się w dalszej części raportu, w rozdziałach poświęconych podregionom). Respondenci kładli nacisk na różny wymiar tych samych branż, stąd ich nazwy mogą być inne w poszczególnych podregionach (np. branża edukacyjno-naukowa i edukacyjno-szkoleniowa). Każdy podregion posiada indywidualne walory i potencjał rozwojowy, ale również boryka się z różnymi problemami.

Różnice między poszczególnymi podregionami można wyjaśnić następującymi argumentami:

- ➡ występowanie podmiotów gospodarczych w danej branży, charakteryzujących się dużym zatrudnieniem, ugruntowaną pozycją rynkową, znaczącą liczbą podmiotów gospodarczych w danej branży lub dużym potencjałem innowacyjnym (np. branże: IT, chemiczna, papiernicza, metalowa, meblowa, tworzyw sztucznych);
- ➡ uwarunkowania naturalne, takie jak ukształtowanie terenu, jakość gleb, lesistość, zasoby naturalne (np. branże: rolnicza, turystyczna, uzdrowiskowa, medyczna);
- ➡ usytuowanie geograficzne województwa kujawsko-pomorskiego (podregionów województwa kujawsko-pomorskiego) w centralnej części kraju, na drodze między Niemcami a Rosją i Ukrainą (np. branże: transportowa i logistyczna);

- ➡ dostęp do wykwalifikowanej kadry (np. branże: IT, usług outsourcingowych);
- ➡ możliwość nawiązania współpracy z instytucjami otoczenia biznesu (np. branże: IT, usług osobistych);
- ➡ występowanie prestiżowych szkół i uczelni wyższych (np. branże: IT, elektromaszynowa, produkcja samochodów i innych pojazdów);
- ➡ zwiększający się popyt na towary i usługi (np. branże: edukacyjna, szkoleniowa, medyczna);
- ➡ tradycje (np. branże: mięsna, kulturalna, turystyczna);
- ➡ aktualne trendy (np. branże: rozrywkowo-rekreacyjna, kosmetyczno-fryzjerska).

Branże istotne dla rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego zidentyfikowane w toku badania w podziale na podregiony wraz z przyporządkowaną sekcją i działem PKD 2007 przedstawia poniższa tabela. Dodatkowo w tabeli zaznaczono kolorem te branże, które według respondentów rozwijają się najszybciej. W podregionie bydgosko-toruńskim są to: branża IT, przetwórstwo tworzyw sztucznych, branże metalowa, elektromaszynowa i produkcja samochodów i innych pojazdów. W podregionie grudziądzkim to branże meblowa i transportowo-logistyczna. W podregionie inowrocławskim najszybciej rozwija się branża medyczna. Dla podregionu włocławskiego to branża chemiczna, przetwórstwo tworzyw sztucznych, branże metalowa i ceramiczna. W podregionie świeckim respondenci nie zidentyfikowali żadnej branży, która dynamicznie się rozwija.

Tabela 19. Branże istotne dla rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego w opinii uczestników wywiadów jakościowych

Podregion	Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007
Bydgosko-toruński	1	Branża IT	J 62
	2	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22
	3	Branża metalowa	C 24, 25
	4	Produkcja samochodów i innych pojazdów	C 29, 30
	5	Branża elektromaszynowa	C 26, 27, 28
	6	Branża spożywcza	C 10
	7	Branża transportowo-logistyczna	H 49
	8	Branża usług outsourcingowych	N 82
	9	Branża edukacyjno-naukowa	P 85, M 72
	10	Branża kulturalna	R 90
	11	Branża turystyczna	N 79
	12	Branża handlowa	G 46
Grudziądzki	13	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22
	14	Branża meblowa	C 31
	15	Branża odzieżowa	C 14
	16	Branża transportowo-logistyczna	H 49
Inowrocławski	17	Branża medyczna	Q 86
	18	Branża rolniczo-ogrodnicza	A 01
	19	Przemysł solny	B 8
	20	Branża poligraficzno-drukarska	C 18
	21	Branża szklana	C 23

Podregion	Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007
	22	Branża handlowa	G 47
	23	Branża transportowa	H 49
	24	Branża budowlana	F 41
	25	Branża edukacyjno-szkoleniowa	P 85
	26	Branża usług kosmetyczno-fryzjerskich	S 96
	27	Branża rozrywkowo-rekreacyjna	R 93
Świecki	28	Branża papiernicza	C 17
	29	Branża rolnicza	A 01
	30	Branża mięsna	C 10
	31	Branża transportowo-logistyczna	H 49
	32	Branża turystyczna	N 79
	33	Branża rehabilitacyjna	Q 86
Włocławski	34	Branża chemiczna	C 20
	35	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22
	36	Branża metalowa	C 24, 25
	37	Branża ceramiczna	C 23
	38	Branża budowlana	F 41
	39	Branża mięsna	C 10
	40	Branża usług osobistych	S 95, 96, N 78

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych zostali poproszeni o ocenę znaczenia dla województwa kujawsko-pomorskiego inteligentnych specjalizacji wskazanych w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014–2020.

1. Zdrowa i bezpieczna żywność – uczestnicy badań podkreślali, że każda produkowana żywność, aby mogła trafić do konsumenta, musi być bezpieczna, w przeciwnym razie nie przejdzie kontroli jakości i nie zostanie dopuszczona do obrotu. Z drugiej strony zauważali jednak, że umacniają się trendy związane ze zdrową żywnością – ekologiczną, naturalną i dietetyczną.
2. Zdrowie i turystyka zdrowotna – jest to ważna dziedzina dla rozwoju województwa, dostrzeżono duży potencjał w zasobach, doświadczeniu i infrastrukturze w zakresie usług medycznych, sanatoryjnych, rehabilitacyjnych i uzdrowiskowych.
3. Zaawansowane materiały i narzędzia – tę branżę uznano za dobrze rozwiniętą i innowacyjną, może się rozwijać, opierając swój potencjał na istniejących podmiotach specjalizujących się np. w przetwórstwie tworzyw sztucznych.
4. Transport i mobilność – respondenci zgodnie uznali tę branżę za istotną dla rozwoju, zaznaczając korzystne położenie województwa kujawsko-pomorskiego na mapie Polski.

5. Dziedzictwo kulturowe i przemysły kreatywne – uczestnicy podkreślili znaczenie Torunia w tym kontekście, nie zapominając również o mniejszych ośrodkach kultywujących lokalną kulturę i tradycję.
6. Technologie informacyjno-komunikacyjne – ta branża największy udział posiada w podregionie bydgosko-toruńskim, jest dużą szansą na zwiększenie konkurencyjności województwa na arenie ogólnokrajowej, ponieważ posiada ogromny potencjał.
7. Ekoinnowacje – ta dziedzina okazała się trudna do odgadnięcia dla uczestników badań, określono ją jako „modną nazwę”, ale bez większego znaczenia dla rozwoju województwa.
8. Automatyka przemysłowa – respondenci zwrócili uwagę na wieloletnie tradycje województwa w przetwórstwie przemysłowym, zwłaszcza metalowym, elektromaszynowym, produkcji pojazdów i maszyn. Specjalizację ocenioną jako ważną i rozwojową.

Podsumowaniem dyskusji na temat branż istotnych dla rozwoju województwa było ustalenie, które z nich posiadają największy potencjał innowacyjny. Uczestnicy podkreślili, że innowacja to praktycznie każda zmiana mająca na celu polepszenie produktu/usługi lub funkcjonowania przedsiębiorstwa. Do trzech najbardziej innowacyjnych branż zaliczono: branżę IT (z uwagi na innowacje technologiczne), branżę elektromaszynową (z uwagi na innowacje w procesach produkcji) i branżę handlową (ze względu na innowacje marketingowe i skalę przenoszenia sprzedaży do sieci internetowej).

Dla każdej wytypowanej branży określono trendy w zatrudnieniu, porównując aktualną sytuację z rokiem 2016. W ośmiu branżach – przetwórstwo tworzyw sztucznych, spożywcza, edukacyjno-naukowa, kulturalna, turystyczna, przemysł solny, poligraficzno-drukarska i papiernicza – nie odnotowano znaczących zmian w zatrudnieniu. Pozostaje ono na podobnym poziomie do 2016 roku. W pozostałych branżach zaobserwowano wzrost zapotrzebowania na pracowników. Są to branże: IT, metalowa, produkcja samochodów i innych pojazdów, elektromaszynowa, transportowo-logistyczna, usług outsourcingowych, handlowa, meblowa, odzieżowa, medyczna, rolniczo-ogrodnicza, szklana, budowlana, usług kosmetyczno-fryzjerskich, rozrywkowo-rekreacyjna, mięsna, rehabilitacyjna, chemiczna, ceramiczna i usług osobistych. W żadnej branży nie odnotowano spadku zatrudnienia, z czego można wnioskować, że w opinii respondentów branże, które są istotne dla rozwoju województwa, to branże, w których nie zwalnia się pracowników.

Branże wymienione powyżej, charakteryzujące się dużą dynamiką rozwoju, mogą być najatrakcyjniejsze dla inwestorów w perspektywie do 2025 roku.

Tabela 20. Trendy w zatrudnieniu we wskazanych przez uczestników wywiadów jakościowych branżach istotnych dla rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego

Zmiany w zatrudnieniu w branżach w porównaniu z rokiem 2016	
Wzrost zatrudnienia	Bez zmian w zatrudnieniu
• Branża IT • Branża metalowa • Produkcja samochodów i innych pojazdów	• Przetwórstwo tworzyw sztucznych • Branża spożywcza • Branża edukacyjno-naukowa

Zmiany w zatrudnieniu w branżach w porównaniu z rokiem 2016	
Wzrost zatrudnienia	Bez zmian w zatrudnieniu
• Branża elektromaszynowa • Branża transportowo-logistyczna • Branża usług outsourcingowych • Branża handlowa • Branża meblowa • Branża odzieżowa • Branża medyczna • Branża rolniczo-ogrodnicza • Branża szklana • Branża budowlana • Branża usług kosmetyczno-fryzjerskich • Branża rozrywkowo-rekreacyjna • Branża mięsna • Branża rehabilitacyjna • Branża chemiczna • Branża ceramiczna • Branża usług osobistych	• Branża kulturalna • Branża turystyczna • Przemysł solny • Branża poligraficzno-drukarska • Branża papiernicza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

Bezpośrednio na rozwój zatrudnienia w omawianych branżach wpływa rozwój dużych przedsiębiorstw – zwiększenie skali produkcji, powstawanie nowych oddziałów czy zakładów produkcyjnych, nowe rynki zbytu. Mowa tu głównie o branżach produkcyjnych (np. przetwórstwo tworzyw sztucznych, branża metalowa, produkcja samochodów i innych pojazdów, branże meblowa, chemiczna, ceramiczna), ale również o branży usług outsourcingowych.

Następnym czynnikiem pozytywnie wpływającym na rozwój zatrudnienia jest dostęp do wykwalifikowanej kadry. Zmieniający się charakter rynku pracy powoduje, że pracownik może wybierać spośród ofert dogodną dla niego propozycję, dlatego pracodawcy starają się być konkurencyjni w trosce o pozyskanie specjalistów (taki czynnik dotyczy m.in. branży IT).

Innym istotnym determinantem wzrostu zatrudnienia jest zaspokojenie zapotrzebowania pracodawców na pracowników niewykwalifikowanych. Badani pracodawcy wyrazili gotowość wyszkolenia pracowników na danym stanowisku pracy. Pracodawcy aktywnie uczestniczą w różnych formach rekrutacji pracowników, są otwarci na różnicowane formy aktywizacji osób bezrobotnych, np. staże (np. branże rolniczo-ogrodnicza, budowlana).

Należy zwrócić również uwagę na ważny element dostosowania wzajemnych oczekiwań pracodawców i potencjalnych pracowników. Podniesienie poziomu wynagrodzeń może zatrzymać grupę kandydatów wyjeżdżających w celach zarobkowych za granicę (dotyczy wszystkich branż). Ostatnim wytypowanym czynnikiem jest skierowanie wsparcia zewnętrznego (np. finansowego i doradczego) na powstawanie i rozwój mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw. W ten sposób zwiększy się skala samozatrudnienia w branżach o niskich barierach wejścia, czyli takich, które nie wymagają wysokich nakładów (finansowych, kadrowych czy infrastrukturalnych), aby rozpocząć działalność (np. usługi kosmetyczno-fryzjerskie, inne usługi osobiste, branża transportowa, branże budowlana czy handlowa).

Kolejnym zagadnieniem poruszonym w badaniach jakościowych były perspektywy rozwoju branż do roku 2025 w województwie kujawsko-pomorskim. Na podstawie opinii respondentów zweryfikowano, w których branżach zwiększy się lub zmniejszy liczba podmiotów, a w których pozostanie bez zmian.

Wzrostu liczby podmiotów można spodziewać się w branży informatycznej (IT), branży transportowo-logistycznej, branży usług outsourcingowych, branży medycznej i rehabilitacyjnej, usługach kosmetycznych, fryzjerskich, innych usługach osobistych, branży rozrywkowo-rekreacyjnej oraz edukacyjno-naukowej.

W branży handlowej i budowlanej przewiduje się, że w perspektywie do 2025 roku powstanie wiele nowych podmiotów gospodarczych, ale również duża ich liczba zostanie zlikwidowana. Ponadto spadek liczby podmiotów możliwy jest w branży rolniczo-ogrodniczej oraz poligraficzno-drukarskiej. W pozostałych zidentyfikowanych branżach uczestnicy wywiadów nie przewidywali większych zmian.

Tabela 21. Zmiany liczby podmiotów w perspektywie do 2025 roku w poszczególnych branżach w opinii uczestników wywiadów jakościowych

Branże	Zmiana
• Branża IT • Branża transportowo-logistyczna • Branża usług outsourcingowych • Branża handlowa • Branża budowlana • Branża medyczna • Branża rehabilitacyjna • Branża usług kosmetyczno-fryzjerskich • Branża rozrywkowo-rekreacyjna • Branża usług osobistych • Branża edukacyjno-naukowa	Wzrost liczby podmiotów
• Branża metalowa • Produkcja samochodów i innych pojazdów • Branża elektromaszynowa • Branża meblowa • Branża odzieżowa • Branża szklana • Branża mięsna • Branża chemiczna • Branża ceramiczna • Przetwórstwo tworzyw sztucznych • Branża spożywcza • Branża kulturalna • Branża turystyczna • Przemysł solny • Branża papiernicza	Liczba podmiotów bez zmian
• Branża handlowa • Branża budowlana • Branża rolniczo-ogrodnicza • Branża poligraficzno-drukarska	Spadek liczby podmiotów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

3.5.2. Czynniki wpływające na rozwój branż w województwie kujawsko-pomorskim w opinii respondentów badań jakościowych

Następny temat poruszony w trakcie wywiadów jakościowych dotyczył czynników sprzyjających rozwojowi oraz barier rozwoju omawianych branż. Determinanty oddziałujące na rozwój branż można podzielić na czynniki wewnętrzne oraz wynikające z otoczenia zewnętrznego.

Czynniki wewnętrzne to:

- stabilna pozycja firm w danej branży na rynku,
- wprowadzanie innowacji,
- wysoka jakość usług i produktów,
- prestiż, renoma marek w danej branży,
- posiadanie wykwalifikowanej kadry.

Czynniki zewnętrzne to:

- obowiązujące normy i przepisy prawne,
- popyt na produkty firm w danej branży,
- brak konkurencji lub mała konkurencja na rynku,
- dobra koniunktura na rynku,
- zwolnienia i ulgi podatkowe,
- rozwój technologii, automatyzacja,
- stabilna sytuacja finansowa odbiorców,
- rozwój infrastruktury transportowej,
- rozwój stref ekonomicznych (przyciągnięcie inwestorów),
- współpraca z instytucjami otoczenia biznesu,
- wzajemne oddziaływanie przedsiębiorstw w danej branży – współpraca w zakresie produkcyjnym, usługowym i handlowym,
- współpraca z władzami lokalnymi,
- dopasowanie programów edukacyjnych do potrzeb pracodawców,
- wzajemne dopasowanie oczekiwań pracodawców i potencjalnych pracowników,
- wsparcie kapitałowe, dotacje, preferencyjne pożyczki,
- zmiany struktury demograficznej (starzenie się społeczeństwa),
- występujące trendy dotyczące np. zdrowego trybu życia.

Z drugiej strony zidentyfikowano również szereg barier hamujących rozwój branż:

- ➔ brak innowacyjności,
- ➔ słaba współpraca między biznesem a instytucjami otoczenia biznesu i administracją publiczną,
- ➔ brak pomocy ze strony urzędów, instytucji wsparcia,
- ➔ brak uczelni wyższych kształcących w wymaganych kierunkach,
- ➔ brak wykwalifikowanej kadry,
- ➔ brak osób chętnych do pracy.

Respondenci zwrócili uwagę, że wymienione czynniki są uniwersalne i odnoszą się do wszystkich zidentyfikowanych branż. Jednakże niektóre z nich mogą mieć nieco większe oddziaływanie na wybrane branże. Mowa tu np. o następujących wpływach:

- ➔ starzenie się społeczeństwa ma bezpośredni wpływ na zwiększenie się popytu na usługi branży medycznej związanej z opieką nad osobami starszymi i ich rehabilitacją;
- ➔ zmiany w reformie edukacji przyczynią się do rozwoju branży edukacyjno-szkoleniowej, ponieważ zwiększy się zapotrzebowanie na doszkalanie nauczycieli;
- ➔ umacnianie się trendu promującego zdrowy styl życia powoduje wzrost branży rozrywkowo-rekreacyjnej, w tym klubów fitness i siłowni, a także ukierunkowywanie się rolnictwa na zdrową żywność.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonuje wiele podmiotów otoczenia biznesu, których celem jest wspieranie przedsiębiorczości i rozwój konkurencyjności przedsiębiorstw. Posiadają one szeroką ofertę, jednak nie zawsze znajdują się chętni, aby z niej skorzystać:

I ta oferta [wsparcia] jest w miarę szeroka, tylko niestety ułamek procenta przedsiębiorców chce z niego korzystać, bo jak się jest przedsiębiorcą, mam doświadczenie, kiedyś byłem, to się nie ma specjalnie czasu na takie rzeczy i potem jak się człowiek po dwóch latach zastanowi [...]. Mam wrażenie, że jak się postarają gdzieś [IOB] i wyciągną tych przedsiębiorców, to oni chętnie uczestniczą, czy też tak jak pan mówi w stażach czy we współpracy z młodzieżą, tylko niestety to musi tam zahaczyć, przekonać, pokombinować, tak że tej pracy własnej wśród przedsiębiorców jest mało.

/przedstawiciel instytucji otoczenia biznesu/

Współpraca przedsiębiorców z podmiotami otoczenia biznesu jest oceniana jako niewystarczająca, o czym świadczą przywołane poniżej wypowiedzi:

[...] jakby jest za mało zaangażowania i współpracy z przedsiębiorcami, z ośrodkami uniwersyteckimi, bo tutaj jest ten element, który jest potrzebny, żeby te innowacje wprowadzać i równość rozwoju zapewnić, której u nas dużo nie ma.

/przedstawiciel administracji publicznej/

[Kujawsko-pomorskie jest w dobrym geograficznie miejscu] jest w najlepszym na świecie. To jest genialne miejsce, pomiędzy Rosją czy Ukrainą a Niemcami, centrum Polski, gdzie [...] komunikacyjnie jest rewelacyjne, nie jest to wykorzystywane. Miałam dokładnie takie same doświadczenia z poprzedniego miejsca pracy [...], dokładnie ten stupor i to takie odrętwienie, dokładnie to samo wyczuwałam i to samo nam towarzyszyło. Znalezienie jakiejś informacji o dotacji, o stworzeniu miejsc pracy graniczyło z cudem [...].

/przedstawiciel agencji zatrudnienia/

Również współpraca z samorządami nie jest oceniana pozytywnie:

Druga bariera, że tak powiem, władzy trzeba by przypomnieć, co to jest wspieranie inicjatyw, to znaczy samorządów, mamy samorząd, który nie jest samorządem, jest władzą. Jest władza, która dba tylko o siebie, a rzeczą, która nas wszystkich powinna rozwijać i też tę władzę, powinno być takie sprawowanie tej władzy, żeby po prostu włączyć wszystkich i wyzwalać w nich energię, która rozwija nas wszystkich, i to jest jedna z poważnych barier naszego województwa. I zawsze ja mówię to dosyć ostro, ale to jest rzecz, która jest jedną z kluczowych rzeczy, bo uwolnienie energii, która jest w całym regionie, tej lokalnej energii, powoduje, że my się rozwijamy.

/przedstawiciel uczelni wyższej/

Brak odpowiedniej współpracy biznesu z administracją publiczną, instytucjami otoczenia biznesu i środowiskiem uniwersyteckim wpływa negatywnie na wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw i rozwój innowacyjnych rozwiązań, co z kolei spowalnia wzrost gospodarczy w województwie kujawsko-pomorskim.

Kolejnym zagadnieniem omówionym z uczestnikami zogniskowanych wywiadów grupowych były oczekiwania wobec sektora edukacji ze strony pracodawców i studentów – przyszłych pracowników. Według respondentów są one „właściwie coraz bardziej zbieżne”. Mowa o wzroście znaczenia zajęć praktycznych. Powoli odchodzi się od nauczania tylko teoretycznego na rzecz zajęć z praktykami. Pracodawcy oczekują, że kandydaci po studiach, poza przyswojoną wiedzą, będą posiadać doświadczenie praktyczne. Od pewnego czasu kładziony jest nacisk na najbardziej prozatrudnieniowe formy wsparcia. Szkolenia nie są już najpopularniejszą formą aktywizacji, na pierwsze miejsce weszły staże. Pracodawcy podkreślają, że wciąż zbyt wiele osób posiada wyższe wykształcenie na kierunkach, po których nie ma pracy, a zamiast tego brakuje osób z konkretnym zawodem – po szkołach technicznych i zawodowych.

Podsumowaniem tego wniosku może być opinia jednego z uczestników FGI – pracodawcy: *Wyhodowaliśmy sobie bardzo dużo magistrów, inżynierów, a brakuje nam specjalistów, fachowców.*

Przedsiębiorcy zwracają uwagę na to, że młodzi pracownicy, przedstawiciele tzw. pokolenia Y, posiadają postawę znacząco różniącą się od starszych pracowników, ponieważ są roszczeniowi, oczekują rezultatów w krótkim czasie, chcą być motywowani nie tylko finansowo, choć i w tej materii mają bardzo wysokie wymagania, nie potrafią współpracować w zespole. Pracodawcy chcieliby, aby w trakcie edukacji zwracano większą uwagę na rozwój umiejętności miękkich, ukształtować w młodych ludziach odpowiedzialną postawę i odpowiedni stosunek do pracy. Innym ważnym aspektem dla studentów jest wsparcie w obszarze doradztwa zawodowego, i to we wczesnych etapach nauczania. Dobrze byłoby móc współpracować z doradcami zawodowymi, którzy pomogą ukierunkować ścieżkę edukacji i późniejszej kariery poprzez np. badanie predyspozycji zawodowych.

Tabela 22. Oczekiwania wobec sektora edukacji w opinii uczestników wywiadów jakościowych

Oczekiwania wobec sektora edukacji	
Oczekiwania pracodawców	Oczekiwania studentów
• Wzrost znaczenia zajęć praktycznych • Absolwenci oprócz wiedzy teoretycznej powinni posiadać umiejętności praktyczne • Nacisk na najbardziej prozatrudnieniowe formy wsparcia (np. staże) • Kształcenie na kierunkach odpowiadających faktycznemu zapotrzebowaniu rynku pracy • Wzrost znaczenia kompetencji miękkich (odpowiedzialność, komunikatywność)	• Wzrost znaczenia zajęć praktycznych • Nacisk na najbardziej prozatrudnieniowe formy wsparcia (np. staże) • Rozwój doradztwa zawodowego • Ukierunkowanie już od poziomu szkoły podstawowej • Badanie predyspozycji • Wysokie oczekiwania wobec rynku pracy (finansowe i pozafinansowe)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

3.5.3. Branże o największym potencjale zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim w opinii respondentów badań jakościowych

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże o największym potencjale zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim. Z uwagi na fakt, że występuje zróżnicowanie terytorialne tych branż, zostały one przedstawione w podziale na podregiony.

W przypadku każdej branży zweryfikowano, jak wygląda zatrudnienie, tzn. jakie zawody i specjalności są związane z daną branżą. W tabeli zaznaczono, w których branżach i na jakich stanowiskach są zatrudniani cudzoziemcy.

Na podstawie opinii respondentów ustalono, że najwięcej pracowników z zagranicy jest zatrudnianych na stanowiskach produkcyjnych – w każdej branży związanej z przetwórstwem przemysłowym deficyt Polaków jest uzupełniany cudzoziemcami. Kolejną branżą, w której zatrudnia się wielu obcokrajowców, jest branża budowlana. Tu najczęściej zatrudniani są pracownicy budowlani, pomocnicy budowlani i inni pracownicy wykonujący proste prace. W branży transportowej przyjmowani są głównie kierowcy. W branży związanej z rolnictwem zagraniczni pracownicy wykonują proste prace związane ze zbiorem upraw i ich pakowaniem.

Głównym powodem zatrudniania pracowników z zagranicy w omawianych branżach jest deficyt krajowych zasobów ludzkich. Braki pracowników z Polski, którzy nie chcą wykonywać prac na omawianych stanowiskach, są uzupełniane przez cudzoziemców. Nie są to stanowiska wymagające odpowiednich kwalifikacji. Trudności ze znalezieniem krajowych pracowników związane są z tym, że praca najczęściej jest fizyczna, a zarobki nie są wysokie. Polacy więc nie chcą podejmować takiego zatrudnienia. Przewiduje się wzrost zapotrzebowania na pracę cudzoziemców w perspektywie do 2020 roku w tych branżach o największym potencjale zatrudnienia, w których obecnie są oni zatrudniani. Omówienie wszystkich przyczyn zwiększania zatrudniania pracowników z zagranicy znajduje się w rozdziale poświęconym zatrudnianiu cudzoziemców w województwie kujawsko-pomorskim.

Tabela 23. Zawody i specjalności oraz zatrudnianie cudzoziemców w branżach o największym potencjale zatrudnienia wskazanych przez uczestników wywiadów jakościowych

Podregion	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zawody i specjalności	Zatrudnianie cudzoziemców
Bydgosko-toruński	Branża metalowa	C 24, 25	mechanicy, mechatronicy, konstruktorzy, ustawiacze, operatorzy CNC, inżynierowie produktów, inżynierowie procesów, zarządzanie produkcją, pracownicy produkcji, spawacze, blacharze	 pracownicy produkcyjni

Podregion	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zawody i specjalności	Zatrudnianie cudzoziemców
	Produkcja samochodów i innych pojazdów	C 29, 30	operatorzy maszyn, ustawiacze maszyn, elektromechanicy, kadra inżynierska (procesy, procesy jakości, procesy kontroli, prawidłowości przebiegu, normatyżacji, procesy związane z projektowaniem, wdrażanie produktów na produkcję), monterzy, lakiernicy, ślusarze	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża IT	J 62	informatycy, programiści, obsługa klienta, pracownicy tzw. help desk	brak
	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn, pakowacze	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża elektromaszynowa	C 26, 27, 28	elektromechanicy, stanowiska produkcyjne, spawacze, ślusarze	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża spożywcza	C 10	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn, pakowacze	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża transportowo-logistyczna	H 49	kierowcy i logistycy, magazynierzy, pakowacze	✓ kierowcy
	Branża usług outsourcingowych	N 82	pracownicy obsługi klientów, informatycy	brak
	Branża handlowa	G 46	sprzedawcy, przedstawiciele handlowi, marketingowcy	brak
Grudziądzki	Produkcja wyrobów z drewna	C 16	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn i urządzeń, stolarze, tokarze, sortowacze materiałów drzewnych	✓ pracownicy produkcyjni
	Produkcja mebli	C 31	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn i urządzeń, stolarze, tokarze, frezerzy	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża budowlana	F 41	pracownicy budowlani, pomocnicy budowlani, inżynierowie, pracownicy wykonujący prace proste	✓ pracownicy wykonujący prace proste, pracownicy budowlani, pomocnicy budowlani
	Gospodarka magazynowa	H 52	magazynierzy, operatorzy wózków widłowych, pakowacze	✓ pakowacze
	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn, pakowacze	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża odzieżowa	C 14	szwaczki	✓ pracownicy produkcyjni, szwaczki
	Branża transportowo-logistyczna	H 49	kierowcy, logistycy	✓ kierowcy
Inowrocławski	Branża handlowa	G 47	sprzedawcy, przedstawiciele handlowi, wykładacze towarów	brak
	Branża medyczna	Q 86	pielęgniarki, opiekunki osób starszych, lekarze	brak
	Branża rolniczo-ogrodnicza	A 01	pracownicy prac prostych, zbieracze owoców i innych roślin	✓ pracownicy wykonujący prace proste, zbieracze owoców i innych roślin

Podregion	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zawody i specjalności	Zatrudnianie cudzoziemców
	Branża transportowa	H 49	kierowcy i logistycy	✓ kierowcy
	Branża budowlana	F 41	pracownicy budowlani, pomocnicy budowlani, inżynierowie, pracownicy wykonujący prace proste	✓ pracownicy wykonujący prace proste, pracownicy budowlani, pomocnicy budowlani
Świecki	Branża papiernicza	C 17	operatorzy maszyn papierniczych, kontrolerzy jakości, technolodzy, automatycy, operatorzy wózków, pracownicy niższego szczebla – pracownicy fizyczni, pakowacze	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża rolnicza	A 01	pracownicy prac prostych, zbieracze owoców i innych roślin	✓ pracownicy wykonujący prace proste, zbieracze owoców i innych roślin
	Branża mięsna	C 10	pracownicy przetwórstwa różnego rodzaju – rzeźnicy, wędliniarze, rozbieracze, wykrawacze; pakowacze	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża transportowo-logistyczna	H 49	kierowcy i logistycy	✓ kierowcy
Włocławski	Produkcja części samochodowych i innych	C 29	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn, mechanicy	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża elektromaszynowa	C 26	mechanicy, mechatronicy, konstruktorzy, ustawiacze, operatorzy CNC, inżynierowie produktów, inżynierowie procesów, zarządzanie produkcją	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża budowlana	F 41	pracownicy budowlani, pomocnicy budowlani, inżynierowie, pracownicy wykonujący prace proste	✓ pracownicy wykonujący prace proste, pracownicy budowlani, pomocnicy budowlani
	Branża mięsna	C 10	stanowiska produkcyjne	✓ pracownicy produkcyjni
	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn, pakowacze	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża metalowa	C 24, 25	mechanicy, operatorzy CNC, inżynierowie procesów, zarządzanie produkcją, pracownicy produkcji, spawacze, blacharze	✓ pracownicy produkcyjni
	Branża ceramiczna	C 23	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn, pakowacze	✓ pracownicy produkcyjni

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; J – Informacja i komunikacja; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

W ramach badania zweryfikowano potencjał zatrudnieniowy branż o charakterze działalności usługowej, handlowej i produkcyjnej.

1. Usługowa – sektor posiada zmienny potencjał zatrudnieniowy, ponieważ dominują tu małe i średnie przedsiębiorstwa, które nie są stabilne na rynku. Niskie bariery wejścia i wyjścia z rynku powodują dużą rotację zatrudnienia w tym sektorze.
2. Handlowa – przedsiębiorstwa działające w tym sektorze są bardzo zróżnicowane pod względem wielkości zatrudnienia oraz sytuacji finansowej, jednakże ich dominująca liczba w województwie sprawia, że sektor ten posiada znaczący potencjał zatrudnieniowy.
3. Produkcyjna – sektor przemysłu przetwórczego posiada największy potencjał zatrudnieniowy, ponieważ firmy w nim działające stale się rozwijają. Nowe inwestycje podejmowane przez te podmioty mogą wygenerować setki nowych miejsc pracy.

W zidentyfikowanych branżach o największym potencjale zatrudnienia zidentyfikowano następujące problemy związane z zatrudnieniem:

- ➔ problem ze znalezieniem odpowiedniej liczby pracowników na proste stanowiska produkcyjne (dotyczy wszystkich branż produkcyjnych);
- ➔ problem z dopasowaniem wysokości wynagrodzeń do oczekiwań pracowników (branże mięsna, budowlana, branże produkcyjne);
- ➔ brak dostępu do specjalistów posiadających wysokie kwalifikacje – rynek pracownika (branża IT, branża elektromaszynowa);
- ➔ problem z relokacją pracowników, pracą w delegacjach (branże budowlana, transportowa);
- ➔ problem z młodymi pracownikami – tzw. pokoleniem Y, zuchwałość i wysokie wymagania (dotyczy wszystkich branż);
- ➔ duża rotacja pracowników spowodowana chęcią zmian pracy i warunków zatrudnienia – pracownicy „wędrują od firmy do firmy”.

Według respondentów na zmiany w zatrudnieniu mogą wpływać nowe inwestycje przeprowadzane przez największe przedsiębiorstwa w danej branży. Przykładem może być postawienie nowej hali produkcyjnej firmy z branży przetwórstwa drewna w podregionie grudziądzkim, która da zatrudnienie ponad 500 nowym pracownikom. Polska na tle państw zachodnich charakteryzuje się stosunkowo taną siłą roboczą, wobec czego odpowiednio prowadzona polityka może wpłynąć na decyzje ulokowania na terenie naszego kraju filii zagranicznych koncernów, zarówno w sektorze produkcyjnym, jak i usługowym. Wpływa to bezpośrednio na wzrost zatrudnienia na danym obszarze. Dotyczy m.in. branży IT i usług outsourcingowych. Istotnym czynnikiem wpływającym na zatrudnienie są warunki finansowe oferowane w danej branży. Wzrost wysokości wynagrodzeń jest jedynym skutecznym narzędziem służącym zapewnieniu odpowiedniej liczby pracowników.

Zmiany technologiczne oraz polityka wewnętrzna przedsiębiorstw nie odgrywają znaczącej roli w zmianach zatrudnienia w branżach. W toku badania jakościowego ustalono, jakie kwalifikacje i kompetencje oraz umiejętności są oczekiwane przez pracodawców w odpowiednich branżach. Należy zwrócić uwagę, że zdecydowana większość wymagań dotyczy chęci do pracy i zaangażowania. Pracodawcy podkreślają, że przyuczenie do danego stanowiska przeprowadzą we własnym zakresie, zależy im jednak, aby pracownik był zaangażowany i lojalny. W poniższej tabeli uwzględniono również prognozę zapotrzebowania na zawody deficytowe w perspektywie do 2025 roku.

Tabela 24. Kwalifikacje, kompetencje i umiejętności pożądane w branżach o największym potencjale zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim oraz prognozy do 2025 roku w opinii uczestników wywiadów jakościowych

Lp.	Branża	Kwalifikacje, kompetencje i umiejętności	Prognozy do 2025
1	Branża metalowa	Wykształcenie techniczne, ewentualnie zasadnicze zawodowe, chęć do pracy, umiejętności manualne, dokładność wykonania zadań, cierpliwość, precyzja, motywacja do pracy, zaangażowanie w wykonywaną pracę, chęć do długofalowej współpracy	Deficyt ślusarzy, spawaczy, mechaników, mechatroników
2	Produkcja samochodów i innych pojazdów	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, dobre zdrowie, odpowiedzialność, znajomość języków obcych (na wyższe stanowiska)	Deficyt ślusarzy, spawaczy, mechaników, mechatroników, lakierników
3	Branża IT	Wykształcenie wyższe, bardzo dobra znajomość języków obcych, komunikatywność, umiejętność pracy w zespole	Deficyt informatyków, programistów
4	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, dobre zdrowie, odpowiedzialność	Deficyt pracowników produkcyjnych, operatorów maszyn i urządzeń
5	Branża elektromaszynowa	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, dobre zdrowie, odpowiedzialność	Deficyt ślusarzy, spawaczy, mechaników, mechatroników
6	Branża spożywcza	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, dobre zdrowie, odpowiedzialność	Deficyt pracowników produkcyjnych, operatorów maszyn i urządzeń
7	Branża transportowo-logistyczna	Prawo jazdy, odpowiednie uprawnienia, dyspozycyjność, chęć do pracy	Deficyt kierowców z kategorią C+E
8	Branża usług outsourcingowych	Zaawansowana znajomość języków obcych, chęć do podnoszenia kwalifikacji, kreatywność, odporność na stres	Brak prognozowanego deficytu
9	Branża handlowa	Umiejętność negocjacji, otwartość, umiejętność obsługi klienta, chęć do pracy	Brak prognozowanego deficytu
10	Produkcja wyrobów z drewna	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, dobre zdrowie, odpowiedzialność, zaangażowanie	Deficyt pracowników produkcyjnych, operatorów maszyn i urządzeń
11	Produkcja mebli	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, dobre zdrowie, odpowiedzialność	Deficyt pracowników produkcyjnych, operatorów maszyn i urządzeń, stolarzy

Lp.	Branża	Kwalifikacje, kompetencje i umiejętności	Prognozy do 2025
12	Branża budowlana	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, dobre zdrowie, odpowiedzialność, dyspozycyjność, odporność na stres, brak nałogów	Deficyt robotników budowlanych
13	Gospodarka magazynowa	Uprawnienia na wózki widłowe, chęć do pracy	Brak prognozowanego deficytu
14	Branża odzieżowa	Wykształcenie techniczne, ewentualnie zasadnicze zawodowe, chęć do pracy, umiejętności manualne, cierpliwość, odpowiedzialność	Deficyt szwaczek
15	Branża medyczna	Wykształcenie kierunkowe, zaangażowanie, chęć do podnoszenia kwalifikacji, otwartość, kreatywność, znajomość języków obcych	Deficyt pielęgniarek, opiekunów osób starszych, rehabilitantów
16	Branża rolniczo-ogrodnicza	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, dobre zdrowie, odpowiedzialność, dyspozycyjność, odporność na stres, gotowość do pracy w zmiennych warunkach pogodowych	Deficyt zbieraczy
17	Branża papiernicza	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, odpowiedzialność, dyspozycyjność	Brak prognozowanego deficytu
18	Branża mięsna	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, dobre zdrowie, odpowiedzialność, dyspozycyjność, odporność na stres, książeczka sanepidowska	Deficyt pracowników produkcyjnych, operatorów maszyn i urządzeń
19	Branża ceramiczna	Chęć do pracy, dobra kondycja fizyczna, odpowiedzialność, dyspozycyjność, gotowość do pracy zmianowej	Deficyt pracowników produkcyjnych, operatorów maszyn i urządzeń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

3.6. Branże o największym potencjale zatrudnienia na poziomie podregionów województwa kujawsko-pomorskiego

Niniejszy rozdział przedstawia szczegółowe dane dla poszczególnych podregionów województwa kujawsko-pomorskiego: bydgosko-toruńskiego, grudziądzkiego, inowrocławskiego, świeckiego i włocławskiego. W każdym podrozdziale znajdują się informacje pozyskane w wyniku przeprowadzenia analizy desk research oraz dane będące podsumowaniem wykonanych badań jakościowych.

3.6.1. Podregion bydgosko-toruński

Podregion bydgosko-toruński umiejscowiony jest w centralnej części województwa kujawsko-pomorskiego. Zajmuje powierzchnię 2 917 km², co odpowiada 16,2% powierzchni całkowitej województwa, pod tym względem jest więc najmniejszym podregionem. Na jego terenie zamieszkuje 775,4 tys. ludności, przez co gęstość zaludnienia wynosi – rekordowo w skali województwa – 266 osób na 1 km². Podregion bydgosko-toruński może poszczycić się najniższą spośród podregionów stopą bezrobocia rejestrowanego – 6,5% (średnia wojewódzka to 12,1%), a także dodatnim saldem migracji wewnętrznych.

Na terenie podregionu bydgosko-toruńskiego pod koniec roku 2016 było zarejestrowanych 91 428 podmiotów gospodarczych, co stanowiło 47,1% wszystkich podmiotów gospodarczych w kujawsko-pomorskim.

Zgodnie z liczbą pracujących według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności w podregionie bydgosko-toruńskim pod koniec 2014 roku było 219 474 pracujących¹⁵. W kolejnym roku przybyło zaledwie 196 pracujących, w 2016 roku natomiast liczba pracujących wzrosła o 4 623 osoby i w końcu roku wynosiła 224 293 osoby.

Rysunek 10. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w podregionie bydgosko-toruńskim w latach 2014–2016

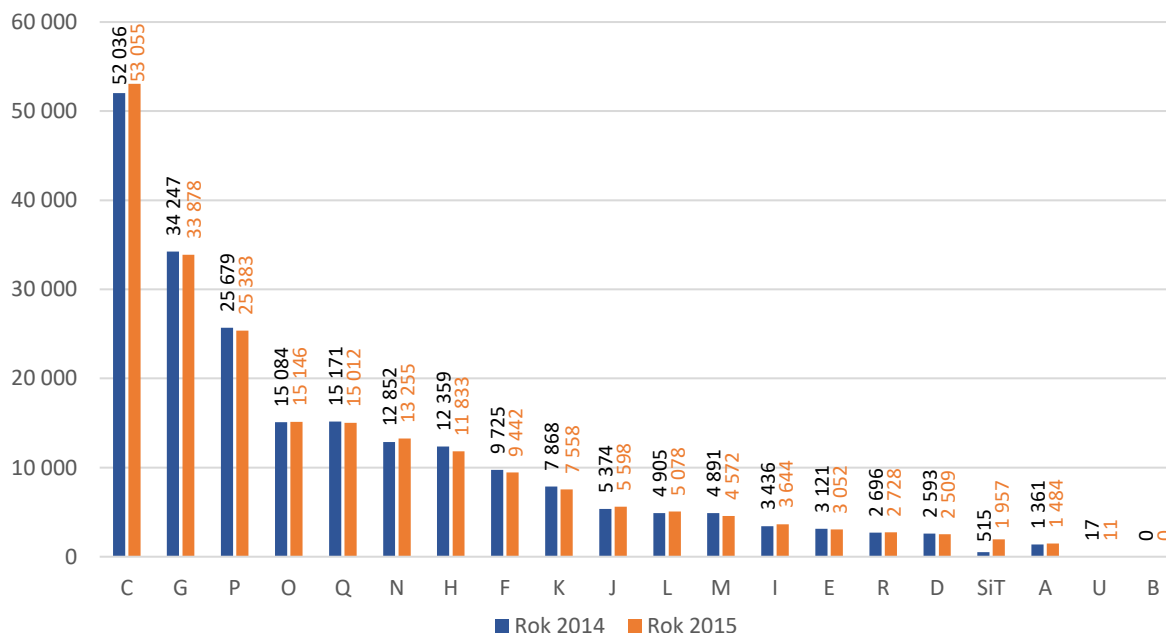
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014, 31.12.2015 i 31.12.2016 roku.

¹⁵ Pracujący według faktycznego miejsca pracy i faktycznego rodzaju działalności, z podmiotami gospodarczymi o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostkami sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących, bez rolnictwa indywidualnego, bez duchownych, bez jednostek działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Największą liczbę pracujących odnotowano w sekcjach:

- ➔ Przetwórstwo przemysłowe (C),
- ➔ Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G),
- ➔ Edukacja (P).

Wykres 13. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w podregionie bydgosko-toruńskim w latach 2014-2015

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

Na podstawie działów PKD 2007 wytypowano branże charakteryzujące się największym udziałem w strukturze zatrudnienia w podregionie bydgosko-toruńskim. Największa liczba pracujących znajdowała się w dziale 85 – Edukacja, w 2015 wynosiła 25 383 osoby. Następnie w dziale 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi, z liczbą pracujących równą 16 693. Trzecim pod względem liczby pracujących był dział 84 – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne. Pod koniec 2015 roku liczba pracujących w tej branży wynosiła 15 146 osób.

Tabela 25. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w podregionie bydgosko-toruńskim w 2015 roku

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba pracujących w 2015	Bilans z rokiem 2014
1	Edukacja	P 85	25 383	-296
2	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	16 693	590
3	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	O 84	15 146	62
4	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	14 025	-989
5	Opieka zdrowotna	Q 86	12 028	-364
6	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C 25	10 518	882
7	Produkcja artykułów spożywczych	C10	8 934	33
8	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	6 678	-21
9	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C 22	5 893	356
10	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	K 64	5 607	-513
11	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	L 68	5 078	173
12	Działalność związana z zatrudnieniem	N 78	5 032	724
13	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	J 62	3 959	339
14	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	N 80	3 930	-151
15	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	3 542	-151

C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 i 31.12.2015 roku.

W 2015 roku w podregionie bydgosko-toruńskim najwięcej pracowników, w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym, przybyło w:

- ➔ Sekcji S, dział 95 – Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego (1 415 pracowników),
- ➔ Sekcji C, dział 25 – Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (882 pracowników),
- ➔ Sekcji N, dział 78 – Działalność związana z zatrudnieniem (724 pracowników).

Największy bilans ujemny dotyczy pracowników w:

- ➔ Sekcji G, dział 46 – Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (–989 pracowników),
- ➔ Sekcji C, dział 16 – Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania (–637 pracowników),
- ➔ Sekcji K, dział 64 – Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (–513 pracowników).

Tabela 26. Branże o największej dynamice zatrudnienia w podregionie bydgosko-toruńskim w 2015 roku

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zmiana (2014–2015)	
			liczba	%
Branże, w których nastąpił największy wzrost liczby pracowników				
1	Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	S 95	1 415	22,5
2	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C 25	882	9,2
3	Działalność związana z zatrudnieniem	N 78	724	16,8
4	Produkcja mebli	C 31	644	25,1
5	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	590	3,7
6	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C 22	356	6,4
7	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	J 62	339	9,4
8	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	K 66	276	22,9
9	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	F 42	185	7,0
10	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	I 56	183	8,5
Branże, w których nastąpił największy spadek liczby pracowników				
1	Produkcja odzieży	C 14	–212	–7,6
2	Działalność pocztowa i kurierska	H 53	–213	–10,2
3	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	H 52	–292	–1,2
4	Edukacja	P 85	–296	–9,3
5	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	–317	–2,9
6	Opieka zdrowotna	Q 86	–364	–20,8
7	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	M 71	–469	–8,4
8	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	K 64	–513	–40,4
9	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	C 16	–637	–6,6
10	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	–989	–7,6

C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; S – Pozostała działalność usługowa.

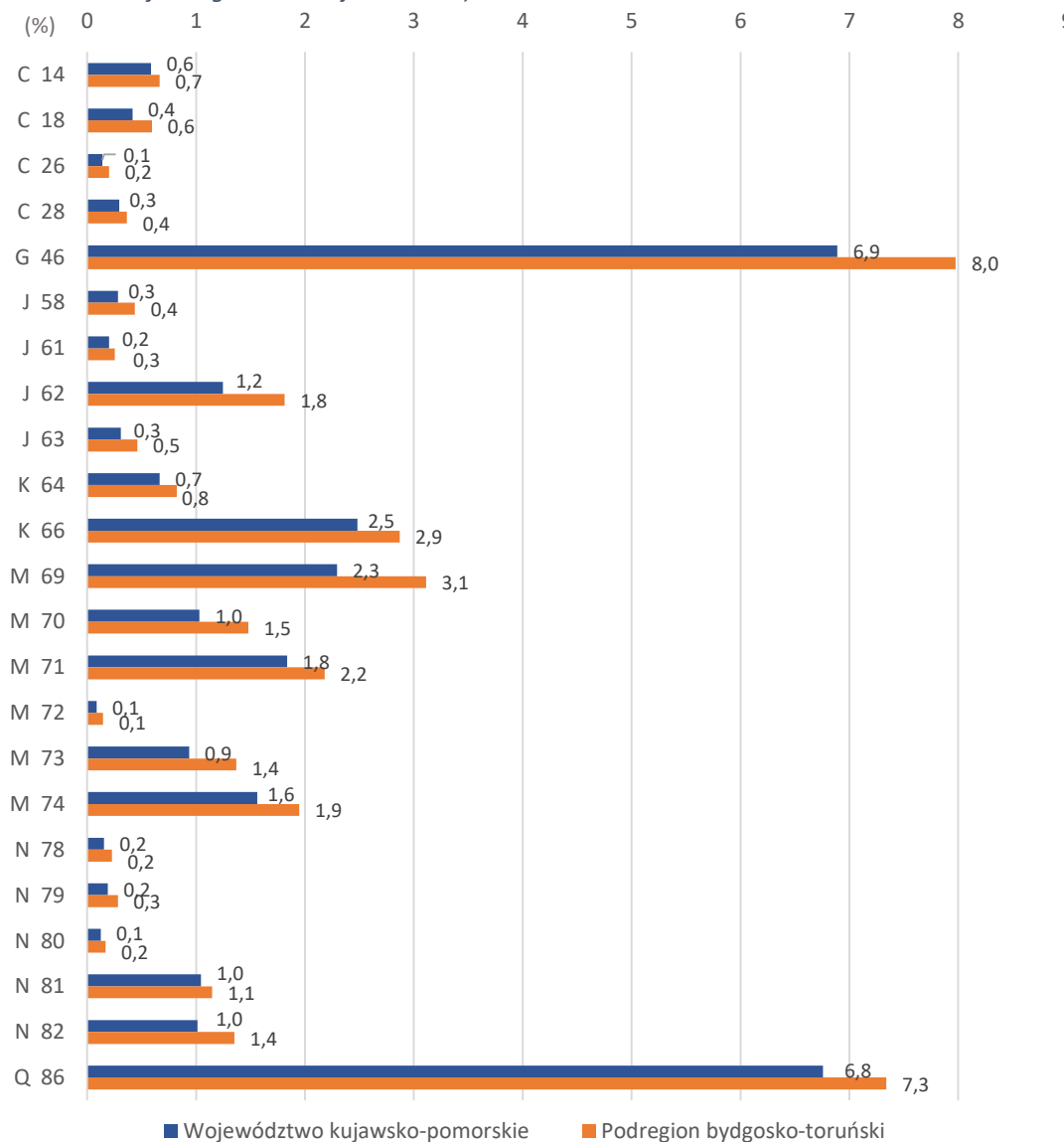
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 i 31.12.2015 roku.

W podregionie bydgosko-toruńskim na koniec roku 2016 zidentyfikowano 23 branże występujące częściej w podregionie niż w województwie ze względu na liczbę podmiotów danej branży do wszystkich istniejących w tym obszarze. Więcej firm występowało częściej w podregionie bydgosko-toruńskim niż w województwie kujawsko-pomorskim, przede wszystkim w następujących branżach:

- ➔ Sekcja G, dział 46 – Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi,
- ➔ Sekcja M, dział 69 – Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe,
- ➔ Sekcja Q, dział 86 – Opieka zdrowotna.

Pełne zestawienie danych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14. Firmy, których było więcej w podregionie bydgosko-toruńskim niż w województwie w 2016 roku. Dane w % (100% = liczba firm ogółem w województwie)

C – Przetwórstwo przemysłowe; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W podregionie bydgosko-toruńskim liczba nowo powstałych podmiotów gospodarczych zmniejszyła się w porównaniu z poprzednimi latami i na koniec roku 2016 wynosiła 7 563. Najwięcej nowo powstałych firm odnotowano w 2015 roku (8 060). W analizowanym okresie spadła liczba zlikwidowanych podmiotów gospodarczych. W 2016 roku zlikwidowano 6 881 firm, czyli o 740 mniej niż w roku 2014.

Tabela 27. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie bydgosko-toruńskim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007¹⁶

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana (2014–2016)
Ogółem	2014	7 922	7 621	301
	2015	8 060	7 161	899
	2016	7 563	6 881	682
A	2014	26	27	–1
	2015	20	27	–7
	2016	26	23	3
B	2014	3	3	0
	2015	5	6	–1
	2016	5	1	4
C	2014	530	598	–68
	2015	524	575	–51
	2016	487	477	10
D	2014	19	7	12
	2015	12	7	5
	2016	21	5	16
E	2014	21	15	6
	2015	19	17	2
	2016	15	16	–1
F	2014	920	1 078	–158
	2015	1 052	980	72
	2016	1 050	993	57
G	2014	1 875	2 369	–494
	2015	1 733	2 034	–301
	2016	1 481	1 903	–422
H	2014	459	560	–101
	2015	554	479	75
	2016	556	502	54
I	2014	238	208	30
	2015	260	210	50
	2016	231	214	17

¹⁶ W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 roku zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności dla podmiotów wpisanych na podstawie danych przekazanych z KRS. Wymienione rozwiązanie jest przyczyną nagłego spadku, od 2015 roku, liczby nowych wpisów spółek handlowych prezentowanych według sektorów własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem prezentowaną w danej podgrupie.

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana (2014–2016)
J	2014	272	222	50
	2015	346	192	154
	2016	325	205	120
K	2014	321	424	–103
	2015	322	403	–81
	2016	270	349	–79
L	2014	249	82	167
	2015	267	96	171
	2016	253	97	156
M	2014	786	615	171
	2015	886	600	286
	2016	910	599	311
N	2014	595	362	233
	2015	517	399	118
	2016	408	485	–77
O	2014	3	0	3
	2015	14	13	1
	2016	1	2	–1
P	2014	286	272	14
	2015	281	286	–5
	2016	291	222	69
Q	2014	509	296	213
	2015	540	318	222
	2016	544	296	248
R	2014	175	131	44
	2015	151	109	42
	2016	155	110	45
S i T	2014	635	352	283
	2015	502	410	92
	2016	414	378	36
U	2014	0	0	0
	2015	0	0	0
	2016	0	0	0

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W poniższej tabeli przedstawiono 10 szczegółowych branż (ze względu na sekcje i działy PKD 2007), w których liczba podmiotów nowo powstałych była najwyższa w roku 2016. Najwięcej podmiotów nowo powstałych w 2016 roku znajdowało się w Sekcji G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi.

Tabela 28. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie bydgosko-toruńskim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)

Podmioty				
Sekcja i dział PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
G 47	2014	1 140	1 536	–396
	2015	1 063	1 335	–272
	2016	884	1 252	–368
F 43	2014	638	714	–76
	2015	734	673	61
	2016	702	690	12
Q 86	2014	429	238	191
	2015	437	228	209
	2016	470	219	251
H 49	2014	383	509	–126
	2015	456	431	25
	2016	440	424	16
M 69	2014	187	87	100
	2015	218	107	111
	2016	228	108	120
J 62	2014	163	91	72
	2015	222	78	144
	2016	218	90	128
K 66	2014	251	342	–91
	2015	246	333	–87
	2016	206	282	–76
M 70	2014	146	78	68
	2015	186	88	98
	2016	204	98	106
I 56	2014	206	186	20
	2015	220	193	27
	2016	186	192	–6
N 81	2014	155	104	51
	2015	120	112	8
	2016	109	127	–18

F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W podregionie bydgosko-toruńskim najwięcej podmiotów gospodarczych ze statusem zawieszonyj działalności w roku 2016 było w następujących branżach:

- ➔ Sekcja G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi,
- ➔ Sekcja F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,
- ➔ Sekcja H, dział 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy.

Tabela 29. Branże, w których podmioty gospodarcze najliczniej zawieszały działalność w latach 2014–2016 w podregionie bydgosko-toruńskim

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością		
			2014	2015	2016
1	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	726	922	842
2	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	517	681	658
3	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	331	382	408
4	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	322	367	368
5	Opieka zdrowotna	Q 86	195	259	264
6	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	243	282	255
7	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	K 66	270	271	249
8	Edukacja	P 85	179	217	233
9	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	G 45	156	175	166
10	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	I 56	122	159	143

F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

3.6.1.1. Podsumowanie – podregion bydgosko-toruński

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże, które są istotne dla rozwoju podregionu bydgosko-toruńskiego. Do takich branż można zaliczyć te, których funkcjonowanie uwarunkowane jest prężną działalnością dużych i stabilnych firm, sprzyjającą infrastrukturą i wsparciem płynącym z otoczenia biznesowego. Wśród nich zidentyfikowano branżę IT oraz kilka gałęzi przetwórstwa przemysłowego: przetwórstwo tworzyw sztucznych, przetwórstwo metali, produkcja pojazdów i części do nich, produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych, urządzeń elektrycznych i innych maszyn i urządzeń oraz branża spożywcza, z naciskiem na produkcję cukru oraz innych artykułów spożywczych (np. płatków kukurydzianych).

Ze względu na centralne położenie podregionu bydgosko-toruńskiego w województwie kujawsko-pomorskim dużą rolę odgrywają tam firmy o działalności transportowej i logistycznej. Tendencję tę umacniają powstające inwestycje drogowe oraz stosunkowo niskie koszty działalności na tle innych krajów Europy.

Kolejną branżą istotną dla rozwoju podregionu bydgosko-toruńskiego jest outsourcing usług procesów biznesowych. Firmy działające w tym sektorze zorientowane są na klientów zewnętrznych, przejmując od nich realizację wybranych procesów, np. księgowych, informatycznych czy obsługę klienta. Według respondentów badań jakościowych jest to branża niezwykle perspektywiczna, a region przyciąga inwestorów zagranicznych ze względu na dużą liczbę wykształconych osób z dobrą znajomością języków obcych, a także niskie koszty zatrudnienia.

Atutem podregionu jest występowanie silnego zaplecza edukacyjnego i naukowo-badawczego, z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika na czele. Zlokalizowane są tu również ośrodki wspierające rozwój nowoczesnych technologii, biznesu i nauki czy Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna.

Szczególne uwagę zwrócono także na dziedzictwo kulturowe i walory turystyczne podregionu. Podkreślono, że działania władz lokalnych zorientowane są na promocję wartości kulturalnych i turystycznych, zwłaszcza w Toruniu.

Dla rozwoju podregionu ważna jest również branża handlowa. Liczba podmiotów gospodarczych działających w tej branży jest dominująca. Respondenci zwrócili uwagę, że istotną rolę odgrywają zwłaszcza te podmioty, które zajmują się sprzedażą hurtową (np. wyrobów farmaceutycznych i medycznych lub pozostałych artykułów użytku domowego).

Wszystkie branże istotne dla rozwoju regionu, zidentyfikowane w podregionie bydgosko-toruńskim, wraz z przyporządkowaną sekcją i działem PKD 2007 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Branże istotne dla rozwoju podregionu bydgosko-toruńskiego w opinii uczestników wywiadów jakościowych

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007
1	Branża IT	J 62
3	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22
4	Branża metalowa	C 24, 25
5	Produkcja samochodów i innych pojazdów	C 29, 30
6	Branża elektromaszynowa	C 26, 27, 28
7	Branża spożywcza	C 10
8	Branża transportowo-logistyczna	H 49
9	Branża usług outsourcingowych	N 82
10	Branża edukacyjno-naukowa	P 85, M 72
11	Branża kulturalna	R 90
12	Branża turystyczna	N 79
13	Branża handlowa	G 46

C – Przetwórstwo przemysłowe; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; J – Informacja i komunikacja; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; P – Edukacja.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże o największym potencjale zatrudnienia w podregionie bydgosko-toruńskim.

Tabela 31. Zawody i specjalności oraz stabilność zatrudnienia w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionie bydgosko-toruńskim wskazane przez uczestników wywiadów jakościowych

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zawody i specjalności	Stabilność zatrudnienia
1	Branża metalowa	C 24, 25	mechanicy, mechatronicy, konstruktorzy, ustawiacze, operatorzy CNC, inżynierowie produktów, inżynierowie procesów, zarządzanie produkcją, pracownicy produkcji, spawacze, blacharze	Stabilne zatrudnienie
2	Produkcja samochodów i innych pojazdów	C 29, 30	operatorzy maszyn, ustawiacze maszyn, elektromechanicy, kadra inżynierska (procesy, procesy jakości, procesy kontroli, prawidłowości przebiegu, normatyżacji, procesy związane z projektowaniem, wdrażanie produktów na produkcję), monterzy, lakiernicy, ślusarze	Stabilne zatrudnienie
3	Branża IT	J 62	informatycy, programiści, obsługa klienta, pracownicy tzw. help desk	Stabilne zatrudnienie
4	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn, pakowacze	Stabilne zatrudnienie
5	Branża elektromaszynowa	C 26, 27, 28	elektromechanicy, stanowiska produkcyjne, spawacze, ślusarze	Stabilne zatrudnienie
6	Branża spożywcza	C 10	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn, pakowacze	Stabilne zatrudnienie
7	Branża transportowo-logistyczna	H 49	kierowcy i logistycy, magazynierzy, pakowacze	Rotacyjne zatrudnienie
8	Branża usług outsourcingowych	N 82	pracownicy obsługi klientów, informatycy	Rotacyjne zatrudnienie
9	Branża handlowa	G 46	sprzedawcy, przedstawiciele handlowi, marketingowcy	Rotacyjne zatrudnienie

C – Przetwórstwo przemysłowe; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; J – Informacja i komunikacja; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

3.6.2. Podregion grudziądzki

Podregion grudziądzki leży w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Zajmuje powierzchnię 4 054 km², co odpowiada 22,6% powierzchni całkowitej województwa i pod tym względem jest dominującym podregionem. Na jego terenie zamieszkuje 391,4 tys. ludności, plasując tym samym podregion na drugiej lokacie.

Stopa bezrobocia rejestrowanego była wyższa od średniej wojewódzkiej (12,1%) i pod koniec roku 2016 wynosiła 13,6%.

Na terenie podregionu grudziądzkiego na koniec roku 2016 było zarejestrowanych 30 115 podmiotów gospodarczych, co stanowiło 15,5% wszystkich podmiotów gospodarczych w województwie kujawsko-pomorskim.

Zgodnie z liczbą pracujących według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności w podregionie grudziądzkim pod koniec 2014 roku było 72 191 pracujących¹⁷. W kolejnym roku przybyło 1 121 pracujących, a w następnym – 2 199.

Rysunek 11. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w podregionie grudziądzkim w latach 2014–2016

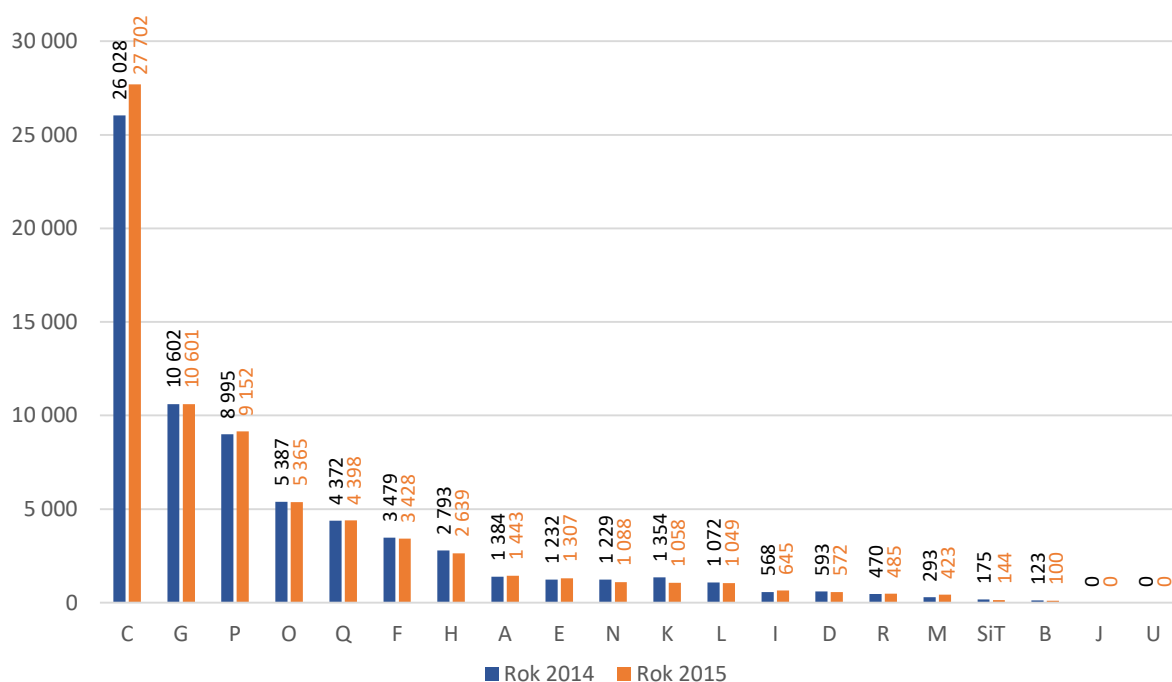
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014, 31.12.2015 i 31.12.2016 roku.

Największą liczbę pracujących odnotowano w sekcjach:

- ➡ C – Przetwórstwo przemysłowe,
- ➡ G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle,
- ➡ P – Edukacja.

¹⁷ Pracujący według faktycznego miejsca pracy i faktycznego rodzaju działalności, z podmiotami gospodarczymi o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostkami sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących, bez rolnictwa indywidualnego, bez duchownych, bez jednostek działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Wykres 15. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w podregionie grudziądzkim w latach 2014–2015

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

Na podstawie działów PKD 2007 wytypowano branże charakteryzujące się największym udziałem w strukturze zatrudnienia w podregionie grudziądzkim. Największa liczba pracujących znajdowała się w dziale 85 – Edukacja, w 2015 roku wynosiła 9 152. Na drugim miejscu znalazł się dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi, z liczbą pracujących równą 6 122. Trzecim pod względem liczby pracujących był dział 84 – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne. Pod koniec 2015 roku liczba pracujących w tej branży wynosiła 5 365.

Tabela 32. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w podregionie grudziądzkim w 2015 roku

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba pracujących	Bilans z rokiem 2014
1	Edukacja	P 85	9 152	157
2	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	6 122	65
3	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	O 84	5 365	–22
4	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C 25	4 838	723
5	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C 22	4 359	–177

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba pracujących	Bilans z rokiem 2014
6	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	4 189	-17
7	Produkcja mebli	C 31	4 147	189
8	Produkcja artykułów spożywczych	C 10	3 787	-155
9	Opieka zdrowotna	Q 86	2 422	-4
10	Produkcja wyrobów tekstylnych	C 13	2 242	271
11	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	2 065	-114
12	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	C 28	1 590	161
13	Pozostała produkcja wyrobów	C 32	1 571	180
14	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	1 370	-57
15	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	A 01	1 155	19

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 i 31.12.2015 roku.

W 2015 roku w podregionie grudziądzkim najwięcej pracowników, w porównaniu z poprzednim okresem, przybyło w:

- ➔ Sekcji C, dział 25 – Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (723 pracowników),
- ➔ Sekcji C, dział 17 – Produkcja papieru i wyrobów z papieru (305 pracowników),
- ➔ Sekcji C, dział 13 – Produkcja wyrobów tekstylnych (271 pracowników).

Największy bilans ujemny dotyczył pracowników w:

- ➔ Sekcji K, dział 64 – Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (-266 pracowników),
- ➔ Sekcji C, dział 22 – Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (-177 pracowników),
- ➔ Sekcji C, dział 10 – Produkcja artykułów spożywczych (-155 pracowników).

Tabela 33. Branże o największej dynamice zatrudnienia w podregionie grudziądzkim w 2015 roku

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zmiana (2014–2015)	
			liczba	%
Branże, w których nastąpił największy wzrost liczby pracowników				
1	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C 25	723	17,6
2	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	C 17	305	53,4
3	Produkcja wyrobów tekstylnych	C 13	271	13,7
4	Produkcja mebli	C 31	189	4,8
5	Pozostała produkcja wyrobów	C 32	180	12,9
6	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	C 28	161	11,3

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zmiana (2014–2015)	
			liczba	%
7	Edukacja	P 85	157	1,7
8	Produkcja odzieży	C 14	94	11,5
9	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	E 38	87	13,2
10	Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	M 70	72	144,0
Branże, w których nastąpił największy spadek liczby pracowników				
1	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	C 15	–38	–6,3
2	Działalność pocztowa i kurierska	H 53	–40	–6,5
3	Działalność związana z zatrudnieniem	N 78	–48	–6,7
4	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	G 45	–49	–14,5
5	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	–57	–4,0
6	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	–114	–5,2
7	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	N 82	–148	–69,5
8	Produkcja artykułów spożywczych	C 10	–155	–3,9
9	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C 22	–177	–3,9
10	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	K 64	–266	–20,9

C – Przetwórstwo przemysłowe; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; P – Edukacja.

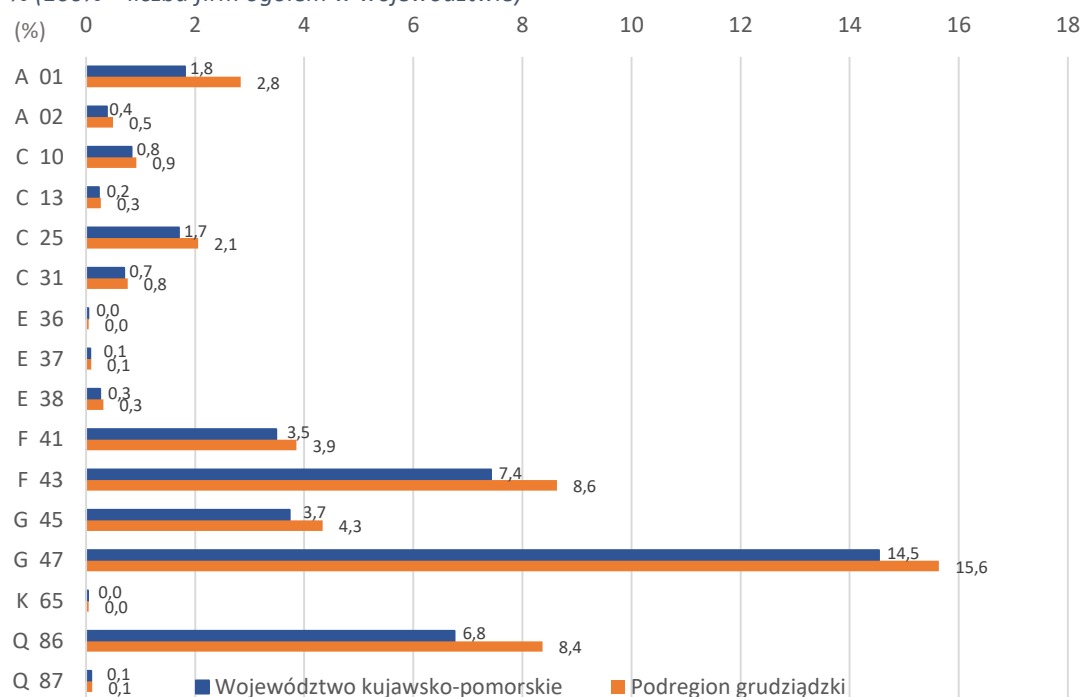
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 i 31.12.2015 roku.

W podregionie grudziądzkim pod koniec roku 2016 zidentyfikowano 16 branż występujących częściej w podregionie niż w województwie kujawsko-pomorskim, a były to przede wszystkim branże:

- ➡ Sekcja Q, dział 86 – Opieka zdrowotna,
- ➡ Sekcja F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,
- ➡ Sekcja G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi.

Pełne zestawienie danych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 16. Firmy, których było więcej w podregionie grudziądzkim niż w województwie w 2016 roku.
Dane w % (100% = liczba firm ogółem w województwie)

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W podregionie grudziądzkim liczba nowo powstałych podmiotów gospodarczych powoli się zmniejszała. W roku 2016 wynosiła 2 617. Najwięcej nowo powstałych firm odnotowano w 2015 roku (2 696). W porównaniu z rokiem 2015 w 2016 zwiększyła się liczba zlikwidowanych podmiotów gospodarczych. W 2016 roku ich liczba wynosiła 2 316, co stanowi wartość podobną do roku 2014 (2 384).

Tabela 34. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie grudziądzkim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007¹⁸

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
Ogółem	2014	2 657	2 384	273
	2015	2 696	2 196	500
	2016	2 617	2 316	301
A	2014	65	34	31
	2015	59	50	9
	2016	50	43	7
B	2014	0	1	-1

¹⁸ W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 roku zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności dla podmiotów wpisanych na podstawie danych przekazanych z KRS. Wymienione rozwiązanie jest przyczyną nagłego spadku, od 2015 roku, liczby nowych wpisów spółek handlowych prezentowanych według sektorów własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem prezentowaną w danej podgrupie.

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
	2015	0	2	-2
	2016	0	1	-1
C	2014	175	178	-3
	2015	218	159	59
	2016	187	177	10
D	2014	4	4	0
	2015	1	2	-1
	2016	4	1	3
E	2014	8	5	3
	2015	5	0	5
	2016	8	6	2
F	2014	551	537	14
	2015	563	479	84
	2016	623	546	77
G	2014	688	747	-59
	2015	659	700	-41
	2016	566	675	-109
H	2014	135	160	-25
	2015	183	128	55
	2016	185	149	36
I	2014	62	70	-8
	2015	51	58	-7
	2016	71	41	30
J	2014	49	30	19
	2015	42	34	8
	2016	52	41	11
K	2014	73	94	-21
	2015	86	88	-2
	2016	71	70	1
L	2014	50	14	36
	2015	55	15	40
	2016	53	21	32
M	2014	162	120	42
	2015	202	101	101
	2016	186	110	76
N	2014	128	105	23
	2015	97	101	-4
	2016	114	106	8
O	2014	0	2	-2
	2015	2	8	-6
	2016	2	3	-1
P	2014	72	63	9
	2015	73	55	18
	2016	80	66	14
Q	2014	157	70	87

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
R	2015	171	103	68
	2016	154	99	55
	2014	38	36	2
	2015	36	23	13
	2016	44	19	25
S i T	2014	240	114	126
	2015	189	89	100
	2016	136	142	-6
U	2014	0	0	0
	2015	0	0	0
	2016	0	0	0

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W poniższej tabeli przedstawiono 10 szczegółowych branż (ze względu na sekcje i działy PKD 2007), w których liczba podmiotów nowo powstałych była najwyższa w roku 2016. Najwięcej podmiotów nowo powstałych w 2016 roku znajdowało się w Sekcji F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne.

Tabela 35. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie grudziądzkim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)

Podmioty				
Sekcja i dział PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
F 43	2014	410	358	52
	2015	384	308	76
	2016	451	387	64
G 47	2014	433	513	-80
	2015	392	477	-85
	2016	315	445	-130
H 49	2014	124	148	-24
	2015	163	118	45
	2016	161	140	21
F 41	2014	129	166	-37
	2015	157	151	6
	2016	155	145	10
Q 86	2014	140	59	81
	2015	143	88	55
	2016	143	90	53
G 46	2014	125	100	25

Podmioty				
Sekcja i dział PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
G 45	2015	133	105	28
	2016	137	134	3
	2014	130	134	-4
	2015	134	118	16
	2016	114	96	18
N 82	2014	53	41	12
	2015	34	44	-10
	2016	48	40	8
K 66	2014	54	78	-24
	2015	59	67	-8
	2016	46	52	-6
M 71	2014	43	33	10
	2015	44	20	24
	2016	42	27	15

F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W podregionie grudziądzkim najwięcej podmiotów gospodarczych ze statusem zawieszonyj działalności w roku 2016 było w następujących branżach:

- ➔ Sekcja G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi,
- ➔ Sekcja F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,
- ➔ Sekcja F, dział 41 – Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków.

Tabela 36. Branże, w których podmioty gospodarcze najliczniej zawieszały działalność w latach 2014–2016 w podregionie grudziądzkim

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością		
			2014	2015	2016
1	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	300	405	405
2	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	236	288	278
3	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	114	151	157
4	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	101	138	129
5	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	88	96	91
6	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	G 45	83	92	91
7	Opieka zdrowotna	Q 86	71	77	78
8	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	K 66	43	54	46
9	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	I 56	38	37	45

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością		
			2014	2015	2016
10	Edukacja	P 85	71	35	33

F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2017 roku.

3.6.2.1. Podsumowanie – podregion grudziądzki

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże, które są istotne dla rozwoju podregionu grudziądzkiego.

Na podstawie opinii respondentów określono, że bezpośredni wpływ na rozwój podregionu mają przedsiębiorstwa posiadające ugruntowaną pozycję na rynku, zatrudniające najwięcej pracowników. Wśród nich znajdują się podmioty z branży przetwórstwa tworzyw sztucznych, produkcji mebli czy produkcji odzieży.

Dodatkowo uznano, że istotną rolę dla rozwoju podregionu odgrywa branża transportowa i logistyczna, która skupia wiele małych i średnich przedsiębiorstw.

Wszystkie branże istotne dla rozwoju regionu, zidentyfikowane w podregionie grudziądzkim wraz z przyporządkowaną sekcją i działem PKD 2007, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37. Branże istotne dla rozwoju podregionu grudziądzkiego w opinii respondentów badań jakościowych

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007
1	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22
2	Branża meblowa	C 31
3	Branża odzieżowa	C 14
4	Branża transportowo-logistyczna	H 49

C – Przetwórstwo przemysłowe; H – Transport i gospodarka magazynowa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże o największym potencjale zatrudnienia w podregionie grudziądzkim.

Tabela 38. Zawody i specjalności oraz stabilność zatrudnienia w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionie grudziądzkim wskazane przez uczestników wywiadów jakościowych

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zawody i specjalności	Stabilność zatrudnienia
1	Produkcja wyrobów z drewna	C 16	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn i urządzeń, stolarze, tokarze, sortowacze materiałów drzewnych	Stabilne zatrudnienie
2	Branża meblowa	C 31	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn i urządzeń, stolarze, tokarze, frezerzy	Stabilne zatrudnienie
3	Branża budowlana	F 41	pracownicy budowlani, pomocnicy budowlani, inżynierowie, pracownicy wykonujący prace proste	Rotacyjne zatrudnienie

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zawody i specjalności	Stabilność zatrudnienia
4	Gospodarka magazynowa	H 52	magazynierzy, operatorzy wózków widłowych, pakowacze	Rotacyjne zatrudnienie
5	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22	stanowiska produkcyjne, automatycy, operatorzy maszyn, pakowacze	Stabilne zatrudnienie
6	Branża odzieżowa	C 14	szwaczki	Stabilne zatrudnienie
7	Branża transportowo-logistyczna	H 49	kierowcy, logistycy	Rotacyjne zatrudnienie

C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; H – Transport i gospodarka magazynowa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

3.6.3. Podregion inowrocławski

Podregion inowrocławski usytuowany jest w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Zajmuje powierzchnię 4 005 km², co odpowiada 22,3% powierzchni całkowitej województwa, jest niewiele mniejszy pod tym względem od podregionu grudziądzkiego (22,6%). Na jego terenie zamieszkuje 365,5 tys. ludności, co daje trzecią lokatę wśród wszystkich podregionów. Stopa bezrobocia rejestrowanego jest wysoka, pod koniec 2016 roku wynosiła 16,2% (dla porównania średnia w województwie to 12,1%).

Na terenie podregionu inowrocławskiego pod koniec roku 2016 były zarejestrowane 28 194 podmioty gospodarcze, co stanowi 14,5% wszystkich podmiotów gospodarczych w województwie kujawsko-pomorskim.

Zgodnie z liczbą pracujących według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności w podregionie inowrocławskim na koniec 2014 roku było 63 775 pracujących¹⁹, w kolejnym roku liczba ta zwiększyła się nieznacznie (o 171). W roku 2016 odnotowano znaczący wzrost liczby pracujących – w porównaniu z poprzednim rokiem przybyło ich 2 885.

Rysunek 12. Pracujący w podregionie inowrocławskim w latach 2014–2016 według faktycznego miejsca pracy

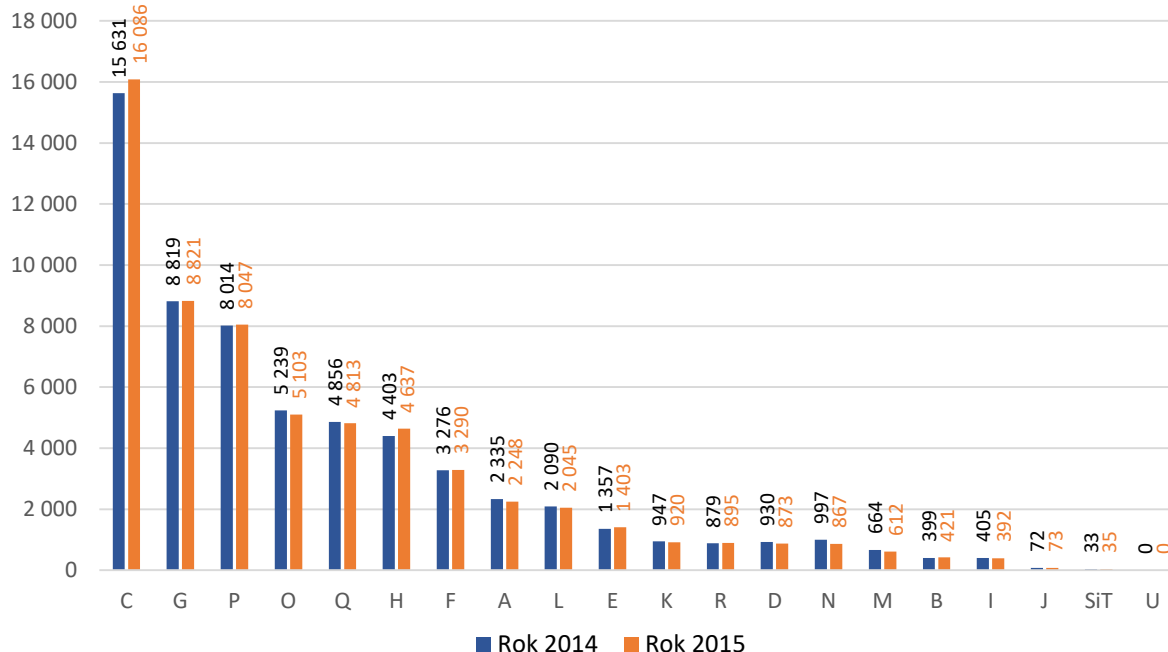
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014, 31.12.2015 i 31.12.2016 roku.

Największą liczbę pracujących odnotowano w sekcjach:

- ➡ C – Przetwórstwo przemysłowe,
- ➡ G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle,
- ➡ P – Edukacja.

¹⁹ Pracujący według faktycznego miejsca pracy i faktycznego rodzaju działalności, z podmiotami gospodarczymi o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostkami sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących, bez rolnictwa indywidualnego, bez duchownych, bez jednostek działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Wykres 17. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w podregionie inowrocławskim w latach 2014–2015

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

Na podstawie działów PKD 2007 wytypowano branże charakteryzujące się największym udziałem w strukturze zatrudnienia w podregionie inowrocławskim. Największa liczba pracujących znajdowała się w dziale 85 – Edukacja, w 2015 roku wynosiła 8 047. Kolejna branża to dział 84 – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, z liczbą pracujących równą 5 103. Na trzecim miejscu znalazł się dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi, z liczbą pracujących wynoszącą pod koniec 2015 roku 4 933.

Tabela 39. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w podregionie inowrocławskim w 2015 roku

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba pracujących	Bilans z rokiem 2014
1	Edukacja	P 85	8 047	33
2	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	O 84	5 103	–136
3	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	4 933	103
4	Produkcja artykułów spożywczych	C 10	4 432	86
5	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	3 423	178
6	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	3 206	–82
7	Opieka zdrowotna	Q 86	2 707	–88

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba pracujących	Bilans z rokiem 2014
8	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C 25	2 360	31
9	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	L 68	2 045	-45
10	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	A 01	1 958	-47
11	Produkcja mebli	C 31	1 734	77
12	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C 22	1 610	16
13	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	1 483	95
14	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	C 20	1 332	15
15	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	1 222	-65

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 i 31.12.2015 roku.

W 2015 roku w podregionie inowrocławskim najwięcej pracowników, w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym, przybyło w:

- Sekcji C, dział 23 – Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (192 pracowników),
- Sekcji H, dział 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy (178 pracowników),
- Sekcji G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (103 pracowników).

Największy bilans ujemny dotyczy pracowników w:

- Sekcji O, dział 84 – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (-136 pracowników),
- Sekcji N, dział 78 – Działalność związana z zatrudnieniem (-110 pracowników),
- Sekcji Q, dział 86 – Opieka zdrowotna (-88 pracowników).

Tabela 40. Branże o największej dynamice zatrudnienia w podregionie inowrocławskim w 2015 roku

Lp.	Branża	Seksja i dział PKD 2007	Zmiana (2014–2015)	
			liczba	%
Branże, w których nastąpił największy wzrost liczby pracowników				
1	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	C 23	192	21,8
2	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	178	5,5
3	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	103	2,1
4	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	95	6,8
5	Produkcja artykułów spożywczych	C 10	86	2,0

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zmiana (2014–2015)	
			liczba	%
6	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	H 52	77	12,1
7	Produkcja mebli	C 31	77	4,6
8	Pomoc społeczna bez zakwaterowania	Q 88	70	6,2
9	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	N 80	42	22,5
10	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	C 15	37	17,1
Branże, w których nastąpił największy spadek liczby pracowników				
1	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	A 02	–38	–13,0
2	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	L 68	–45	–2,2
3	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	A 01	–47	–2,3
4	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	D 35	–57	–6,1
5	Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	M 69	–59	–15,1
6	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	–65	–5,1
7	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	–82	–2,5
8	Opieka zdrowotna	Q 86	–88	–3,1
9	Działalność związana z zatrudnieniem	N 78	–110	–23,6
10	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	O 84	–136	–2,6

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 i 31.12.2015 roku.

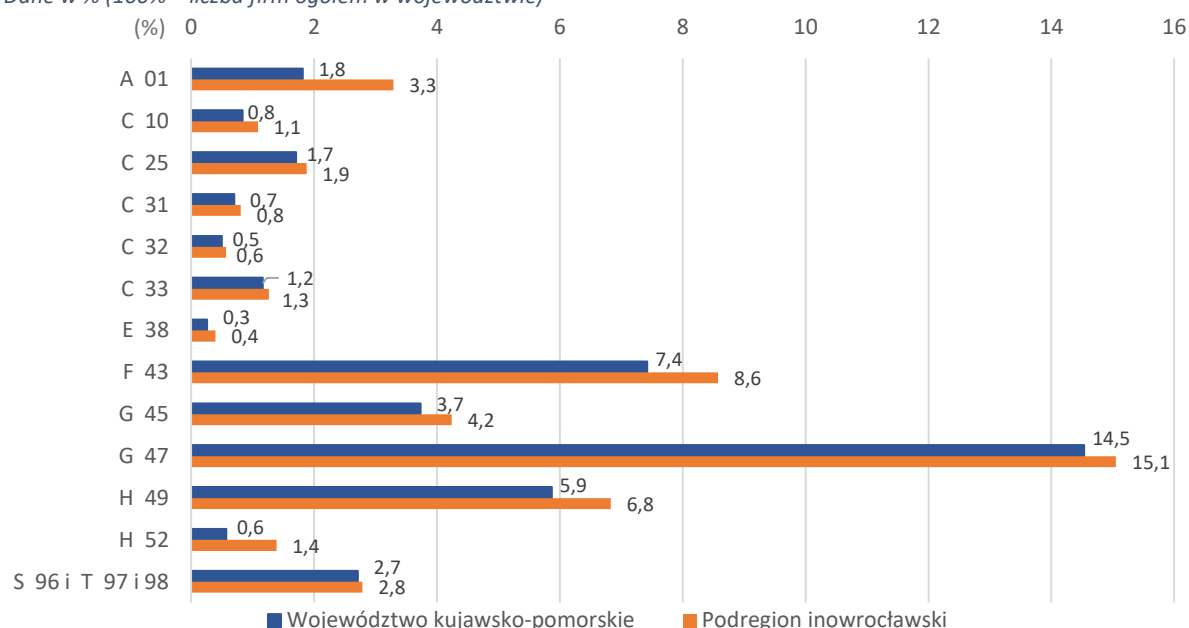
W podregionie inowrocławskim pod koniec roku 2016 zidentyfikowano 13 branż występujących częściej w podregionie inowrocławskim niż w województwie kujawsko-pomorskim i były to przede wszystkim branże:

- ➔ Sekcja A, dział 01 – Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową,
- ➔ Sekcja F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,
- ➔ Sekcja H, dział 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy.

Pełne zestawienie danych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 18. Firmy, których było więcej w podregionie inowrocławskim niż w województwie w 2016 roku.

Dane w % (100% = liczba firm ogółem w województwie)

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W podregionie inowrocławskim liczba nowo powstałych podmiotów gospodarczych sukcesywnie się zmniejszała. W roku 2016 wynosiła 2 432. Malą również liczba zlikwidowanych podmiotów gospodarczych – w 2016 roku było ich 2 576, czyli w porównaniu z rokiem 2014 oznacza to spadek o 152.

Tabela 41. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie inowrocławskim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007²⁰

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
Ogółem	2014	2 917	2 728	189
	2015	2 715	2 639	76
	2016	2 432	2 576	-144
A	2014	59	53	6
	2015	41	43	-2
	2016	50	49	1
B	2014	1	1	0
	2015	2	0	2
	2016	3	1	2
C	2014	229	245	-16

²⁰ W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 roku zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności dla podmiotów wpisanych na podstawie danych przekazanych z KRS. Wymienione rozwiązanie jest przyczyną nagłego spadku, od 2015 roku, liczby nowych wpisów spółek handlowych prezentowanych według sektorów własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem prezentowaną w danej podgrupie.

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
	2015	224	192	32
	2016	213	225	-12
D	2014	2	1	1
	2015	6	3	3
	2016	8	3	5
E	2014	18	18	0
	2015	13	17	-4
	2016	11	14	-3
F	2014	527	481	46
	2015	596	482	114
	2016	476	516	-40
G	2014	706	838	-132
	2015	614	827	-213
	2016	527	716	-189
H	2014	337	290	47
	2015	297	321	-24
	2016	294	305	-11
I	2014	77	73	4
	2015	90	65	25
	2016	60	79	-19
J	2014	54	39	15
	2015	50	38	12
	2016	50	33	17
K	2014	64	90	-26
	2015	72	78	-6
	2016	68	74	-6
L	2014	53	19	34
	2015	33	12	21
	2016	54	15	39
M	2014	180	113	67
	2015	164	117	47
	2016	173	114	59
N	2014	86	135	-49
	2015	102	119	-17
	2016	85	114	-29
O	2014	3	1	2
	2015	6	5	1
	2016	1	0	1
P	2014	79	71	8
	2015	73	74	-1
	2016	69	54	15
Q	2014	136	98	38
	2015	120	77	43
	2016	95	106	-11
R	2014	43	28	15

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
S i T	2015	28	31	-3
	2016	46	29	17
	2014	263	134	129
	2015	161	138	23
	2016	112	129	-17
U	2014	0	0	0
	2015	0	0	0
	2016	0	0	0

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016.

W poniższej tabeli przedstawiono 10 szczegółowych branż (ze względu na sekcje i działy PKD 2007), w których liczba podmiotów nowo powstałych była najwyższa w roku 2016.

Tabela 42. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie inowrocławskim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)

Podmioty				
Sekcja i dział PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
F 43	2014	382	366	16
	2015	414	334	80
	2016	360	371	-11
G 47	2014	456	585	-129
	2015	403	550	-147
	2016	320	478	-158
H 49	2014	211	202	9
	2015	233	204	29
	2016	199	213	-14
G 45	2014	125	123	2
	2015	116	133	-17
	2016	109	108	1
F 41	2014	124	105	19
	2015	151	127	24
	2016	103	124	-21
H 52	2014	118	82	36
	2015	56	113	-57
	2016	92	89	3
Q 86	2014	119	76	43
	2015	97	59	38
	2016	76	81	-5

Podmioty				
Sekcja i dział PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
C 25	2014	58	37	21
	2015	61	42	19
	2016	48	51	-3
A 01	2014	54	44	10
	2015	36	35	1
	2016	44	45	-1
C 33	2014	43	26	17
	2015	30	23	7
	2016	31	31	0

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy z 2016 roku.

W podregionie inowrocławskim najwięcej podmiotów gospodarczych ze statusem zawieszonyj działalności w roku 2016 było w następujących branżach:

- ➔ Sekcja F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,
- ➔ Sekcja G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi,
- ➔ Sekcja H, dział 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy.

Tabela 43. Branże, w których podmioty gospodarcze najliczniej zawieszały działalność w latach 2014–2016 w podregionie inowrocławskim

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością		
			2014	2015	2016
1	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	285	392	381
2	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	282	324	321
3	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	149	173	157
4	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	87	108	111
5	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	G 45	71	105	96
6	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	99	110	91
7	Opieka zdrowotna	Q 86	84	90	80
8	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	I 56	62	83	74
9	Edukacja	P 85	39	43	37
10	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	K 66	40	43	29

F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2017 roku.

3.6.3.1. Podsumowanie – podregion inowrocławski

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże, które są istotne dla rozwoju podregionu inowrocławskiego.

Wśród nich można wyróżnić takie, których funkcjonowanie wynika z ukształtowania terenu czy występowania zasobów naturalnych. Do takich branż można zaliczyć szeroko rozumianą branżę medyczną, zawierającą m.in. uzdrowiska, sanatoria, rehabilitację czy lecznice. Rozwój tej branży implikuje wzrost znaczenia turystyki zdrowotnej dla podregionu. Kolejnym przykładem jest branża rolniczo-ogrodnicza. Urodzajne gleby sprzyjają uprawom zbóż, warzyw czy owoców. Pozytywnie na rozwój rolnictwa wpływa występowanie wielu zakładów przetwórczych i punktów skupu plonów. Do tej kategorii można zaliczyć też przemysł solny, opierający się na kopalni soli, która ma duże znaczenie dla mieszkańców regionu.

Na rozwój podregionu wpływają również branże, które skupiają się wokół funkcjonujących, stabilnych przedsiębiorstw. Podregion inowrocławski przez respondentów został nazwany „zagłębiem poligraficznym” ze względu na działalność wielu firm poligraficznych i drukarskich. Kolejna branża związana jest z hutą szkła, która eksportuje większość wyrobów na rynki zagraniczne. Respondenci dostrzegli również znaczenie branży handlowej – choć zmienia się charakter przedsiębiorstw, ponieważ duże sieci wypierają z rynku małych handlowców, a spora część handlu przenosi się do Internetu, to wciąż liczba przedsiębiorstw handlowych jest dominująca.

Rola branży transportowej kojarzona jest z rozbudową dróg oraz z dobrą pozycją konkurencyjną Polaków na rynku międzynarodowym. Bezpośrednio z nią wiąże się branża budowlana, ponieważ każda nowa inwestycja drogowa jest szansą rozwoju dla firm budowlanych. Na dobrą sytuację branży budowlanej wpływa rozwój budownictwa mieszkaniowego i polepszająca się sytuacja materialna mieszkańców, którzy chętniej inwestują w nieruchomości (zarówno w rozbudowę, jak i w remonty).

Kolejną wyróżnioną branżą, ważną dla podregionu inowrocławskiego, jest branża edukacyjno-szkoleniowa, w której respondenci dostrzegają potencjał dalszego rozwoju, głównie z powodu zmian reformy edukacji i wynikającej z niej potrzeby zmian kwalifikacji nauczycieli.

Ostatnie dwie zidentyfikowane branże wiążą się z zauważalnym trendem związanym ze zdrowym stylem życia oraz dbaniem o wygląd. Mowa o usługach kosmetycznych i fryzjerskich oraz o klubach fitness i siłowniach. Duży wzrost działalności gospodarczych o tym profilu wspierają niskie bariery wejścia na rynek i zwiększający się popyt na takie usługi.

Wszystkie branże istotne dla rozwoju regionu, zidentyfikowane w podregionie inowrocławskim wraz z przyporządkowaną sekcją i działem PKD 2007, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 44. Branże istotne dla rozwoju podregionu inowrocławskiego w opinii respondentów badań jakościowych

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007
1	Branża medyczna	Q 86
2	Branża rolniczo-ogrodnicza	A 01
3	Przemysł solny	B 8
4	Branża poligraficzno-drukarska	C 18
5	Branża szklana	C 23
6	Branża handlowa	G 47
7	Branża transportowa	H 49
8	Branża budowlana	F 41
9	Branża edukacyjno-szkoleniowa	P 85
10	Branża usług kosmetyczno-fryzjerskich	S 96
11	Branża rozrywkowo-rekreacyjna	R 93

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże o największym potencjale zatrudnienia w podregionie inowrocławskim.

Tabela 45. Zawody i specjalności oraz stabilność zatrudnienia w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionie inowrocławskim wskazane przez uczestników wywiadów jakościowych

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zawody i specjalności	Stabilność zatrudnienia
1	Branża handlowa	G 47	sprzedawcy, przedstawiciele handlowi, wykładacze towarów	Rotacyjne zatrudnienie
2	Branża medyczna	Q 86	pielęgniarki, opiekunki osób starszych, lekarze	Rotacyjne zatrudnienie
3	Branża rolniczo-ogrodnicza	A 01	pracownicy prac prostych, zbieracze owoców i innych roślin	Rotacyjne zatrudnienie
4	Branża transportowa	H 49	kierowcy i logistycy	Stabilne zatrudnienie
5	Branża budowlana	F 41	pracownicy budowlani, pomocnicy budowlani, inżynierowie, pracownicy wykonujący prace proste	Rotacyjne zatrudnienie

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

3.6.4. Podregion świecki

Podregion świecki leży w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Zajmuje powierzchnię 3 340 km², co odpowiada 18,6% powierzchni całkowitej województwa. Pod względem wielkości jest przedostatnim podregionem. Na jego terenie zamieszkuje najmniej mieszkańców – w końcu 2016 roku było ich 189,5 tys. Wynik ten wpływa bezpośrednio na fakt, że podregion ma najniższą gęstość zaludnienia, wynoszącą 57 osób na 1 km² (dla województwa kujawsko-pomorskiego jest to 116 osób na 1 km²).

Stopa bezrobocia rejestrowanego jest wyższa od średniej wojewódzkiej (12,1%) i pod koniec roku 2016 wynosiła 13,2%.

Na terenie podregionu świeckiego pod koniec roku 2016 było zarejestrowanych 13 908 podmiotów gospodarczych, co stanowi 7,2% w skali województwa.

Zgodnie z liczbą pracujących według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności w podregionie świeckim na koniec 2014 roku było 33 178 pracujących²¹. W kolejnym roku przybyło 753 pracujących. W 2016 roku liczba pracujących zwiększyła się do 34 893 (przybyło 962).

Rysunek 13. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w podregionie świeckim w latach 2014–2016

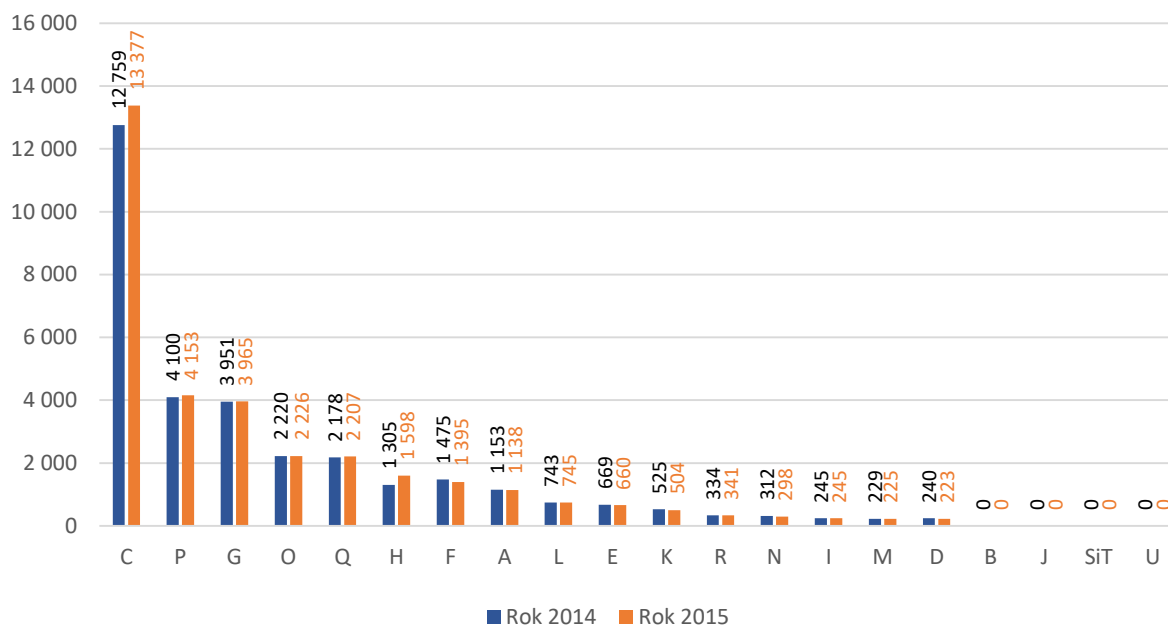
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014, 31.12.2015 i 31.12.2016 roku.

Największą liczbę pracujących odnotowano w sekcjach:

- ➡ C – Przetwórstwo przemysłowe,
- ➡ P – Edukacja,
- ➡ G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

²¹ Pracujący według faktycznego miejsca pracy i faktycznego rodzaju działalności, z podmiotami gospodarczymi o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostkami sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących, bez rolnictwa indywidualnego, bez duchownych, bez jednostek działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Wykres 19. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w podregionie świeckim w latach 2014–2015

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

Na podstawie działów PKD 2007 wytypowano branże charakteryzujące się największym udziałem w strukturze zatrudnienia w podregionie świeckim. Największa liczba pracujących znajdowała się w dziale 85 – Edukacja, w 2015 roku wynosiła 4 153. Na drugim miejscu znalazł się dział 10 – Produkcja artykułów spożywczych, z liczbą pracujących równą 3 021. Nieco mniej pracujących znajdowało się w dziale 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi. Pod koniec 2015 roku liczba pracujących w tej branży wynosiła 2 937.

Tabela 46. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w podregionie świeckim w 2015 roku

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba pracujących	Bilans z rokiem 2014
1	Edukacja	P 85	4 153	53
2	Produkcja artykułów spożywczych	C 10	3 021	41
3	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	2 937	64
4	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	C 17	2 835	107
5	Produkcja mebli	C 31	2 453	255
6	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	O 84	2 226	6
7	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C 25	2 030	201
8	Opieka zdrowotna	Q 86	1 199	-16

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba pracujących	Bilans z rokiem 2014
9	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	C 16	1 018	-59
10	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	857	-5
11	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	C 28	857	9
12	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	L 68	745	2
13	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	734	-13
14	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	A 01	724	-20
15	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	H 52	569	300

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 i 31.12.2015 roku.

W 2015 roku w podregionie świeckim najwięcej pracowników, w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym, przybyło w:

- Sekcji H, dział 52 – Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport (300 pracowników),
- Sekcji C, dział 31 – Produkcja mebli (255 pracowników),
- Sekcji C, dział 25 – Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (201 pracowników).

Największy bilans ujemny dotyczy pracowników w:

- Sekcji F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne (-159 pracowników),
- Sekcji C, dział 16 – Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania (-59 pracowników),
- Sekcji G, dział 45 – Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych (-45 pracowników).

Tabela 47. Branże o największej dynamice zatrudnienia w podregionie świeckim w 2015 roku

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zmiana (2014–2015)	
			liczba	%
Branże, w których nastąpił największy wzrost liczby pracowników				
1	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	H 52	300	111,5
2	Produkcja mebli	C 31	255	11,6
3	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C 25	201	11,0
4	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	C 17	107	3,9

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zmiana (2014–2015)	
			liczba	%
5	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	F 42	96	44,2
6	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	64	2,2
7	Edukacja	P 85	53	1,3
8	Produkcja metali	C 24	48	100,0
9	Produkcja artykułów spożywczych	C 10	41	1,4
10	Pomoc społeczna bez zakwaterowania	Q 88	38	8,5
Branże, w których nastąpił największy spadek liczby pracowników				
1	Opieka zdrowotna	Q 86	–16	–1,3
2	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	D 35	–17	–7,1
3	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	–17	–3,2
4	Działalność związana z zatrudnieniem	N 78	–18	–10,6
5	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych	K 64	–19	–3,7
6	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową	A 01	–20	–2,7
7	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	I 56	–23	–11,7
8	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	G 45	–45	–20,8
9	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	C 16	–59	–5,5
10	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	–159	–22,1

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

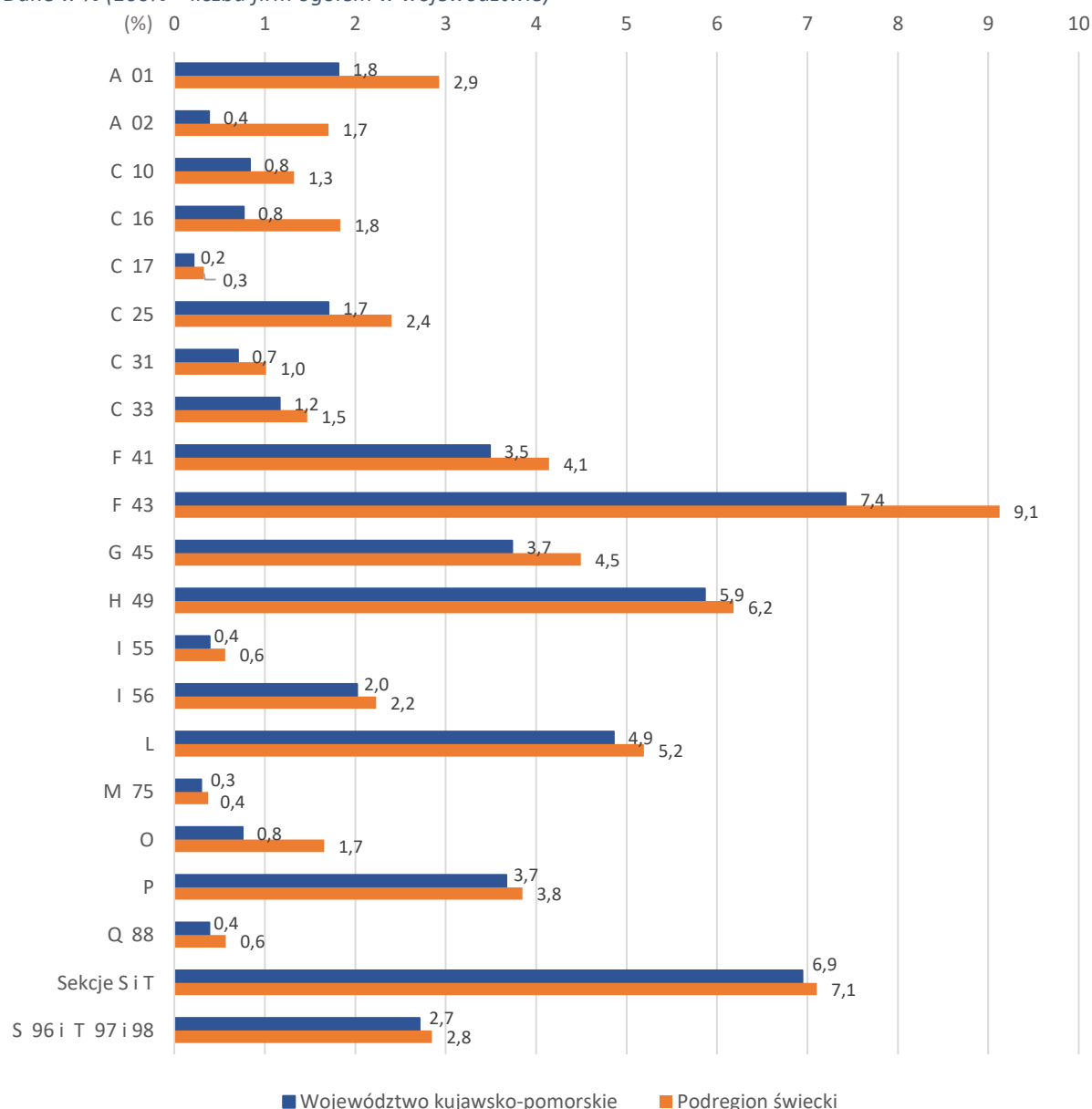
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 i 31.12.2015 roku.

W podregionie świeckim pod koniec roku 2016 zidentyfikowano 21 branż występujących częściej w podregionie niż w województwie kujawsko-pomorskim, a były to przede wszystkim:

- ➔ Sekcja F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,
- ➔ Sekcja A, dział 02 – Leśnictwo i pozyskiwanie drewna,
- ➔ Sekcja A, dział 01 – Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową.

Pełne zestawienie danych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 20. Firmy, których było więcej w podregionie świeckim niż w województwie w 2016 roku.
Dane w % (100% = liczba firm ogółem w województwie)

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W podregionie świeckim liczba nowo powstałych podmiotów gospodarczych nieznacznie się zmniejszała. W roku 2016 wynosiła 1 050, czyli o 143 mniej w porównaniu z latami 2014 i 2015. Liczba zlikwidowanych podmiotów gospodarczych w analizowanych latach pozostała na podobnym poziomie. Warto podkreślić, że w 2016 roku odnotowano ujemny bilans podmiotów gospodarczych.

Tabela 48. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie świeckim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007²²

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
Ogółem	2014	1 193	1 087	106
	2015	1 193	1 081	112
	2016	1 050	1 093	-43
A	2014	40	35	5
	2015	29	27	2
	2016	26	37	-11
B	2014	2	1	1
	2015	1	1	0
	2016	0	1	-1
C	2014	120	107	13
	2015	136	124	12
	2016	105	110	-5
D	2014	0	1	-1
	2015	0	0	0
	2016	1	2	-1
E	2014	1	2	-1
	2015	2	3	-1
	2016	4	2	2
F	2014	272	281	-9
	2015	311	264	47
	2016	288	277	11
G	2014	240	270	-30
	2015	250	265	-15
	2016	184	265	-81
H	2014	72	62	10
	2015	79	60	19
	2016	79	79	0
I	2014	27	31	-4
	2015	33	32	1
	2016	33	33	0
J	2014	21	14	7
	2015	17	14	3
	2016	21	13	8
K	2014	35	34	1
	2015	30	38	-8
	2016	16	36	-20
L	2014	20	5	15
	2015	10	4	6

²² W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 roku zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności dla podmiotów wpisanych na podstawie danych przekazanych z KRS. Wymienione rozwiązanie jest przyczyną nagłego spadku, od 2015 roku, liczby nowych wpisów spółek handlowych prezentowanych według sektorów własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem prezentowaną w danej podgrupie.

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
M	2016	13	8	5
	2014	65	43	22
	2015	53	39	14
	2016	59	60	-1
N	2014	41	35	6
	2015	61	41	20
	2016	41	41	0
O	2014	1	0	1
	2015	0	3	-3
	2016	0	0	0
P	2014	37	52	-15
	2015	15	39	-24
	2016	27	16	11
Q	2014	55	48	7
	2015	68	51	17
	2016	53	38	15
R	2014	16	12	4
	2015	16	8	8
	2016	22	14	8
S i T	2014	128	54	74
	2015	73	67	6
	2016	68	61	7
U	2014	0	0	0
	2015	0	0	0
	2016	0	0	0

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W poniższej tabeli przedstawiono 10 szczegółowych branż (w podziale na sekcje i działy PKD 2007), w których liczba podmiotów nowo powstałych była najwyższa w roku 2016. Najwięcej podmiotów nowo powstałych w 2016 roku znajdowało się w Sekcji F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne.

Tabela 49. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie świeckim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)

Podmioty				
Sekcja i dział PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
F 43	2014	206	187	19
	2015	211	194	17
	2016	181	191	-10
G 47	2014	152	177	-25
	2015	153	184	-31
	2016	107	162	-55
F 41	2014	58	89	-31
	2015	89	63	26
	2016	94	79	15
H 49	2014	66	55	11
	2015	67	54	13
	2016	66	68	-2
G 45	2014	49	50	-1
	2015	61	40	21
	2016	48	42	6
Q 86	2014	44	33	11
	2015	48	36	12
	2016	42	29	13
I 56	2014	23	26	-3
	2015	26	28	-2
	2016	28	28	0
C 16	2014	22	15	7
	2015	14	19	-5
	2016	21	24	-3
N 81	2014	24	18	6
	2015	29	27	2
	2016	18	21	-3
K 66	2014	29	29	0
	2015	20	28	-8
	2016	11	31	-20

C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W podregionie świeckim najwięcej podmiotów gospodarczych ze statusem zawieszonyj działalności w roku 2016 było w następujących branżach:

- ➔ Sekcja F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,
- ➔ Sekcja G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi,
- ➔ Sekcja F, dział 41 – Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków.

Tabela 50. Branże, w których podmioty gospodarcze najliczniej zawieszały działalność w latach 2014–2016 w podregionie świeckim

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością		
			2014	2015	2016
1	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	196	218	200
2	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	97	117	123
3	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	63	85	86
4	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	56	73	60
5	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	45	56	36
6	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	I 56	31	22	29
7	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	G 45	33	43	28
8	Opieka zdrowotna	Q 86	28	34	25
9	Edukacja	P 85	15	30	24
10	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	K 66	22	17	15

F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2017 roku.

3.6.4.1. Podsumowanie – podregion świecki

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże, które są istotne dla rozwoju podregionu świeckiego.

W opinii respondentów najistotniejszą branżą dla podregionu świeckiego jest branża papiernicza, którą kształtuje duży zakład produkcyjny oraz utworzone na jego bazie mniejsze podmioty kooperujące ze sobą.

Kolejną ważną branżą dla regionu jest branża rolnicza, której rozwój opiera się na uwarunkowaniach przyrodniczych i ukształtowaniu terenu.

Na obszarze podregionu świeckiego duże tradycje posiada branża przetwórstwa mięsnego, co związane jest również z rolniczym charakterem regionu. Funkcjonuje wiele przedsiębiorstw masarskich zróżnicowanych pod względem wielkości.

Respondenci zwrócili również uwagę na potencjał turystyczny swojego regionu, który przyciąga amatorów wypoczynku w otoczeniu przyrody, z dala od tłumów turystów. Sprzyjające warunki na rozwój ma tu branża rehabilitacyjna.

Położenie geograficzne, bliskość autostrady oraz rozbudowa sieci dróg pozytywnie wpływają na wzrost znaczenia branży transportowej i logistycznej dla podregionu świeckiego.

Wszystkie branże istotne dla rozwoju regionu, zidentyfikowane w podregionie świeckim wraz z przyporządkowaną sekcją i działem PKD 2007, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 51. Branże istotne dla rozwoju podregionu świeckiego w opinii respondentów badań jakościowych

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007
1	Branża papiernicza	C 17
2	Branża rolnicza	A 01
3	Branża mięsna	C 10
4	Branża transportowo-logistyczna	H 49
5	Branża turystyczna	N 79
6	Branża rehabilitacyjna	Q 86

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; H – Transport i gospodarka magazynowa; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże o największym potencjale zatrudnienia w podregionie świeckim.

Tabela 52. Zawody i specjalności oraz stabilność zatrudnienia w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionie świeckim wskazane przez uczestników wywiadów jakościowych

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zawody i specjalności	Stabilność zatrudnienia
1	Branża papiernicza	C 17	operatorzy maszyn papierniczych, kontrolerzy jakości, technolodzy, automatycy, operatorzy wózków, pracownicy niższego szczebla, pracownicy fizyczni, pakowacze	Stabilne zatrudnienie
2	Branża rolnicza	A 01	pracownicy prac prostych, zbieracze owoców i innych roślin	Rotacyjne zatrudnienie
3	Branża mięsna	C 10	pracownicy przetwórstwa – rzeźnicy, wędliniarze, rozbieracze, wykrawacze; pakowacze	Stabilne zatrudnienie
4	Branża transportowo-logistyczna	H 49	kierowcy i logistycy	Rotacyjne zatrudnienie

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; H – Transport i gospodarka magazynowa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

3.6.5. Podregion włocławski

Podregion włocławski znajduje się w południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Z powierzchnią 3 656 km² zajmuje piątą część województwa. Na jego terenie zamieszkuje 362,2 tys. ludności, plasując tym samym podregion na czwartej pozycji.

Stopa bezrobocia rejestrowanego jest najwyższa spośród wszystkich podregionów, pod koniec roku 2016 wynosiła 19,0%.

Na terenie podregionu włocławskiego pod koniec roku 2016 były zarejestrowane 30 454 podmioty gospodarcze, co stanowi 15,7% wszystkich podmiotów gospodarczych w kujawsko-pomorskim.

Zgodnie z liczbą pracujących według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności w podregionie włocławskim w końcu 2016 roku było 63 187 pracujących²³, tj. o 441 mniej w porównaniu z rokiem poprzednim.

Rysunek 14. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w podregionie włocławskim w latach 2014–2016

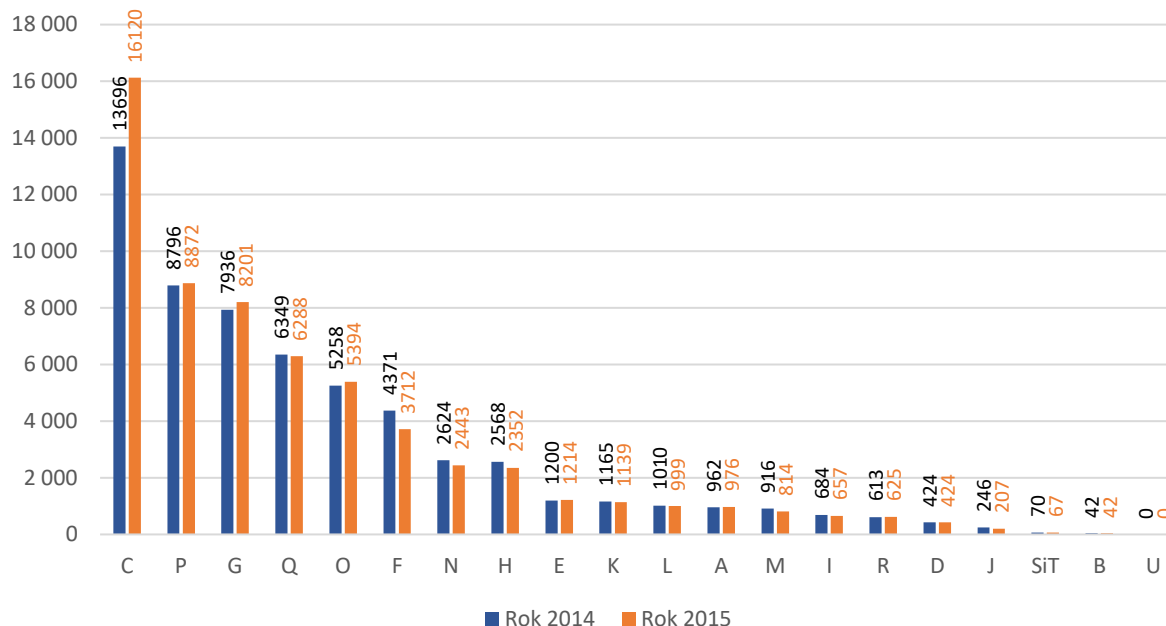
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014, 31.12.2015 i 31.12.2016 roku.

Największą liczbę pracujących odnotowano w sekcjach:

- ➔ C – Przetwórstwo przemysłowe,
- ➔ P – Edukacja,
- ➔ G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

²³ Pracujący według faktycznego miejsca pracy i faktycznego rodzaju działalności, z podmiotami gospodarczymi o liczbie pracujących powyżej 9 osób oraz jednostkami sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących, bez rolnictwa indywidualnego, bez duchownych, bez jednostek działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Wykres 21. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w podregionie włocławskim w latach 2014–2015

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

Na podstawie działów PKD 2007 wytypowano branże charakteryzujące się największym udziałem w strukturze zatrudnienia w podregionie włocławskim. Największa liczba pracujących znajdowała się w dziale 85 – Edukacja, w 2015 roku wynosiła 8 872. Na drugim miejscu znalazł się dział 84 – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne. Pod koniec 2015 roku liczba pracujących w tej branży wynosiła 5 394. Trzecim pod względem liczby pracujących jest dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi, z liczbą pracujących 4 739.

Tabela 53. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w podregionie włocławskim w latach 2014–2015

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba pracujących	Bilans z rokiem 2014
1	Edukacja	P 85	8 872	76
2	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	O 84	5 394	136
3	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	4 739	–7
4	Opieka zdrowotna	Q 86	4 456	–69
5	Produkcja artykułów spożywczych	C 10	3 734	187
6	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	2 928	297
7	Produkcja odzieży	C 14	2 128	1 190

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba pracujących	Bilans z rokiem 2014
8	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C 22	1 952	251
9	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	C 25	1 908	-32
10	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	1 801	-72
11	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	C 20	1 771	13
12	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	1 684	-203
13	Działalność detektywistyczna i ochroniarska	N 80	1 133	-21
14	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych	K 64	1 089	-38
15	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	C 33	1 072	678

C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 i 31.12.2015 roku.

W 2015 roku w podregionie włocławskim najwięcej pracowników, w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym, przybyło w:

- Sekcji C, dział 14 – Produkcja odzieży (1 190 pracowników),
- Sekcji C, dział 33 – Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń (678 pracowników),
- Sekcji G, dział 46 – Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (297 pracowników).

Największy bilans ujemny dotyczy pracowników w:

- Sekcji F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne (-534 pracowników),
- Sekcji H, dział 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy (-203 pracowników),
- Sekcji N, dział 78 – Działalność związana z zatrudnieniem (-165 pracowników).

Tabela 54. Branże o największej dynamice zatrudnienia w podregionie włocławskim w 2015 roku

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zmiana (2014–2015)	
			liczba	%
Branże, w których nastąpił największy wzrost liczby pracowników				
1	Produkcja odzieży	C 14	1 190	126,9
2	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	C 33	678	172,1
3	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	297	11,3
4	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C 22	251	14,8
5	Produkcja artykułów spożywczych	C 10	187	5,3
6	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	C 30	160	100,0

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zmiana (2014–2015)	
			liczba	%
7	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	O 84	136	2,6
8	Edukacja	P 85	76	0,9
9	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	E 36	55	23,9
10	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	N 81	42	23,0
Branże, w których nastąpił największy spadek liczby pracowników				
1	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	N 82	–37	–34,9
2	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych	K 64	–38	–3,4
3	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	I 56	–43	–7,9
4	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	F 42	–53	–5,6
5	Opieka zdrowotna	Q 86	–69	–1,5
6	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	–72	–3,8
7	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	M 71	–128	–30,5
8	Działalność związana z zatrudnieniem	N 78	–165	–14,0
9	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	–203	–10,8
10	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	–534	–34,5

C – Przetwórstwo przemysłowe; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

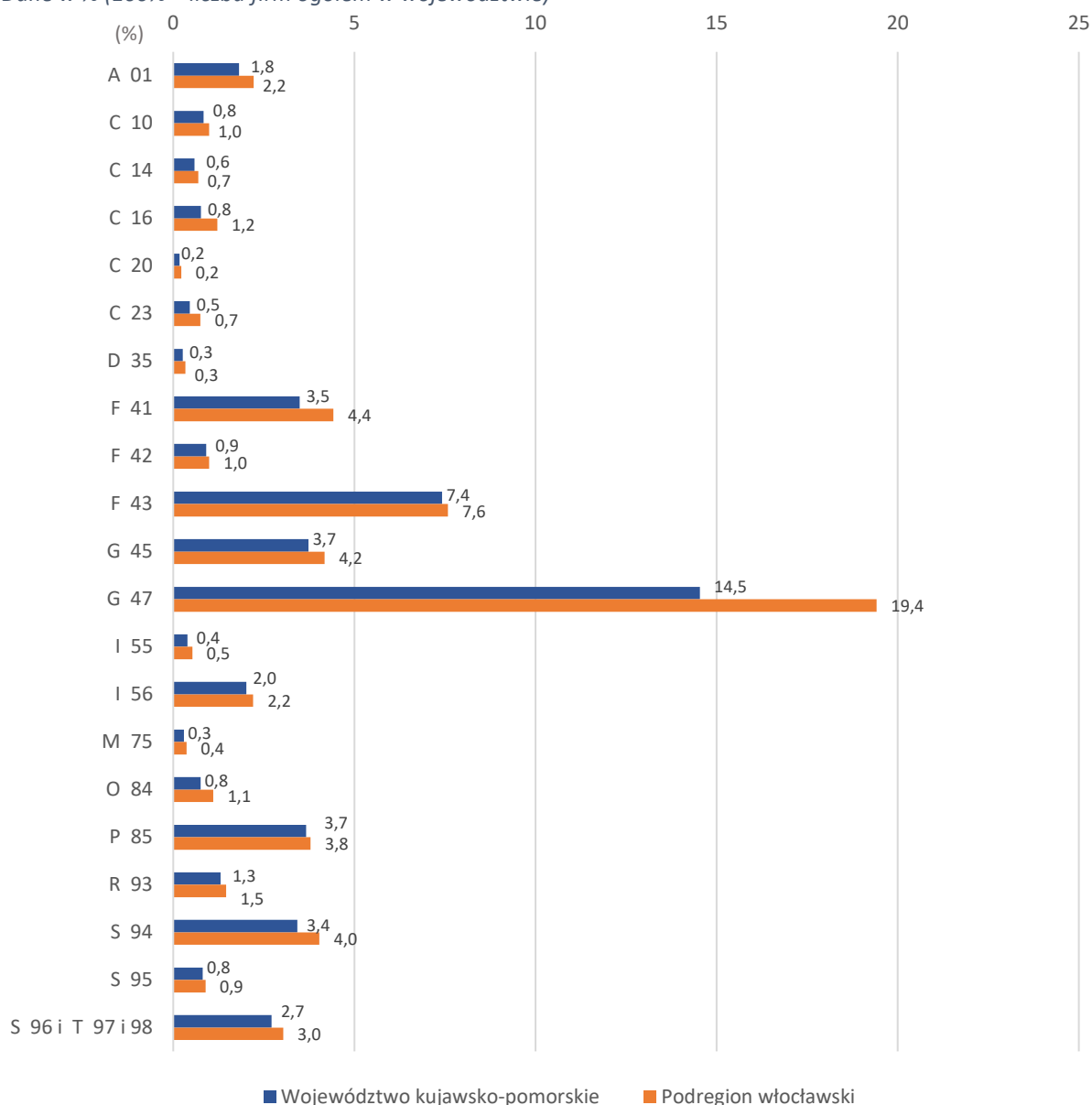
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, dane na dzień 31.12.2014 i 31.12.2015 roku.

W podregionie włocławskim pod koniec roku 2016 zidentyfikowano 21 branż występujących częściej w podregionie niż w województwie kujawsko-pomorskim, a były to przede wszystkim:

- ➔ Sekcja G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi.
- ➔ Sekcja F, dział 41 – Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków,
- ➔ Sekcja S, dział 94 – Działalność organizacji członkowskich.

Pełne zestawienie danych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 22. Firmy, których było więcej w podregionie włocławskim niż w województwie w 2016 roku.
Dane w % (100% = liczba firm ogółem w województwie)

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W podregionie włocławskim liczba nowo powstałych podmiotów gospodarczych powoli się zmniejszała. W roku 2016 wynosiła 2 388. Najwięcej nowo powstałych firm odnotowano w 2014 roku (2 529). Liczba zlikwidowanych podmiotów gospodarczych również wykazywała tendencję malejącą, jednakże bilans między podmiotami nowo powstałymi a zlikwidowanymi pozostał dodatni przez wszystkie analizowane lata.

Tabela 55. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie włocławskim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007²⁴

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
Ogółem	2014	2 529	2 418	111
	2015	2 457	2 406	51
	2016	2 388	2 319	69
A	2014	54	26	28
	2015	24	19	5
	2016	35	15	20
B	2014	5	7	-2
	2015	0	1	-1
	2016	1	0	1
C	2014	174	170	4
	2015	169	167	2
	2016	166	179	-13
D	2014	5	4	1
	2015	2	2	0
	2016	3	2	1
E	2014	6	7	-1
	2015	8	13	-5
	2016	3	9	-6
F	2014	475	514	-39
	2015	556	454	102
	2016	569	489	80
G	2014	692	818	-126
	2015	670	843	-173
	2016	580	765	-185
H	2014	151	171	-20
	2015	130	139	-9
	2016	165	142	23
I	2014	83	100	-17
	2015	82	90	-8
	2016	78	96	-18
J	2014	46	35	11
	2015	51	40	11
	2016	46	42	4
K	2014	74	80	-6
	2015	71	84	-13
	2016	59	72	-13
L	2014	16	14	2
	2015	28	7	21

²⁴ W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 roku zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności dla podmiotów wpisanych na podstawie danych przekazanych z KRS. Wymienione rozwiązanie jest przyczyną nagłego spadku, od 2015 roku, liczby nowych wpisów spółek handlowych prezentowanych według sektorów własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem prezentowaną w danej podgrupie.

Podmioty				
Sekcja PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
	2016	41	6	35
M	2014	137	99	38
	2015	147	133	14
	2016	173	120	53
N	2014	101	72	29
	2015	99	95	4
	2016	78	94	-16
O	2014	1	1	0
	2015	2	6	-4
	2016	0	2	-2
P	2014	73	84	-11
	2015	70	76	-6
	2016	61	62	-1
Q	2014	148	59	89
	2015	135	69	66
	2016	116	78	38
R	2014	38	37	1
	2015	37	28	9
	2016	54	36	18
S i T	2014	250	120	130
	2015	163	140	23
	2016	131	110	21
U	2014	0	0	0
	2015	0	0	0
	2016	0	0	0

A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; B – Górnictwo i wydobywanie; C – Przetwórstwo przemysłowe; D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; J – Informacja i komunikacja; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; S – Pozostała działalność usługowa; T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W poniższej tabeli przedstawiono 10 szczegółowych branż (w podziale na sekcje i działy PKD 2007), w których liczba podmiotów nowo powstałych była najwyższa w roku 2016. Najwięcej podmiotów nowo powstałych w 2016 roku znajdowało się w Sekcji F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne.

Tabela 56. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie włocławskim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)

Podmioty				
Sekcja i dział PKD 2007	Rok	Nowo powstałe	Zlikwidowane	Zmiana
F 43	2014	311	302	9
	2015	388	287	101
	2016	407	310	97
G 47	2014	476	584	–108
	2015	448	607	–159
	2016	382	570	–188
F 41	2014	146	136	10
	2015	145	130	15
	2016	139	155	–16
H 49	2014	115	149	–34
	2015	107	109	–2
	2016	136	121	15
G 45	2014	125	125	0
	2015	130	137	–7
	2016	109	103	6
Q 86	2014	129	52	77
	2015	117	56	61
	2016	104	68	36
I 56	2014	71	79	–8
	2015	66	69	–3
	2016	60	78	–18
K 66	2014	61	67	–6
	2015	53	73	–20
	2016	46	54	–8
N 81	2014	47	28	19
	2015	43	44	–1
	2016	31	50	–19
N 82	2014	43	26	17
	2015	38	34	4
	2016	24	32	–8

F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2016 roku.

W podregionie włocławskim najwięcej podmiotów gospodarczych ze statusem zawieszonyj działalności w roku 2016 było w następujących branżach:

- ➡ Sekcja G, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi,
- ➡ Sekcja F, dział 41 – Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków,
- ➡ Sekcja F, dział 43 – Roboty budowlane specjalistyczne,

- Sekcja G, dział 45 – Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych.

Tabela 57. Branże, w których podmioty gospodarcze najliczniej zawieszały działalność w latach 2014–2016 w podregionie włocławskim

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością		
			2014	2015	2016
1	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	G 47	315	386	371
2	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	F 41	155	209	177
3	Roboty budowlane specjalistyczne	F 43	254	341	124
4	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	G 45	91	115	124
5	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	H 49	103	129	105
6	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	G 46	90	109	96
7	Działalność usługowa związana z wyżywieniem	I 56	58	72	72
8	Opieka zdrowotna	Q 86	57	79	63
9	Edukacja	P 85	51	73	53
10	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	K 66	57	53	51

F – Budownictwo; G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; H – Transport i gospodarka magazynowa; I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; P – Edukacja; Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy 2017 roku.

3.6.5.1. Podsumowanie – podregion włocławski

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże, które są istotne dla rozwoju podregionu włocławskiego.

Respondenci zgodnie uznali, że siłą napędową podregionu jest branża chemiczna oraz przetwórstwo tworzyw sztucznych. Kolejnymi ważnymi branżami dla podregionu są branża metalowa, w tym np. produkcja drutu, oraz branża ceramiczna (produkcja ceramicznych wyrobów sanitarnych). Branże te wytypowano ze względu na działalność dużych podmiotów gospodarczych oraz kooperujących z nimi mniejszych podmiotów, będących również ich dostawcami.

Następną branżą wytypowaną w toku badań jakościowych, istotną dla rozwoju podregionu włocławskiego, jest branża budowlana. Znajduje się ona w zestawieniu ze względu na stałe zapotrzebowanie na pracowników.

Podregion włocławski posiada również potencjał w branży spożywczej – w przetwórstwie mięsnym. Respondenci dostrzegają, że istotną rolę dla rozwoju zaczynają odgrywać branże usługowe skupiające mikroprzedsiębiorstwa i małe przedsiębiorstwa (np. graficy, księgowi, doradcy zawodowi, kosmetyczki).

Wszystkie branże istotne dla rozwoju regionu, zidentyfikowane w podregionie włocławskim wraz z przyporządkowaną sekcją i działem PKD 2007, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 58. Branże istotne dla rozwoju podregionu włocławskiego w opinii respondentów badań jakościowych

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007
1	Branża chemiczna	C 20
2	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22
3	Branża metalowa	C 24, 25
4	Branża ceramiczna	C 23
5	Branża budowlana	F 41
6	Branża mięsna	C 10
7	Branża usług osobistych	S 95, 96, N 78

C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo; N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca; S – Pozostała działalność usługowa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

Na podstawie badań jakościowych wytypowano branże o największym potencjale zatrudnienia w podregionie włocławskim.

Tabela 59. Zawody i specjalności oraz stabilność zatrudnienia w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionie włocławskim wskazane przez uczestników wywiadów jakościowych

Lp.	Branża	Sekcja i dział PKD 2007	Zawody i specjalności	Stabilność zatrudnienia
1	Produkcja części samochodowych i innych	C 29	pracownicy na stanowiskach produkcyjnych, automatycy, operatorzy maszyn, mechanicy	Stabilne zatrudnienie
2	Branża elektromaszynowa	C 26	mechanicy, mechatronicy, konstruktorzy, ustawiacze, operatorzy CNC, inżynierowie produktów, inżynierowie procesów, osoby zarządzające produkcją	Stabilne zatrudnienie
3	Branża budowlana	F 41	pracownicy budowlani, pomocnicy budowlani, inżynierowie, pracownicy wykonujący prace proste	Rotacyjne zatrudnienie
4	Branża mięsna	C 10	pracownicy na stanowiskach produkcyjnych	Stabilne zatrudnienie
5	Przetwórstwo tworzyw sztucznych	C 22	pracownicy na stanowiskach produkcyjnych, automatycy, operatorzy maszyn, pakowacze	Stabilne zatrudnienie
6	Branża metalowa	C 24, 25	mechanicy, operatorzy CNC, inżynierowie procesów, osoby zarządzające produkcją, pracownicy produkcji, spawacze, blacharze	Stabilne zatrudnienie
7	Branża ceramiczna	C 23	pracownicy na stanowiskach produkcyjnych, automatycy, operatorzy maszyn, pakowacze	Stabilne zatrudnienie

C – Przetwórstwo przemysłowe; F – Budownictwo.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych.

4. Wnioski z badania

Na podstawie wykonanych analiz desk research oraz badań jakościowych zrealizowano założone cele badawcze: określono, jakie branże mają największy potencjał pod względem zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim, wskazano perspektywy rozwoju tych branż oraz zapotrzebowanie na kadry, w tym cudzoziemców. Z przeprowadzonych badań wyciągnięto następujące wnioski:

1. W województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014-2016 systematycznie zwiększała się liczba osób pracujących, choć odnotowany wzrost nie był duży (3,1%). Dotyczył niemal wszystkich podregionów województwa, wyjątkiem był podregion włocławski, w którym liczba pracujących nieznacznie spadła (stopa bezrobocia rejestrowanego jest tam najwyższa w województwie). Największy wzrost zatrudnienia zaobserwowano w branży produkcyjnej (produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń, oraz produkcja mebli). Dominujące pod względem wielkości zatrudnienia były następujące branże: edukacja, handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi, oraz administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne. Największą stabilnością zatrudnienia, w opinii uczestników wywiadów, charakteryzowały się branże związane z przetwórstwem przemysłowym. Natomiast dużą rotacją zatrudnienia branże: handlowa, budowlana, rolniczo-ogrodnicza, transportowo-logistyczna i medyczna.
2. Województwo kujawsko-pomorskie pod względem liczby podmiotów gospodarczych plasowało się na 9. pozycji w kraju (liczba podmiotów w 2016 roku wynosiła 194 099). W latach 2014–2016 zmniejszała się liczba nowo powstałych podmiotów gospodarczych i jednocześnie zmniejszała się liczba podmiotów zlikwidowanych. W 2016 roku powstało więcej podmiotów, niż zostało zlikwidowanych, przy czym dodatni bilans w roku 2016 był najniższy na przestrzeni lat 2014–2016. W roku 2016 najwyższy bilans dodatni odnotowano w sekcji M (Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna), ujemny zaś – w sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle). W 2016 roku dominującymi branżami pod względem liczby podmiotów były: handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi, roboty budowlane specjalistyczne i handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi. Największa koncentracja podmiotów gospodarczych występowała w podregionie bydgosko-toruńskim, najmniejsza zaś – w podregionie świeckim.
3. Na podstawie badań jakościowych (zogniskowane wywiady grupowe oraz indywidualne/telefoniczne wywiady pogłębione) zidentyfikowano 19 branż o największym potencjale zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim. Dominowały wśród nich branże o charakterze produkcyjnym: branża metalowa, branże elektromaszynowa, produkcja samochodów i innych pojazdów, przetwórstwo tworzyw sztucznych, produkcja wyrobów

z drewna, produkcja mebli, branże odzieżowa, papiernicza, ceramiczna oraz mięsna i spożywcza. Wśród branż o charakterze usługowym zidentyfikowano następujące, charakteryzujące się dużym potencjałem zatrudnienia: branża IT, branża transportowo-logistyczna, branża usług outsourcingowych, branża budowlana, branża medyczna. Pozostałe wymienione przez respondentów branże to: branża handlowa, gospodarka magazynowa i branża rolniczo-ogrodnicza.

4. Istotny wpływ na rozwój podregionów województwa kujawsko-pomorskiego miały, w opinii uczestników badania, następujące branże:

- ➡ w podregionie bydgosko-toruńskim: IT, przetwórstwo tworzyw sztucznych, metalowa, produkcja samochodów i innych pojazdów, elektromaszynowa, spożywcza, transportowo-logistyczna, usług outsourcingowych, edukacyjno-naukowa, kulturalna, turystyczna i handlowa. Według respondentów badań jakościowych najszybciej rozwijają się branże: IT, przetwórstwo tworzyw sztucznych, metalowa, produkcja samochodów i innych pojazdów i elektromaszynowa;
- ➡ w podregionie grudziądzkim: przetwórstwo tworzyw sztucznych, odzieżowa, transportowo-logistyczna, meblowa. Według respondentów badań jakościowych najszybciej rozwijają się branże: meblowa i transportowo-logistyczna;
- ➡ w podregionie inowrocławskim: medyczna, rolniczo-ogrodnicza, przemysł solny, poligraficzno-drukarska, szklana, handlowa, transportowa, budowlana, edukacyjno-szkoleniowa, usług kosmetyczno-fryzjerskich, rozrywkowo-rekreacyjna. Według respondentów badań jakościowych najszybciej rozwija się branża medyczna;
- ➡ w podregionie świeckim: papiernicza, rolnicza, mięsna, transportowo-logistyczna, turystyczna, rehabilitacyjna. Respondenci badań jakościowych nie wskazali żadnej branży, która rozwija się najszybciej;
- ➡ w podregionie włocławskim: chemiczna, przetwórstwo tworzyw sztucznych, metalowa, ceramiczna, budowlana, mięsna, usług osobistych. Według respondentów badań jakościowych najszybciej rozwijają się branże: chemiczna, przetwórstwo tworzyw sztucznych, metalowa i ceramiczna.

5. Z opinii respondentów badań jakościowych wynika, że rozwój branż w województwie kujawsko-pomorskim determinują czynniki wewnętrzne, będące wynikiem działalności podejmowanej przez przedstawicieli danej branży, takie jak pozycja firm w branży, potencjał innowacyjny, jakość produktów/usług czy posiadanie wykwalifikowanej kadry, oraz zewnętrzne, oddziałujące na branże niezależnie od ich przedstawicieli. Do nich należą m.in. obowiązujące normy i przepisy prawne, zwolnienia i ulgi podatkowe, działalność konkurencji, popyt na dobra w danej branży, wsparcie kapitałowe. Powody zahamowania rozwoju branż mogą być różnorakie.

Do najważniejszych należą brak odpowiedniej współpracy między sektorem biznesu, administracją publiczną i instytucjami otoczenia biznesu, brak innowacyjności, brak odpowiedniego wsparcia ze strony władz lokalnych i innych instytucji oraz problemy kadrowe.

6. Przeprowadzone badania jakościowe pozwoliły na określenie perspektyw rozwoju branż do roku 2025 w województwie kujawsko-pomorskim. Największy wzrost liczby podmiotów będzie możliwy w branży IT, branży transportowo-logistycznej, branży usług outsourcingowych, branży medycznej i rehabilitacyjnej, usługach kosmetycznych, fryzjerskich, innych usługach osobistych, branży rozrywkowo-rekreacyjnej oraz edukacyjno-naukowej. W branży handlowej i budowlanej przewiduje się, że w perspektywie do 2025 roku powstanie wiele nowych podmiotów gospodarczych, ale również zachodzi duże prawdopodobieństwo, że wiele z nich zostanie zlikwidowanych. Spadek liczby podmiotów możliwy będzie w branży rolniczo-ogrodniczej oraz poligraficzno-drukarskiej.
7. Największe deficyty w zatrudnieniu do 2025 roku uczestnicy wywiadów jakościowych przewidują w następujących branżach:
 - ➔ branża metalowa: ślusarze, spawacze, mechanicy, mechatronicy;
 - ➔ produkcja samochodów i innych pojazdów: ślusarze, spawacze, mechanicy, mechatronicy, lakiernicy;
 - ➔ branża IT: informatycy, programiści;
 - ➔ przetwórstwo tworzyw sztucznych: pracownicy produkcyjni, operatorzy maszyn i urządzeń;
 - ➔ branża elektromaszynowa: ślusarze, spawacze, mechanicy, mechatronicy;
 - ➔ branża spożywcza: pracownicy produkcyjni, operatorzy maszyn i urządzeń;
 - ➔ branża transportowo-logistyczna: kierowcy z kategorią C+E;
 - ➔ produkcja wyrobów z drewna: pracownicy produkcyjni, operatorzy maszyn i urządzeń;
 - ➔ branża meblowa: pracownicy produkcyjni, operatorzy maszyn i urządzeń, stolarze;
 - ➔ branża budowlana: robotnicy budowlani;
 - ➔ branża odzieżowa: szwaczki;
 - ➔ branża medyczna: pielęgniarki, opiekunowie osób starszych, rehabilitanci;
 - ➔ branża rolniczo-ogrodnicza: zbieracze;
 - ➔ branża mięsna: pracownicy produkcyjni, operatorzy maszyn i urządzeń;
 - ➔ branża ceramiczna: pracownicy produkcyjni, operatorzy maszyn i urządzeń.

8. Pracodawcy od pracowników oczekiwali przede wszystkim: chęci do pracy, odpowiedzialności i zaangażowania. Mniejsze znaczenie miały doświadczenie oraz wykształcenie kandydatów do pracy. Pracodawcy byliby skłonni do tego, by zapewnić wszelkie szkolenia przygotowujące do pracy na danym stanowisku.

9. W trakcie wywiadów jakościowych rozmawiano o trudnościach rekrutacyjnych. Problemy związane z zatrudnieniem wiązały się przede wszystkim z brakiem odpowiedniej liczby pracowników na stanowiska produkcyjne niewymagające specjalistycznych kwalifikacji. Przyczynami były: niedopasowanie warunków finansowych do oczekiwań pracowników, brak zaangażowania pracowników w wykonywanie powierzonych obowiązków, wzrost świadczeń socjalnych, duża rotacja pracowników.

Respondenci wskazywali również na trudności z dostępem do wykwalifikowanych pracowników i specjalistów. Uczestnicy badań jakościowych zwracali uwagę, że charakter rynku pracy zmienił się na korzyść pracownika, przez co przedsiębiorcy dokładali wszelkich starań, by przyciągnąć takich kandydatów do swojej firmy. Istotnym problemem było niedopasowanie oferty edukacyjnej do aktualnych potrzeb rynku pracy. Oczekiwania pracodawców i studentów/uczniów wobec oferty edukacyjnej stawały się coraz bardziej zbieżne i zmierzały w kierunku zwiększenia wymiaru godzin zajęć praktycznych. Należałoby uzupełnić ofertę edukacyjną, od poziomu szkoły podstawowej, o zajęcia z doradcą zawodowym, które umożliwiłyby młodym ludziom rozpoznawanie predyspozycji zawodowych.

10. Dynamicznie wzrastało zatrudnianie cudzoziemców na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Wśród grupy obcokrajowców zdecydowanie dominowali Ukraińcy, którzy w 2016 roku stanowili nawet 97% cudzoziemców zatrudnianych w województwie kujawsko-pomorskim. Prognozuje się, że tendencja zatrudniania pracowników z zagranicy do roku 2020 będzie się zwiększać. Główne powody zatrudniania obcokrajowców to: niedopasowanie oferowanych warunków pracy do oczekiwań polskich pracowników, czynniki ekonomiczne, dążenie pracodawców do stabilizacji zatrudnienia oraz zwiększające się świadczenia socjalne.

W opinii respondentów zatrudnienie cudzoziemców pozytywnie wpływało na sytuację na lokalnym rynku pracy, ponieważ zapewniało ciągłość produkcji przedsiębiorstwom. Cudzoziemcy podejmowali zatrudnienie na stanowiskach nieatrakcyjnych dla Polaków, zgadzali się na oferowane warunki pracy, na które trudno znaleźć pracowników z Polski, stąd nie stanowili konkurencji dla mieszkańców województwa poszukujących pracy.

5. Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabela 1. Wykaz sekcji i działów według PKD 2007	9
Tabela 2. Wybrane dane dotyczące województwa kujawsko-pomorskiego i podregionów	13
Tabela 3. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim pod koniec 2015 roku	20
Tabela 4. Branże o największej dynamice zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim w 2015 roku.....	21
Tabela 5. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych sekcjach i działach PKD 2007 w województwie kujawsko-pomorskim w 2016 roku.....	23
Tabela 6. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007.....	33
Tabela 7. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)	35
Tabela 8. Branże w województwie kujawsko-pomorskim, w których podmioty gospodarcze najczęściej zawieszały działalność w latach 2014–2016.....	36
Tabela 9. Liczba ofert pracy pozyskanych przez powiatowe urzędy pracy przypadająca na jednego bezrobotnego w województwie kujawsko-pomorskim w 2016 roku	37
Tabela 10. Szanse na znalezienie pracy w zawodzie w województwie kujawsko-pomorskim według wielkich grup zawodów KZiS w 2016 roku.....	38
Tabela 11. Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	39
Tabela 12. Liczba wniosków i wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców w Polsce i w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	40
Tabela 13. Liczba oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom w Polsce i w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	41
Tabela 14. Państwa, których obywatele złożyli najwięcej wniosków o wydanie zezwolenia na pracę w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	41
Tabela 15. Grupy pracownicze dominujące wśród wydanych zezwoleń na pracę dla obcokrajowców, w tym Ukraińców, dla województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2014–2016	42
Tabela 16. Zezwolenia wydane na pracę z uwzględnieniem wybranych sekcji PKD 2007 w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	43
Tabela 17. Oświadczenia pracodawców o zamiarze zatrudnienia cudzoziemców w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	43
Tabela 18. Oświadczenia pracodawców o zamiarze zatrudnienia cudzoziemców według podregionów w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	44
Tabela 19. Branże istotne dla rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego w opinii uczestników wywiadów jakościowych	48
Tabela 20. Trendy w zatrudnieniu we wskazanych przez uczestników wywiadów jakościowych branżach istotnych dla rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego	50
Tabela 21. Zmiany liczby podmiotów w perspektywie do 2025 roku w poszczególnych branżach w opinii uczestników wywiadów jakościowych	52
Tabela 22. Oczekiwania wobec sektora edukacji w opinii uczestników wywiadów jakościowych	56
Tabela 23. Zawody i specjalności oraz zatrudnianie cudzoziemców w branżach o największym potencjale zatrudnienia wskazanych przez uczestników wywiadów jakościowych	57

Tabela 24. Kwalifikacje, kompetencje i umiejętności pożądane w branżach o największym potencjale zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim oraz prognozy do 2025 roku w opinii uczestników wywiadów jakościowych	61
Tabela 25. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w podregionie bydgosko-toruńskim w 2015 roku.....	65
Tabela 26. Branże o największej dynamice zatrudnienia w podregionie bydgosko-toruńskim w 2015 roku.....	66
Tabela 27. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie bydgosko-toruńskim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007.....	68
Tabela 28. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie bydgosko-toruńskim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)	70
Tabela 29. Branże, w których podmioty gospodarcze najliczniej zawieszały działalność w latach 2014–2016 w podregionie bydgosko-toruńskim	71
Tabela 30. Branże istotne dla rozwoju podregionu bydgosko-toruńskiego w opinii uczestników wywiadów jakościowych	72
Tabela 31. Zawody i specjalności oraz stabilność zatrudnienia w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionie bydgosko-toruńskim wskazane przez uczestników wywiadów jakościowych	73
Tabela 32. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w podregionie grudziądzkim w 2015 roku.....	75
Tabela 33. Branże o największej dynamice zatrudnienia w podregionie grudziądzkim w 2015 roku..	76
Tabela 34. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie grudziądzkim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007	78
Tabela 35. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie grudziądzkim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)	80
Tabela 36. Branże, w których podmioty gospodarcze najliczniej zawieszały działalność w latach 2014–2016 w podregionie grudziądzkim	81
Tabela 37. Branże istotne dla rozwoju podregionu grudziądzkiego w opinii respondentów badań jakościowych.....	82
Tabela 38. Zawody i specjalności oraz stabilność zatrudnienia w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionie grudziądzkim wskazane przez uczestników wywiadów jakościowych	82
Tabela 39. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w podregionie inowrocławskim w 2015 roku.....	85
Tabela 40. Branże o największej dynamice zatrudnienia w podregionie inowrocławskim w 2015 roku	86
Tabela 41. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie inowrocławskim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007.....	88
Tabela 42. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie inowrocławskim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)	90
Tabela 43. Branże, w których podmioty gospodarcze najliczniej zawieszały działalność w latach 2014–2016 w podregionie inowrocławskim	91
Tabela 44. Branże istotne dla rozwoju podregionu inowrocławskiego w opinii respondentów badań jakościowych.....	93
Tabela 45. Zawody i specjalności oraz stabilność zatrudnienia w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionie inowrocławskim wskazane przez uczestników wywiadów jakościowych	93

Tabela 46. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w podregionie świeckim w 2015 roku.....	95
Tabela 47. Branże o największej dynamice zatrudnienia w podregionie świeckim w 2015 roku	96
Tabela 48. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie świeckim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007	99
Tabela 49. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie świeckim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)	101
Tabela 50. Branże, w których podmioty gospodarcze najliczniej zawieszały działalność w latach 2014–2016 w podregionie świeckim.....	102
Tabela 51. Branże istotne dla rozwoju podregionu świeckiego w opinii respondentów badań jakościowych.....	103
Tabela 52. Zawody i specjalności oraz stabilność zatrudnienia w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionie świeckim wskazane przez uczestników wywiadów jakościowych.....	103
Tabela 53. Branże o największym udziale w strukturze zatrudnienia w podregionie włocławskim w latach 2014–2015.....	105
Tabela 54. Branże o największej dynamice zatrudnienia w podregionie włocławskim w 2015 roku	106
Tabela 55. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie włocławskim w latach 2014–2016 według sekcji PKD 2007	109
Tabela 56. Nowo powstałe i zlikwidowane podmioty gospodarcze w podregionie włocławskim w latach 2014–2016 według działów PKD 2007 (branże o największej liczbie nowo powstałych podmiotów)	111
Tabela 57. Branże, w których podmioty gospodarcze najliczniej zawieszały działalność w latach 2014–2016 w podregionie włocławskim.....	112
Tabela 58. Branże istotne dla rozwoju podregionu włocławskiego w opinii respondentów badań jakościowych.....	113
Tabela 59. Zawody i specjalności oraz stabilność zatrudnienia w branżach o największym potencjale zatrudnienia w podregionie włocławskim wskazane przez uczestników wywiadów jakościowych...	113
Wykres 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwach Polski na koniec 2016 roku	13
Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON w województwach Polski.....	14
Wykres 3. Podmioty gospodarcze w województwie kujawsko-pomorskim z uwzględnieniem wielkości zatrudnienia (liczba osób)	14
Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 100 mieszkańców w 2016 roku według województw.....	15
Wykres 5. Pracujący w poszczególnych podregionach w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	17
Wykres 6. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2015.....	18
Wykres 7. Pracujący w poszczególnych podregionach w województwie kujawsko-pomorskim z podziałem na sekcje PKD 2007 w 2015 roku.....	19
Wykres 8. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	22
Wykres 9. Branże występujące częściej w województwie kujawsko-pomorskim niż w Polsce na koniec 2016 roku.....	32

Wykres 10. Absolwenci wybranych kierunków szkolnictwa wyższego w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	38
Wykres 11. Liczba wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców i oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	40
Wykres 12. Skala zatrudniania cudzoziemców w podregionach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2014–2016.....	44
Wykres 13. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w podregionie bydgosko-toruńskim w latach 2014–2015	64
Wykres 14. Firmy, których było więcej w podregionie bydgosko-toruńskim niż w województwie w 2016 roku. Dane w % (100% = liczba firm ogółem w województwie)	67
Wykres 15. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w podregionie grudziądzkim w latach 2014–2015.....	75
Wykres 16. Firmy, których było więcej w podregionie grudziądzkim niż w województwie w 2016 roku. Dane w % (100% = liczba firm ogółem w województwie).....	78
Wykres 17. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w podregionie inowrocławskim w latach 2014–2015.....	85
Wykres 18. Firmy, których było więcej w podregionie inowrocławskim niż w województwie w 2016 roku. Dane w % (100% = liczba firm ogółem w województwie)	88
Wykres 19. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w podregionie świeckim w latach 2014–2015.....	95
Wykres 20. Firmy, których było więcej w podregionie świeckim niż w województwie w 2016 roku. Dane w % (100% = liczba firm ogółem w województwie).....	98
Wykres 21. Pracujący w poszczególnych sekcjach PKD 2007 w podregionie włocławskim w latach 2014–2015.....	105
Wykres 22. Firmy, których było więcej w podregionie włocławskim niż w województwie w 2016 roku. Dane w % (100% = liczba firm ogółem w województwie).....	108

Rysunek 1. Cele badania	6
Rysunek 2. Ludność w województwie kujawsko-pomorskim na tle innych województw	12
Rysunek 3. Liczba podmiotów gospodarczych w województwie kujawsko-pomorskim w podziale na podregiony.....	15
Rysunek 4. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014–2016.....	16
Rysunek 5. Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, dział 47 – Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi.....	26
Rysunek 6. Sekcja F – Budownictwo, dział 43 – Roboty budowlane i specjalistyczne.....	27
Rysunek 7. Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, dział 46 – Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	28
Rysunek 8. Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, dział 86 – Opieka zdrowotna	29
Rysunek 9. Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa, dział 49 – Transport lądowy oraz transport rurociągowy.....	30
Rysunek 10. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w podregionie bydgosko-toruńskim w latach 2014–2016.....	63
Rysunek 11. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w podregionie grudziądzkim w latach 2014–2016.....	74

Rysunek 12. Pracujący w podregionie inowrocławskim w latach 2014–2016 według faktycznego miejsca pracy.....	84
Rysunek 13. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w podregionie świeckim w latach 2014–2016.....	94
Rysunek 14. Pracujący według faktycznego miejsca pracy w podregionie włocławskim w latach 2014–2016.....	104